

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
FINANSŲ INSTITUTAS

AGNETA STEPONAVIČIŪTĖ

ĮMONĖS TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

doc.dr. D.Daujotaitė

VILNIUS, 2016

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
FINANSŲ INSTITUTAS

ĮMONĖS TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMAS

Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621N30005

Recenzentas

Vadovė

doc .dr. D. Daujotaitė
2016

Atliko

FVvmns15-1 gr.stud.

A.Steponavičiūtė

2016

VILNIUS, 2016

TURINYS

ĮVADAS	7
1. TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	10
1.1. Trumpalaikio turto sąvoka, struktūra ir valdymas.....	10
1.2. Trumpalaikio turto finansavimas ir finansavimo šaltiniai.....	21
2. TRUMPALAIKIO TURTO ANALIZĖS IR VALDYMO TYRIMŲ METODIKA.....	27
2.1. Tyrimo organizavimas ir eiga.....	27
3. TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMO TYRIMO REZULTATAI.....	33
3.1. UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymas	33
3.2. AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“ įmonių trumpalaikio turto analizė.....	42
3.3. Problemų identifikavimas ir rekomendacijos įmonių trumpalaikio turto valdymo gerinimui	49
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	56
LITERATŪRA	58
ANOTACIJA.....	62
PRIEDAI	69

LENTELĖS

1 lentelė. Trumpalaikio turto horizontaliosios ir vertikaliosios analizės privalumai ir trūkumai	29
2 lentelė. UAB „Y“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais	36
3 lentelė. AB „A“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais	43
4 lentelė. UAB „B“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais.....	45
5 lentelė. UAB „D“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais	47
6 lentelė. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2014 metais.....	52

PAVEIKSLAI

1 pav. Trumpalaikio turto klasifikacija	11
2 pav. Pinigų apyvartos ciklas	13
3 pav. Pinigų srautų valdymo sritys	15
4 pav. Veiksniai, darantys įtaką trumpalaikio turto valdymui	18
5 pav. Trumpalaikio turto valdymo vertinimas įmonėje	21
6 pav. Turto finansavimo politikos	22
7 pav. Trumpalaikio turto finansavimo šaltiniai	24
8 pav. Trumpalaikio turto valdymo modelis	28
9 pav. Trumpalaikio turto pagrindiniai valdymo rodikliai	31
10 pav. UAB „Y“ trumpalaikio turto struktūra 2011-2015 metais	33
11 pav. UAB „Y“ trumpalaikio turto dinamika 2011-2015 metais.....	34
12 pav. UAB „Y“ ir veiklos efektyvumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais.....	35
13 pav. UAB „Y“ bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo palyginamoji analizė 2011-2015 metais	37
14 pav. Debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis 2011-2015 metais.....	38
15 pav. UAB „Y“ pinigų ir pinigų ekvivalentų pokytis 2011-2015 metais	40
16 pav. AB „A“ trumpalaikio turto struktūros dinamika 2011-2015 metais	42
17 pav. AB „A“ trumpalaikio apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais	43
18 pav. UAB „B“ trumpalaikio turto struktūros dinamika 2011-2015 metais.....	44
19 pav. UAB „B“ trumpalaikio apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais.....	45
20 pav. UAB „D“ trumpalaikio turto pokyčiai 2011-2015 metais.....	46
21 pav. UAB „D“ trumpalaikio turto struktūros dinamika 2011-2015 metais.....	47
22 pav. UAB „D“ trumpalaikio apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais	48
23 pav. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo; medžiagų atgavimo, sektoriaus įmonių skaičiaus dinamika 2011-2014 metais	50
24 pav. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo; medžiagų atgavimo, sektoriaus įmonių trumpalaikio turto struktūros analizės dinamika 2011-2014 metais.....	50
25 pav. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo; medžiagų atgavimo, sektoriaus įmonių trumpalaikio turto apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2014 metais	51
26 pav. Įmonių trumpalaikio turto valdymo problemos.....	53
27 pav. UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymo sprendimai	53

IVADAS

Temos naujumas ir aktualumas. Verslas nuolat susiduria su įvairiais ekonominiais pokyčiais, todėl įmonių vadovai privalo nuolat stebėti besikeičiančią išorinę aplinką, ją analizuoti ir didelį dėmesį skirti veiklos valdymui. Rugenytė, Menciūnienė, Dagilienė (2010) teigia, kad norint užtikrinti sėkmingą ir tvarią įmonių veiklą, reikia nuolatos vertinti įmonių finansinę būklę ir priimti teisingus valdymo sprendimus. Trumpalaikis turtas yra vienas svarbiausių įmonės išteklių, naudojamų prekėms gaminti bei paslaugoms teikti, todėl jis turi labai didelę reikšmę veiklos rezultatams. Dauguma mokslinės literatūros autorių (Bikienė ir Pučkienė, 2012, Kanapicieknė, Rudžionienė ir Jefimovas, 2006, Kalčinskas, 2010, Mackevičius, 2005, Kazlauskas ir Liubickienė, 2010 ir kt.) savo publikacijose akcentuoja trumpalaikio turto sampratą ir jo apskaitą įmonėje, tačiau tik nedaugelis autorių pateikia trumpalaikio turto valdymo galimybes. Apie trumpalaikio turto valdymo aspektus rašė Černius (2012), Damašienė ir Rutkauskas (2002), Bierman ir Smidt (2012), Sarbapriva (2011), Gaidienė (1998), L.R. Cheatham, Dunno ir C.B. Cheatham, (1989), kurie daugiausiai akcentavo trumpalaikio turto valdymo problemas ir galimus jo valdymo gerinimo būdus. Dėmesio trumpalaikio turto valdymui savo darbuose taip pat skyrė Giriūnas ir Valkauskas (2011), Bagdžiunienė (2004), Bagdonas (2013), Arbidane ir Zelgalve (2012), Chowdhury ir Amin (2007), Drake ir Fabozzi (2010), Aleknevičienė (2009), Soekhoe (2012), Garcia-Teruel ir Martinez-Solano (2010), Palepu ir Healy (2010), Dorsmano (2008), Žaptorius (2006), Brealey, Myers ir Allen (2006), Rimo ir Panbunyuen (2010), Woodford (2010), Alexander, Britton ir Jorisen (2009). Mokslo leidiniuose aptariamas trumpalaikio turto suvokimas, atsargų, mokėtinų ir gautinų sumų bei pinigų ir pinigų ekvivalentų valdymas, tačiau tik nedaugelis autorių praktiškai įvertino ir apskaičiavo trumpalaikio turto valdymą įvairiose srityse. Kadangi kiekvienoje įmonėje trumpalaikio turto sudėtis ir struktūra priklauso nuo vykdomos veiklos pobūdžio, produkto apyvartos ciklo, atsargų realizacijos laiko ir visų mokėjimo terminų, tai ir valdymo dėmesys turėtų būti kreipiamas kiekvienai įmonei individualiai.

Tyrimo problema. Tyrime tęsiama 2015 metais baigiamajame darbe „Įmonės trumpalaikio turto valdymas“ analizuota problema, kad daugelis įmonių neskiria pakankamai dėmesio trumpalaikio turto valdymo klausimams nagrinėti. Neefektyvus įmonės valdymas gali sukelti trumpalaikio turto valdymo problemų, todėl svarbu laiku analizuoti trumpalaikį turtą ir jo valdymo galimybes. Trumpalaikio turto analizių rezultatai gali būti reikšmingi nustatant silpnas ar nenaudingas turto valdymo sritis, o kryptingai ir efektyviai naudojamas turtas gali užtikrinti didesnę įmonių likvidumą, mokumą ir pelną.

Tyrimo objektas. Antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto analizė ir valdymas.

Tyrimo hipotezė. Antrinių žaliavų perdirbimo įmonės sieja viena pagrindinių trumpalaikio turto valdymo problemų- apyvartinių lėšų trūkumas.

Tyrimo tikslas. Atlikti antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo analizę ir pateikti veiklos tobulinimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išnagrinėti trumpalaikio turto valdymo ir finansavimo teorinius aspektus.
2. Sukurti tyrimo metodiką ir įvertinti antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo aspektus.
3. Įvertinti Lietuvos antrinių žaliavų perdirbimo įmonių trumpalaikio turto struktūrą ir kitimo tendencijas.
4. Identifikuoti antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo silpnąsias sritis.
5. Remiantis atlikta mokslinės literatūros apžvalga ir įmonių trumpalaikio turto analizėmis, pateikti trumpalaikio turto valdymo problemų sprendimo galimybes.

Darbo metodika. Darbe nagrinėjama mokslinės literatūros analizė, atliekamas duomenų sisteminimas ir grupavimas, sudaromas konceptualus modelis, siekiant įvardyti svarbiausius trumpalaikio turto valdymo veiksnius. Taip pat darbe daroma lyginamoji įmonių trumpalaikio turto valdymo analizė, atliekamos horizontalioji, vertikalioji ir santykinių finansinių rodiklių analizės. Kadangi Lietuvos Statistikos Departamentas pateikė atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo sektoriaus įmonių statistiką iki 2014 metų, todėl tyrimo palyginamoji analizė buvo apribota dėl duomenų trūkumo.

Darbo struktūra. Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmoje darbo dalyje yra pateikiamos skirtingų autorių interpretacijos trumpalaikio turto sampratos klausimu. Šioje dalyje taip pat aptariamas trumpalaikio turto klasifikavimas, jo valdymas ir finansavimas. Antrajame skyriuje yra pateikiama tyrimo metodologija, kuria remiantis atliekamas įmonių trumpalaikio turto valdymo vertinimas.

Trečioje baigiamojo darbo dalyje pateikiama trumpalaikio turto valdymo atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo sektoriaus įmonių analizė, kurios metu buvo identifikuotos trumpalaikio turto valdymo problemos. Vienai pagrindinių tyrimo įmonių UAB „Y“ buvo atlikta išsamesnė trumpalaikio turto valdymo analizė ir buvo pateikti valdymo problemų sprendimo būdai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos. Baigiamajame darbe panaudoti 47 bibliografiniai šaltiniai, 6 lentelės ir 27 paveikslai. Darbo apimtis 80 puslapių.

Darbo rezultatai ir taikymo sritys. Baigiamajame darbe pateikiami trumpalaikio turto apibrėžimai ir klasifikacija, aptariamas trumpalaikio turto valdymas įmonėse ir galimi finansavimo šaltiniai. Tyrimo rezultatai parodė, kad trumpalaikio turto analizė gali būti naudojama ne tik antrinių žaliavų perdirbimo įmonėse. Kiekviena įmonė, siekianti geriau įvertinti savo trumpalaikio turto efektyvumą,

gali pasinaudoti trumpalaikio turto valdymo schema. Pateiktas trumpalaikio turto valdymo vertinimas įmonėms gali padėti išvengti finansinių sunkumų ir pasiekti geresnių veiklos rezultatų.

1. TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Trumpalaikio turto sąvoka, struktūra ir valdymas

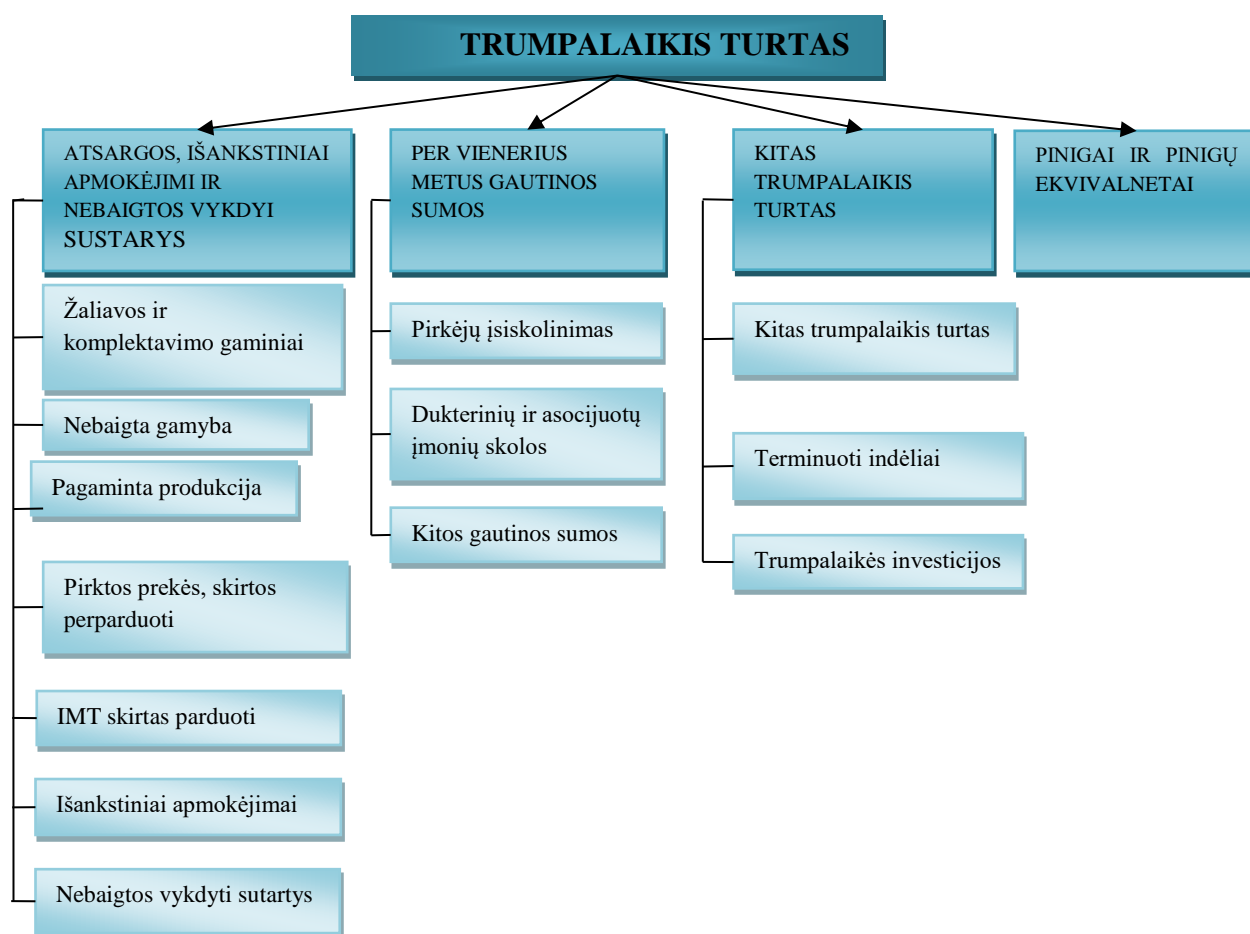
Trumpalaikis turtas yra vienas pagrindinių finansinių ataskaitų elementų. Jis yra būtinas kiekvienoje įmonėje, nes yra svarbus rodiklis įmonės finansinės būklės veiklos vertinimui. Kadangi trumpalaikis turtas yra labai svarbus įmonės finansinėje atskaitomybėje, didelis dėmesys turi būti skiriamas tinkamam jo valdymui, nes jis ne tik pateikia vidiniams ir išoriniams vartotojams informaciją apie esamą įmonės situaciją, bet ir padeda mažinti įmonės riziką.

Mokslinėje Lietuvos ir užsienio autorių literatūroje yra pateikiama įvairių trumpalaikio turto sąvokų apibūdinimų (žr. 1 pr.). Trumpalaikiu turtu yra laikomas per vieną ataskaitinį laikotarpį pajamoms uždirbti sunaudojamas turtas (Bikienė ir Pučkienė, 2012). Mackevičius (2005), Kanapicieknė, Rudžionienė ir Jefimovas (2006) teigia, kad trumpalaikis turtas yra turtas, kurį įmonė sunaudoja ekonominei naudai gauti per vienerius metus arba per vieną įmonės veiklos ciklą. Kalčinskas (2010) akcentuoja, kad turtas trumpalaikiu yra laikomas ne kalendorine, bet ekonomine prasme ir jo priskyrimą trumpalaikiam ar ilgalaikiam lemia ne tiek turto pobūdis, kiek įmonės veiklos aplinkybės. Kazlauskas ir Liubickienė (2010) pritaria Mackevičiaus ir kitų autorių nuomonei, tačiau išskiria, kad veiklos ciklas yra laiko tarpas tarp prekių įsigijimo iki jų realizavimo už pinigus, ar lengvai pinigais paverčiamus daiktus, neatsižvelgiant į jo kainą. Woodford (2010), Alexander, Britton ir Jorisen (2009), Arbidane ir Zelgalve (2012) savo apibūdinimuose taip pat mini, kad per vieną ataskaitinį laikotarpį sunaudojamas turtas laikomas trumpalaikiu, neatsižvelgiant į šio turto kainą. Palepu ir Hearly (2010), Drake ir Fabozzi (2010) teigia, kad turtą priskiriant ilgalaikiam arba trumpalaikiam svarbu yra įvertinti ne tik laiko veiksnį, bet ir to turto vertę, nes tik šiuos du veiksnius susiejus tarpusavyje galima įvertinti, koks turtas finansinėje apskaitoje yra priskirtinas trumpalaikiam. Rimo ir Panbunyuen (2010) trumpalaikiu turtu apibūdina tik kasdienines įmonės operacijas, kurios aprūpina įmonę pinigais per vienerius finansinius metus. Šį užsienio autorių apibūdinimą praplečia Brealey, Myers ir Allen (2006) įtraukdami ne tik pinigus, bet ir trumpalaikes finansines investicijas, atsargas, gautinas sumas ir kitą trumpalaikį turtą. Autoriai pateikia išsamius trumpalaikio turto apibrėžimus, nors literatūroje, dėl savo aiškumo ir konkretumo, dažniausiai naudojamas verslo apskaitos standartų apibrėžimas, jog „trumpalaikis turtas yra turtas, kurį įmonė sunaudoja ekonominei naudai, gautai per vienerius metus arba per vieną įmonės veiklos ciklą“ (2 Verslo apskaitos standartas, 2006).

Apibendrinant galima teigti, kad mokslo leidiniuose, ekonomikos teorijos, vadybos ir buhalterinės apskaitos vadovėliuose, mokomosiose knygose trumpalaikis turtas, kaip nuosavybės teisių

objektas, yra apibūdinamas panašiai- išskiriamas turto pobūdis, naudojimo įmonėje laikas ir galimybė šį turtą greitai paversti pinigais.

Įmonės trumpalaikio turto struktūra turi įtakos visai įmonės finansinei būklei ir jos veiklos rezultatams. Damašienė ir Rutkauskas (2002) teigia, kad optimalus trumpalaikio turto dydis turėtų sudaryti apie 40 procentų viso įmonės turto, todėl trumpalaikio turto analizei ir valdymui turi būti skiriamas didelis dėmesys. Finansinėje atskaitomybėje trumpalaikis turtas yra skirstomas į keturias grupes: atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys, per vienerius metus gautinos sumos, investicijos ir terminuotieji indėliai bei grynieji pinigai (Giriūnas ir Valkauskas, 2011) (žr. 1 pav.).

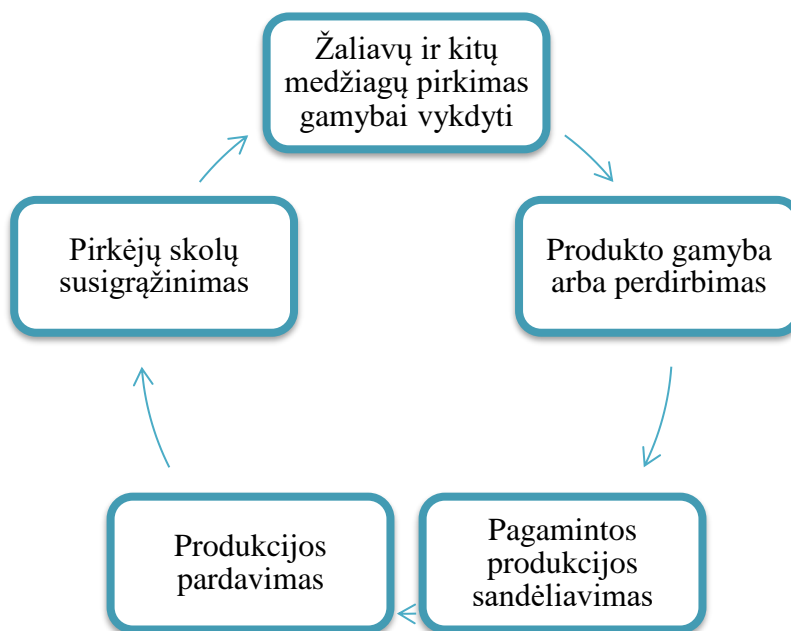
1 pav. Trumpalaikio turto klasifikacija

Kaip matyti iš 1 paveikslo pirmajai šio turto grupei priskiriamas nelikvidžiausias įmonės trumpalaikis turtas- atsargos. Atsargas įmonėje sudaro nusipirkto ar pasigamintos visų rūšių gamybinės bei prekybinės atsargos, kurios bus parduotos ar sunaudotos greičiau nei per vienerius metus. Bagdžiunienė (2004) apibendrinama atsargas teigia, kad tai trumpalaikis turtas (žaliavos ir komplektavimo gaminiai, nebaigta gamyba, pagaminta produkcija bei prekės, skirtos perparduoti), kuri įmonė sunaudoja pajamoms uždirbti per vieną įmonės veiklos ciklą. Antrajai trumpalaikio turto grupei

priklauso per vienerius metus gautinos sumos. Tai trumpalaikio turto grupė, kurios didžiąją dalį užima pirkėjų skolos įmonei už parduotas prekes ar suteiktas paslaugas. Trumpalaikiam finansiniam turtui galima priskirti trumpalaikes investicijas, įsigijus kitos įmonės akcijų ar vertybinių popierių, bei terminuotuosius indėlius, padėtus į banką ar kitą kredito įstaigą. Dar viena svarbi trumpalaikio turto grupė- pinigai ir jų ekvivalentai. Tai pinigai įmonės kasoje ir banko sąskaitoje, bei trumpalaikės likvidžios investicijos, kurios gali būti greitai paverčiamos į pinigus, ir kurių vertės pasikeitimo rizika yra nereikšminga.

Trumpalaikio turto dydis ir struktūra yra svarbūs viso turimo turto atžvilgiu, kadangi įmonės trumpalaikio turto norima pelno grąža priklauso nuo viso įmonės turto. Trumpalaikio turto struktūra leidžia įvertinti įmonės finansinę būklę ir jos perspektyvas ateityje, todėl įmonių vadovai gali priimti geresnius valdymo sprendimus. Bierman ir Smidt (2012) pažymi, kad trumpalaikio turto valdymas yra svarbus dėl įmonės pelningumo ir rizikos, kuri leidžia įvertinti įmonės vertę. Kad įmonei svarbus pelningumas įvardija ir Sarbapriya (2011) teigdamas, kad įmonės trumpalaikio turto valdymas daro įtaką ne tik įmonės galimam pelnui bet ir jos mokumui, nes norėdama maksimizuoti pelną įmonė tuo pačiu minimizuoja ir savo pinigų srautus.

Gaidienė teigia (1998), kad trumpalaikis turtas yra valdomas pagal pinigų išleidimo-sugrįžimo ciklą: pinigai yra investuojami į trumpalaikį turtą, kuris tam tikro laikotarpio pabaigoje yra parduodamas ir gauti pinigai vėl pradeda naują procesą. Mackevičius, Poškaitė ir Vilis (2011) šį ciklą apibūdina kaip „kapitalo apytakos ciklą“, o Klimavičienė (1998) apibrėžia, kad tai- „pinigų apyvartos“ arba „finansinis ciklas“. Įmonės pinigų apyvartos ciklas prasideda nuo momento, kai įmonė išleidžia pinigus pirkdama žaliavas ir kitas medžiagas (žr. 2 pav.). Kitose ciklo stadijose vyksta apyvartinių lėšų investavimas į produkto gamybą, sandėliavimą ir pardavimą. Parduodama prekės įmonė dažniausiai suteikia pirkėjui kreditą ir tik susigrąžinusi visas skolas iš pirkėjų pinigų apyvartos ciklas užsidaro ir vėl yra pradedamas iš naujo (Rothberg, 2012). Stebint tokį ciklą matoma, kad įmonė pirkdama prekes sumažina pinigų kiekį ir atvirkščiai, todėl anot L.R Cheatham, Dunno ir C.B.Cheatham,(1989), efektyvus finansinio ciklo valdymas gali padėti sumažinti į trumpalaikį turtą investuotų pinigų kiekį.

Šaltinis: sudaryta pagal Rothberg, 2012

2 pav. Pinigų apyvartos ciklas

Pirmosios trys pinigų apyvartos ciklo stadijos (žaliavų ir kitų medžiagų pirkimas, produkto gamyba ir sandėliavimas) apima atsargų valdymą įmonėje. Atsargų valdymas yra labai svarbus trumpalaikio ir viso turto valdymui, nes padeda planuoti ir kontroliuoti grynujų pinigų cirkuliavimą, trumpalaikių investicijų atsipirkimą, bei įsipareigojimų vykdymą (Mehar, 2003). Siekiant efektyvaus atsargų valdymo įmonės pirmiausia dėmesį turi sutelkti į veiklos specifiką ir į tai, kokio pobūdžio atsargomis įmonė disponuoja (Bierman ir Smidt, 2012; Bikienė ir Pučkienė, 2012; Bagdonas, 2013; Arbidane ir Zelgalve, 2012). Kad įmonės vykdoma veikla turi didelės įtakos atsargų valdymui pabrėžia ir Chowdhury su Amin (2007). Chowdhury ir Amin (2007) teigia, kad atsargų laikymas įmonėje yra neišvengiamas, todėl reikia siekti atsargų valdymo išlaidų mažinimo, nes atsargų perteklius įmonėje didina kaštus, o trūkumas gali sustabdyti gamybą ir įmonę patirtų nuostolį. Gaidienės (1998) nuomone, įmonės turi stengtis nustatyti optimalius atsargų laikymo dydžius, kuriems įtakos turi gamybos ir pardavimų apimtis, atsargų finansavimas, gamyboje naudojamų technologijų naujumas bei užsakymų periodiškumas. Remiantis šiais veiksniais, atsargų lygio nustatymą galima suskirstyti į tris pagrindines dalis:

- Skirtingo tipo atsargų kiekio nustatymas įmonės sandėliavimo vietose (įmonė labiausiai turi kontroliuoti tas atsargas, kurios turi didžiausią vertę rinkoje);
- Atsargų kiekio prognozavimas;
- Atsargų kiekio užsakymo tinkamas laiko parinkimas.

Autoriai Drake ir Fabozzi (2010) atsargoms valdyti rekomenduoja naudoti vieną iš keturių valdymo sistemų:

- 1) fiksuoto užsakymo dydžio sistema (ji gali būti naudojama, kai atsargų valdymo išlaidos yra didelės, tačiau jas galima lengvai apskaičiuoti, kai yra pastovus atsargų poreikis ir jų realizavimas ir nėra kintamų užsakymo ir pastovių laikymo išlaidų);
- 2) pastovaus atsargų lygio sistema (gali būti naudojama, kai atsargų valdymo išlaidos palyginus nedidelės ir kai įmonė reaguoja į atsargų realizavimo pasikeitimus);
- 3) dviejų atsargų lygių sistema (naudojama, kai reikia greitos reakcijos į realizuotų atsargų apimčių pasikeitimus ir kai yra nustatytas minimalus užsakymo dydis);
- 4) pristatymo reikiamu laiku sistema (naudojama, kai yra pastovios realizavimo apimtys ir poreikis, kai įmonė turi patikimus tiekėjus ir kai yra nedidelis transportavimo atstumas tarp tiekėjo ir gamintojo).

Taigi, galima teigti, kad atsargų valdymas yra sudėtingas procesas, reikalaujantis kruopščiai planuoti gamybos ir pardavimų procesus bei koordinuoti atsikaitymus su tiekėjais ir pirkėjais. Mokslinės literatūros analizė leidžia daryti išvadą, kad pasirinkta įmonės atsargų valdymo politika turi apimti tinkamą atsargų laikymo dydžio nustatymą ir sandėliavimo procesų tvarkymą, nes optimalaus sprendimo ieškojimas tarp išlaidų ir pelningumo mažina investicijas į įmonės atsargas bei padidina pelno normą, kuri yra svarbi savininkų (akcininkų) nuosavybės didinimui.

Viena didžiausių trumpalaikio turto struktūrinių dalių įmonėje- pirkėjų skolos (gautinos sumos). Pirkėjų skolos (debitoriniai įsiskolinimai), anot Aleknevičienės (2009), įmonėje sudaro apie 20-25% įmonės trumpalaikio turto, todėl jos, kaip ir atsargos, yra labai svarbios trumpalaikio turto valdyme. Pirkėjų skolų valdymas yra siejamas su grynujų pinigų gavimo kontrole ir jų planavimu, nes gautos lėšos yra naudojamos tolimesnei įmonės veiklai vykdyti.

Soekhoe (2012) nuomone, per vienerius metus gautinų ir mokėtinų sumų valdymas apima balanso siekimą tarp pelningumo ir likvidumo. Įmonės tiekėjos visada nori, kad už prekes ar paslaugas pirkėjai su jomis atsiskaitytų kuo greičiau, tačiau dabartinė konkurencija priverčia taikytis su rinkos sąlygomis, kurios leidžia pirkėjui atsiskaityti dalimis ar net visai atidėti apmokėjimo terminą. Tokia mokėjimų situacija įmonei tiekėjai pagreitina produkcijos realizacijos laiką, tačiau sustabdo pinigų apyvartos ciklą, todėl įmonė turi planuoti ir tinkamai apskaičiuoti savo pirkėjų apmokėjimų terminus, suteikiamas nuolaidas už išankstinį apmokėjimą. Debitorinių įsiskolinimų valdymas turi didelės įtakos santykiams su pirkėjais, abejotinių skolų mažinimui, pinigų susigrąžinimo terminui, įmonės pelningumui ir vykdomiems pardavimams. Dėl to mokėjimų terminų atidėjimas įmonei yra gana rizikinga pardavimų skatinimo priemonė, tačiau būtent ji gali padėti padidinti pardavimus ir paskatinti klientų pasitikėjimą bei lojalumą. Anot Garcia-Teruel, P.J. ir Martinez-Solano. P. (2010), optimalų gautinų sumų laikotarpį nusako sąlyga, kai ribinės pajamos iš prekybos kredito yra lygios ribiniams kaštams. Autoriai, atlikę tyrimą, nustatė, kad įmonės gyvavimo laikotarpis, finansavimo išlaidos, pelno grąža ir pajamų apyvartumas nedaro įtakos bendram gautinų sumų lygiui. Pirkėjams suteikiamas

kreditas gali būti paaiškinamas remiantis keliais veiksniais: pardavimų augimu, įmonių dydžiu, galimybe gauti trumpalaikį finansavimą ir ekonomikos augimu. Tyrimo metu buvo pastebėta ir tai, kad pirkėjams buvo suteikiama daugiau kreditų tuomet, kai įmonės pardavimai augo mažesniu tempu, dėl to galima daryti išvadą, kad įmonės naudoja prekybos kreditą, siekiant padidinti savo pardavimų apimtį. Remiantis moksline literatūros analize (Bierman ir Smidt (2012), Aleknavičienė (2009)), galima išskirti keletą įmonės pirkėjų skolų valdymo etapų:

- 1) įmonė priima sprendimą dėl galimų prekybos įsiskolinimų ir galimų pardavimų skolų dydžio nustatymo;
- 2) vyksta pirkėjo kreditingumo vertinimas;
- 3) parenkamos kreditavimo sąlygos;
- 4) nustatomas poveikis įmonės pelningumui dėl galimų pirkėjų įsiskolinimų;
- 5) surenkamos pirkėjų skolos, vyksta neapmokėtų skolų administravimas/išieškojimas.

Įmonės pirkėjų skolų valdymas turi didelį poveikį visai finansinei būklei, nes tinkamai suvaldyti įsiskolinimai didina įmonės pinigų srautus ir mažina galimus nuostolius, kurie susidaro dėl negrąžintų pirkėjų skolų. Apibendrinant galima teigti, kad pirkėjų skolos yra rizikinga trumpalaikio turto dalis, susijusi su prekių ir paslaugų tiekimu taikant atidėto mokėjimo sąlygas.

Įmonės atsargų, gautinų ir mokėtinų sumų valdymas apima viso pinigų apyvartos ciklo valdymą, kurio metu labiausiai kinta įmonės likvidžiausias turtas- pinigai ir jų ekvivalentai. Pinigų srautai turi didelės įtakos trumpalaikio turto valdymui, nes dalyvauja visose pinigų apyvartos ciklo stadijose. Kastytis Senkus (2004) teigia, kad pinigų srautai- tai pinigų ir jų ekvivalentų įplaukos ir išmokos per tam tikrą laiką. Mokslinėje literatūroje (Bikienė ir Pučkienė (2012), Černius (2014), Palepu ir Healy (2010)) nurodoma, kad pinigai ir jų srautai turėtų būti valdomi taip, kad vykdant savo funkcijas įmonė turėtų pakankamai lėšų. Viso finansinio ciklo metu įmonė arba gauna (parduodama prekes ar paslaugas) arba netenka dalies savo lėšų, todėl, anot Dorsmano (2008), nuolatinė pinigų srautų kontrolė ir tinkamas jų valdymas (žr. 3 pav.) yra labai svarbūs aspektai siekiant geriausių įmonės veiklos rezultatų.

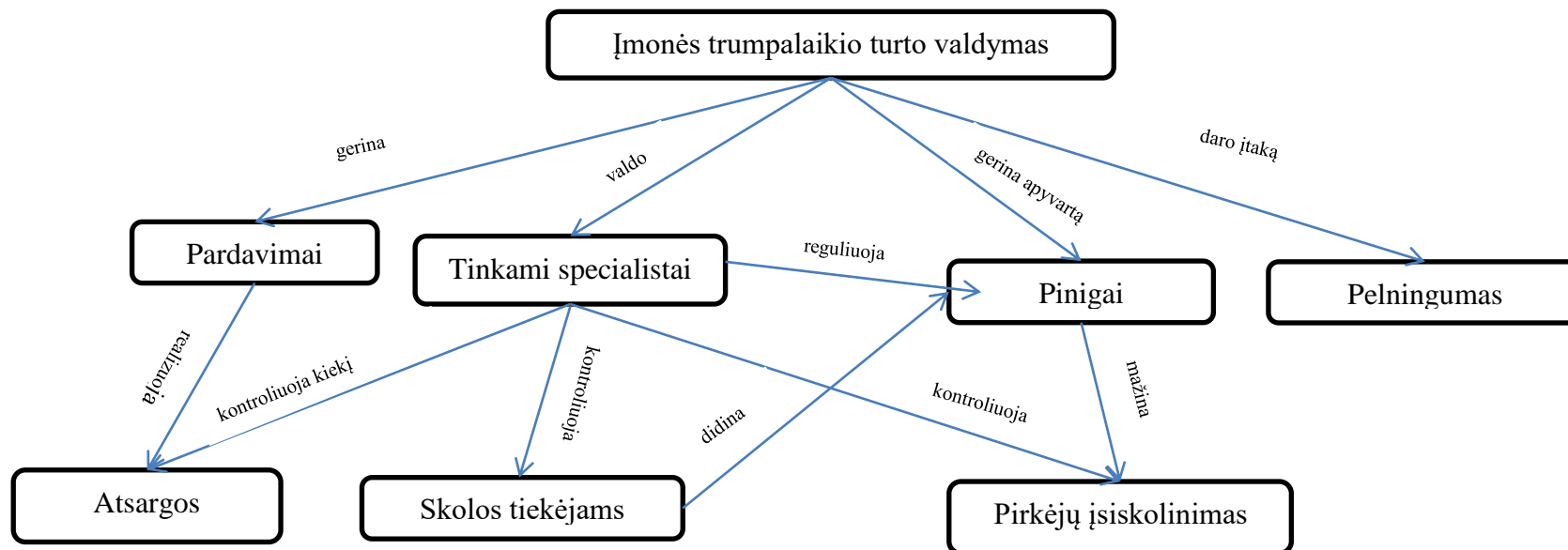

Šaltinis: sudaryta pagal Dorsman, 2008

3 pav. Pinigų srautų valdymo sritys

Gaunamų pinigų paspartinimas apima įmonės gebėjimą kuo greičiau susigrąžinti skolas iš pirkėjų. Įvairios apmokėjimų nuolaidos ir kiti susitarimai skatina pirkėjus susimokėti anksčiau nei paskutinę apmokėjimo dieną, nes tokiu būdu jie gali sutaupyti savų lėšų, o įmonė tiekėja greičiau atgauna pinigus už parduotas prekes ar suteiktas paslaugas. Tuo pačiu metu, kai įmonė siekia kuo greičiau atgauti pinigus, ji stengiasi kontroliuoti ir uždelsti mokėjimus (Kancerevyčius, 2006). Išleidžiamų pinigų kontrolė gali apimti išankstinių mokėjimų vengimą bei mokėjimų terminų atidėjimą maksimaliam laikotarpiui. Labai svarbu įmonei tampa ir pinigų poreikio nustatymas bei pinigų srautų prognozavimas, nes blogas pinigų srautų prognozavimas gali sumažinti pelningumą bei nulemti per didelį arba per mažą pinigų kiekio laikymą. Paskutiniajai pinigų srautų valdymo sričiai yra priskiriamas laisvų pinigų investavimas. Remiantis pinigų poreikio ir prognozavimo žiniomis, įmonė turėtų tinkamai pasirinkti trumpalaikio investavimo kryptis. Pritrūkus lėšų, įmonė galėtų pasinaudoti geriausia ir likvidžiausia investavimo kryptimi- vertybiniais popieriais. Jeigu įmonėje neinvestuotų pinigų suma yra per didelė, tai investicijų pelningumas gali sumažėti, o sumažėjęs pelningumas gali padidinti visą įmonės riziką, todėl laisvų pinigų investavimas ir yra priskiriamas prie svarbiausių pinigų valdymo sričių. Taigi, siekiant efektyviai valdyti pinigus, įmonė turi nuolat stebėti, kontroliuoti, planuoti ir prognozuoti savo galimus ir turimus pinigų srautus. Šiame etape įmonei svarbiausia turėti optimalų pinigų kiekį, reikalingą įmonės veiklai vykdyti.

Apibendrinant mokslinės literatūros analizę, galima teigti, kad kiekvienos įmonės tikslas turėtų būti tinkamai parinkti trumpalaikio turto dydį ir finansavimą šiam dydžiui išlaikyti. Trumpalaikio turto dydis priklauso nuo įmonės trumpalaikio turto valdymo politikos, kuriai didelę įtaką daro gamybos apimtys, įmonės proceso ypatumai, išoriniai ir vidiniai veiksniai (žr. 4 pav.).

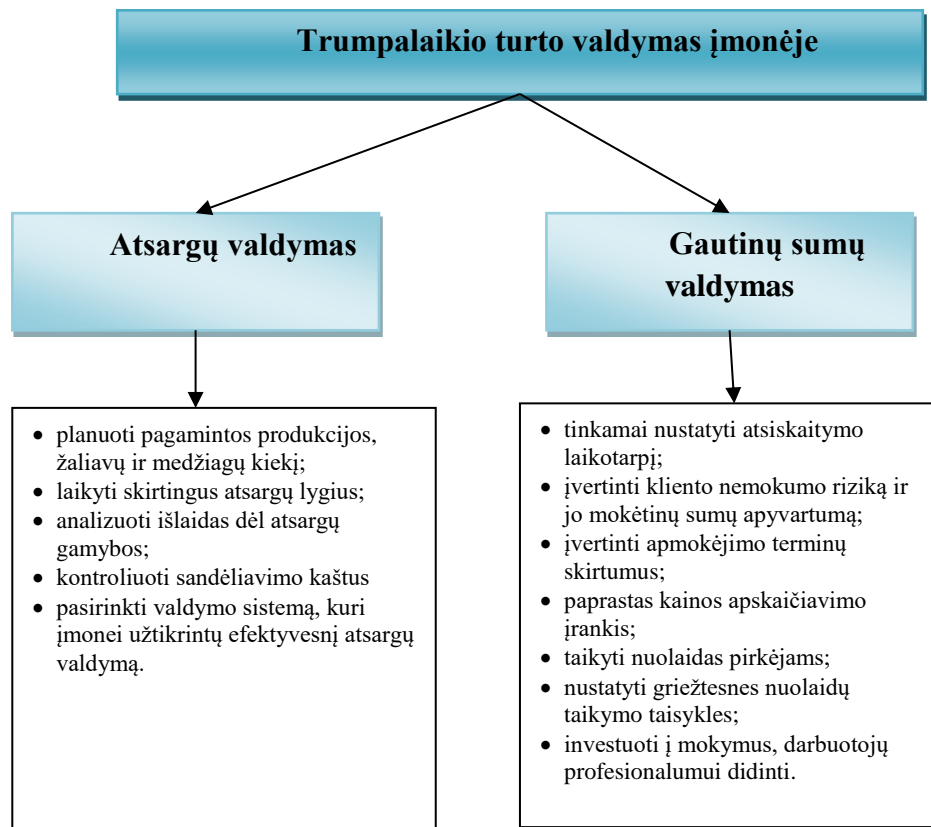

Šaltinis: parengta autoriaus

4 pav. Veiksniai, darantys įtaką trumpalaikio turto valdymui

Darbo autorės nuomone, trumpalaikio turto valdymui didžiausios įtakos turi pardavimai, pinigų srautai, pelningumas ir tinkami specialistai. Kiti svarbūs veiksniai, darantys įtaką įmonės trumpalaikio turto valdymui, yra atsargos, skolos tiekėjams ir pirkėjų įsiskolinimai. Tinkami specialistai yra kiekvienos įmonės pagrindiniai ištekliai siekiant užimti kuo didesnę rinkos dalį. Išoraitė (2011) teigia, kad efektyviai valdant žmogiškuosius išteklius, pritraukiant ir išlaikant aukštos kvalifikacijos darbuotojus, yra kuriami dideli įmonės veiklos pajėgumai. Tokį santykį sąlygoja maža rotacija, aukšta produkcijos kokybė, mažos gamybos išlaidos, bei greitai įgyvendinama organizacijos strategija. Tinkami specialistai valdo ir įmonės trumpalaikį turtą. Įmonėje jie kontroliuoja reikiamą atsargų kiekį: stebi paklausą, kuri leidžia prognozuoti reikiamus produkcijos kiekius, vykdo nuolatinę kontrolę stebint skolas tiekėjams ir pirkėjų įsiskolinimus. Pardavimo skyrius, vadybininkai turi analizuoti vykdomus pardavimus, stebėti savo ir pirkėjų apmokėjimus, derinti sutarčių sąlygas dėl atsiskaitymo terminų. Tokia nuolatinė specialistų kontrolė leidžia įmonei valdyti savo pinigų srautus ir mažinti įmonės nemokumo riziką. Įmonės pardavimai gerina trumpalaikio turto apyvartumą, kuris daro įtaką visam įmonės pelningumui. Jeigu įmonė nemažina savo pardavimų apimties ir mažina investicijas į trumpalaikį turtą, gali padidėti įmonės viso turto pelningumas. Pastovūs ir geri pardavimai padeda įmonei greičiau realizuoti atsargas. Dažnai atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys tampa pagrindinėmis įmonės turto dalimis, kuriose yra „iššaldomi“ pinigai, todėl efektyvesnis šių dalių valdymas padidina įmonės pinigų srautus, kurie vėliau gali būti panaudojami verslo plėtrai ar investicijoms. Didžiausią per vienerius metus gautinų sumų dalį įmonėje užima pirkėjų skolos. Įmonė, parduodama prekes ar paslaugas, keičia vieną trumpalaikio turto straipsnio pasikeitimą į kitą, pvz., parduodant atsargas sumažėja jų kiekis, bet tuo pačiu, atitinkama suma, padidėja pirkėjų įsiskolinimas. Apyvartinių lėšų trūkumas, nulemtas pirkėjų skolų augimu, gali būti grėsmingas veiksnys, sukeliantis įmonės finansinį nestabilumą, todėl dažnai įmonės laiku neatsiskaito ir su savo tiekėjais, taip bandydamos stabilizuoti pinigų srautus. Apibendrinant, galima teigti, kad pagrindinė problema, nustatant veiksmingą trumpalaikio turto valdymą įmonėje, yra apibrėžti jo tinkamą lygį, struktūrą ir finansavimo šaltinius, kurie turi įtakos išlaikant finansinį likvidumą.

Atlikus mokslinės literatūros analizę ir išanalizavus trumpalaikio turto dalių valdymo galimybes galima išskirti esminius elementus (žr. 5 pav.), siekiant efektyviau valdyti trumpalaikį turtą.

5 pav. Trumpalaikio turto valdymo vertinimas įmonėje

Remiantis Rothberg (2012) 5 paveiksle nėra išskirto pinigų srautų valdymo, nes įmonės pinigų valdymo funkcija apima tiek atsargų, tiek ir gautinų sumų valdymą. Greitesnis atsargų realizavimas ir pirkėjų skolų susigrąžinimas didina įmonės apyvartines lėšas, kurios gali būti investuojamos į gamybos plėtrą.

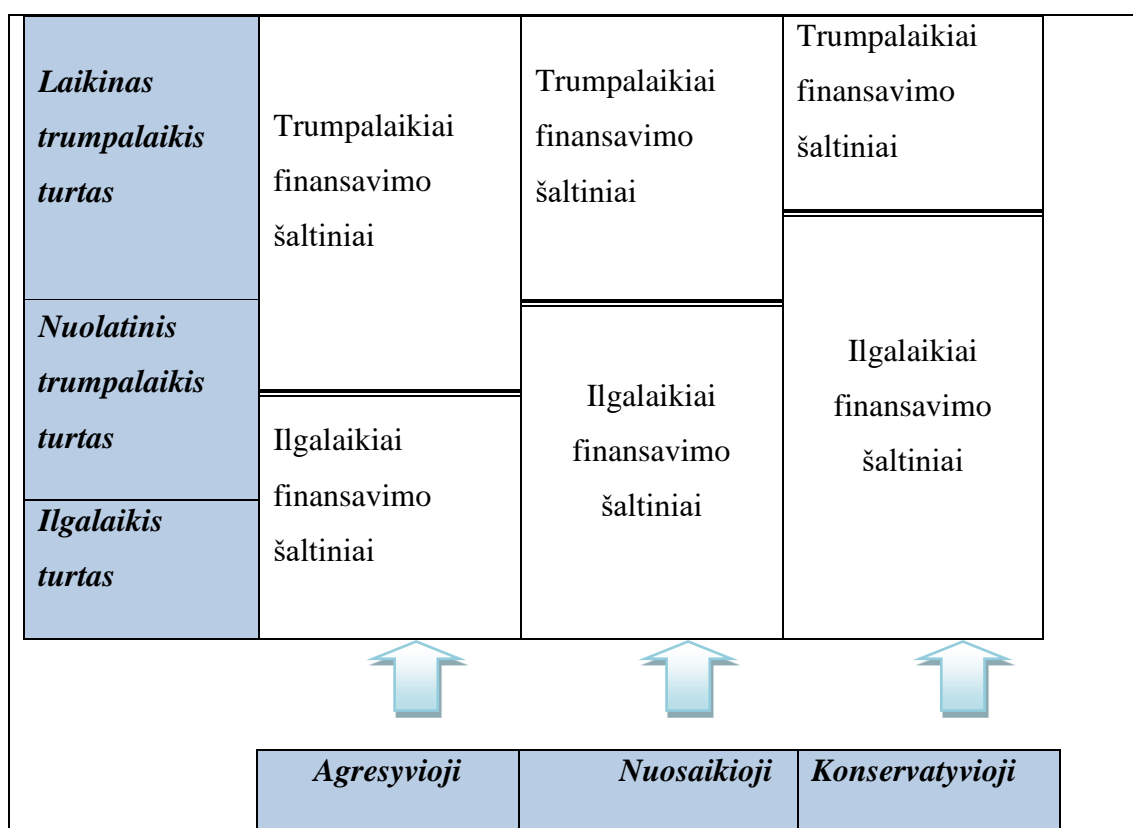
Taigi, trumpalaikis turtas įmonėje gali būti valdomas pagal pinigų išleidimo-sugrįžimo ciklą. Ciklo valdymo etapus apima atsargų, mokėtinų ir gautinų sumų bei pinigų valdymas. Efektyviai valdomas trumpalaikis turtas gali pagerinti gamybos organizavimą, produkcijos realizavimą, išlaidų bei nuostolių sumažinimą.

1.2. Trumpalaikio turto finansavimas ir finansavimo šaltiniai

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad įmonės trumpalaikio turto efektyvumą galima apibūdinti remiantis pelningumu (Mackevičius ir kt, 2011). Verta paminėti, kad geri valdymo rezultatai didina ne tik įmonės pelningumą, bet ir likvidumą bei mokumą, todėl autoriai: Bierman ir Smidt, 2012; Drake ir Fabozzi, 2010; Buškevičiūtė ir Kanapickienė, 2010, siūlo pasirinkti trumpalaikio turto dydį, kuris leistų pasiekti optimalų veiklos pelningumo ir mokumo santykį. Literatūroje, nustatant trumpalaikio

turto kiekius įmonėje, yra išskiriamos trys pagrindinės trumpalaikio turto finansavimo politikos rūšys: konservatyvioji, nuosaikioji ir agresyvioji (žr. 6 pav.).

Pagal konservatyviają turto finansavimo politiką įmonė naudoja daugiau ilgalaikių finansavimo šaltinių savo poreikiams tenkinti: tiek nuolatiniam trumpalaikiam turtui tiek ir dalinai arba pilnam sezoniniam turtui finansuoti (Žaptorius, 2006). Ši politika dėl mažesnio rizikos lygio yra laikoma saugiausia, tačiau ir mažesnę pelną teikiančia finansavimo politika. Darškuvienė (1997) teigia, kad konservatyvioji trumpalaikio turto politika pasireiškia didesniu laikomų pinigų, vertybinių popierių ir atsargų kiekiu.

Šaltinis : V. Aleknevičienė, 2009, p. 319.

6 pav. Turto finansavimo politikos

Antroji finansavimo politika yra nuosaikioji. Nuolatinėi veiklai vykdyti įmonė finansuojama ilgalaikėmis paskolomis ar savininkų nuosavybe, o esant svyruojančiai turto daliai (ji priklauso nuo sezono), ji yra finansuojama trumpalaikėmis paskolomis. Pasirinkus šią finansavimo politiką atsiranda didesnis mokumo laipsnis ir yra pasiekiamas balansas tarp galimos rizikos ir norimo uždirbti pelno. Pagal agresyviają finansavimo politiką bendrovė ilgalaikį turtą finansuoja ilgalaikėmis paskolomis ar savininkų nuosavybe, o trumpalaikėmis paskolomis- sezoninį ir beveik visą dalį trumpalaikio turto (Aleknevičienė, 2009). Agresyvi turto politika apibūdinama kaip politika, kuri minimizuoja pinigus,

vertybinius popierius, atsargas ir pirkėjų išiskolinimą. Toks finansavimo šaltinis kelia riziką neįvykdyti savo trumpalaikių įsipareigojimų, tačiau įmonė vykdanči tokia politiką tikisi didesnio pelningumo ir mažesnių palūkanų kaštų.

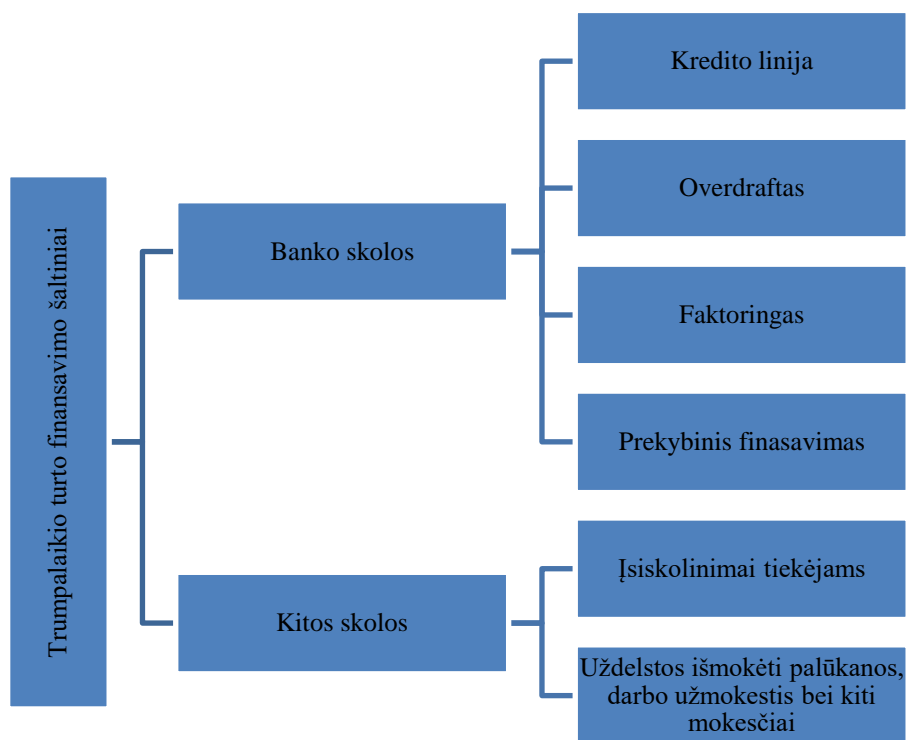
Kiti autoriai (Palepu ir Healy, 2010) išskiria tik dvi pagrindines turto finansavimo politikas:

- Konservatyvią politiką, kuri remiasi mažesnėmis trumpalaikėmis banko paskolomis ir didesniais ilgalaikiais finansavimo šaltiniais. Šios politikos pasirinkimas anot autorių sumažina įmonės pajėgumą grąžinti ar periodiškai apmokėti už savo trumpalaikius įsipareigojimus.
- Agresyvią politiką, kuri daugiausia remiasi trumpalaikėmis banko paskolomis.

Išanalizavus mokslinę literatūrą galima daryti išvadą, kad pagrindiniai veiksniai, kurie lemia įmonės finansavimo politikos pasirinkimą yra šie – rizika, palūkanų normų išlaidos ir norimas uždirbti pelnas. Ilgalaikio finansavimo išlaidos yra didesnės nei trumpalaikio, todėl įmonių vadovams reikia pasirinkti ar veiklą vykdyti naudojant trumpalaikį finansavimą su mažesnėmis palūkanų išlaidomis ir didesne rizika, ar geriau pasirinkti ilgalaikį finansavimą, su mažesne rizika, bet didesniais palūkanų kaštais.

Savo veiklai finansuoti įmonė gali naudoti du finansavimo šaltinius: vidinį ir išorinį. Pirmuoju finansavimo būdu įmonė, savo veiklai gerinti, gali panaudoti nepaskirstytą pelną, ar apyvartinių lėšų sumažinimą (Kartenytė, 2012), . Kai įmonės neturi pakankamai vidinių finansavimo šaltinių, joms tenka ieškoti kitų alternatyvų, siekiant gerinti savo veiklą.

Šiuo metu rinkoje yra didelė pasiūla išorinių finansavimo šaltinių įmonėms. Finansuotis skolintu kapitalu trumpam laikui įmonės gali keliais būdais: trumpalaikėmis banko paskolomis, kurias sudaro kredito linijos, overdraftas, faktoringas ir prekybinis finansavimas, bei kitomis paskolomis, kurios siejamos su skolomis tiekėjams bei uždelstais kitais atsiskaitymais (žr. 7 pav.)

7 pav. Trumpalaikio turto finansavimo šaltiniai

Pirmasis trumpalaikio turto finansavimo šaltinis- kredito linija. Tai trumpalaikės banko paskolos forma, kuri suteikia galimybę tam tikram laikotarpiui imti ir gražinti kreditą ar dalį jo neviršijant nustatyto limito. Šis finansavimo būdas yra skirtas apyvartinėms lėšoms, atsiskaitymams su tiekėjais, žaliavoms pirkti, didesniai atsargų kiekiui išlaikyti, sezoniniams grynųjų pinigų srautams valdyti, bei kitiems pokyčiams, kuriuos lemia kapitalo svyravimai. Kitas trumpalaikis banko paskolos finansavimo būdas – sąskaitos likučio perviršis (angl. overdraft) (Černius, 2014). Tai yra banko paskola, kuri suteikiama atsiradus neigiamam sąskaitų likučiui banke. Šis likutis banke dažniausiai susidaro „dėl to, kad įmonė turi išleisti pinigus prieš tai, kai gauna įplaukas už suteiktas paslaugas“ (Giliauskienė, 2002). Naudodamasi overdraftu įmonė moka tik tas palūkanas, kurios susidaro už neigiamą sąskaitos likutį. Šios palūkanos yra didesnės nei įprastos paskolos, tačiau tokia trumpalaikė banko paskola padeda subalansuoti įmonės pinigų srautus bei suteikia galimybę turėti mažesnę ir trumpesnę finansinę įsipareigojimą bankui, palyginus su terminuota sutartimi. Dar viena trumpalaikio turto kreditavimo forma yra faktoringas, kuris yra apibūdinamas, kaip operacija, kurios metu yra parduodami debitoriniai įsiskolinimai. Šios trumpalaikės kreditavimo formos esmė yra „skolos įsipareigojimų pirkimas ir kliento piniginių reikalavimų perleidimas bankui ar specializuotai faktoringo kompanijai“ (Giliauskienė, 2002). Faktoringas yra svarbus apyvartinio kapitalo finansavimo šaltinis, nes didina įmonės prestižą, konkurencingumą, likvidumą bei mažina finansinę riziką. Kaip trumpalaikio turto finansavimo šaltinis yra išskiriamas ir prekybinis finansavimas. Ši finansavimo forma yra skirta sandorių rizikai mažinti, nes suteikia galimybę sandorio šalims gauti banko finansavimą.

Bankai ne visada gali ar yra linkę skolinti įmonėms: jei įmonės finansiniai duomenys rodo, kad jos mokumas yra mažas, bankai atsisakys finansuoti tokios įmonės veiklą, nes atsirastų didelė rizika suteiktos paskolos ir neatgauti. Dažnai ir pačios įmonės stengiasi pirmiausia išnaudoti verslo teikiamas trumpalaikes paskolas, o tik vėliau kreipiasi į bankus ar kitas finansines kredito institucijas, nes kiekvienas finansinis įsipareigojimas sukelia papildomų palūkanų sąnaudų, kurios mažina pelną.

Vienas pagrindinių verslo finansavimo šaltinių yra tiekėjų teikiamas kreditavimas (dar vadinamas komerciniu kreditu arba prekybos kreditu)- tai skolos tarp įmonių, kurios atsiranda įmonei perkant prekes ir paslaugas. Tokia trumpalaikių kreditų forma dažniausiai neturi palūkanų ir jai gali būti nustatytas 30, 60 ar 90 dienų terminas. Tokia finansavimo forma leidžia reikiamu laiku gauti prekes ir jas panaudoti gamyboje ar pardavime ir tik vėliau atsiskaityti su tiekėjais. Įmonės taip pat naudojasi ir priskaičiuotu įsiskolinimu, kuriam priklauso pasikartojančios trumpalaikės skolos darbuotojams ir visi priskaičiuoti mokesčiai valstybei. Įmonės tokių įsipareigojimų laisvai valdyti negali, nes atlyginimų mokėjimo terminai yra priklausomi nuo ekonominių ir teisinių veiksnių, o mokesčių mokėjimo terminus kontroliuoja ir nustato įstatymai, tačiau dažniausiai tai būna greičiausias trumpalaikis finansavimosi būdas, kuris nereikalauja didelių papildomų išlaidų bankui ar kitoms sutartyse numatytoms šalims.

Investuojant į įmonės trumpalaikį turtą susiduriama su keliomis problemomis. Pirmoji problema siejama su optimaliu investicijų nustatymu į trumpalaikį turtą, o antroji- tinkamu trumpalaikio ir ilgalaikio finansavimo parinkimu. Šių problemų sprendimui didžiausios įtakos turi pelningumas ir rizika. Jeigu įmonė nemažina savo pardavimų apimties ir mažina investicijas į trumpalaikį turtą, gali padidėti įmonės viso turto pelningumas. Trumpalaikio finansavimo kaštai yra mažesni už ilgalaikio finansavimo kaštus, o kuo didesnė yra trumpalaikio finansavimo dalis įmonės skolose, tuo aukštesnis įmonės pelningumas (Giliauskienė,2002).

Apibendrinant galima teigti, kad turto finansavimo politika yra siejama su finansavimo šaltinių parinkimu ilgalaikiam ir trumpalaikiam turtui finansuoti, atsižvelgiant į įmonės pelningumą ir mokumo galimybes. Pagal finansavimo šaltinių naudojimą yra išskiriamos trys finansavimo politikos rūšys: agresyvioji, nuosaikioji ir konservatyvioji. Trumpalaikiam turtui finansuoti įmonė gali pasirinkti banko paskolas (kredito linija, sąskaitos likučio perviršis, faktoringas, prekybinis finansavimas), tiekėjų teikiamas paskolas arba priskaičiuotus įsiskolinimus.

Trumpalaikio turto valdymas apima įmonės trumpalaikį turtą ir finansavimą, tam turtui įsigyti. Vykdydamos savo veiklą įmonės turi pasirinkti, kokią finansavimo politiką taikyti, ar trumpalaikį finansavimą su mažesnėmis palūkanų išlaidomis ir didesne rizika, ar ilgalaikį finansavimą su didesnėmis palūkanų išlaidomis, bet mažesne rizika. Remiantis pinigų išleidimo-sugrįžimo ciklu įmonės trumpalaikio turto valdymą galima apibrėžti kaip atsargų, mokėtinų ir gautinų sumų bei pinigų

valdymą. Efektyviai valdomos ciklo dalys gali pagerinti gamybos organizavimą bei produkcijos realizavimą, sumažinti išlaidas bei galimus nuostolius.

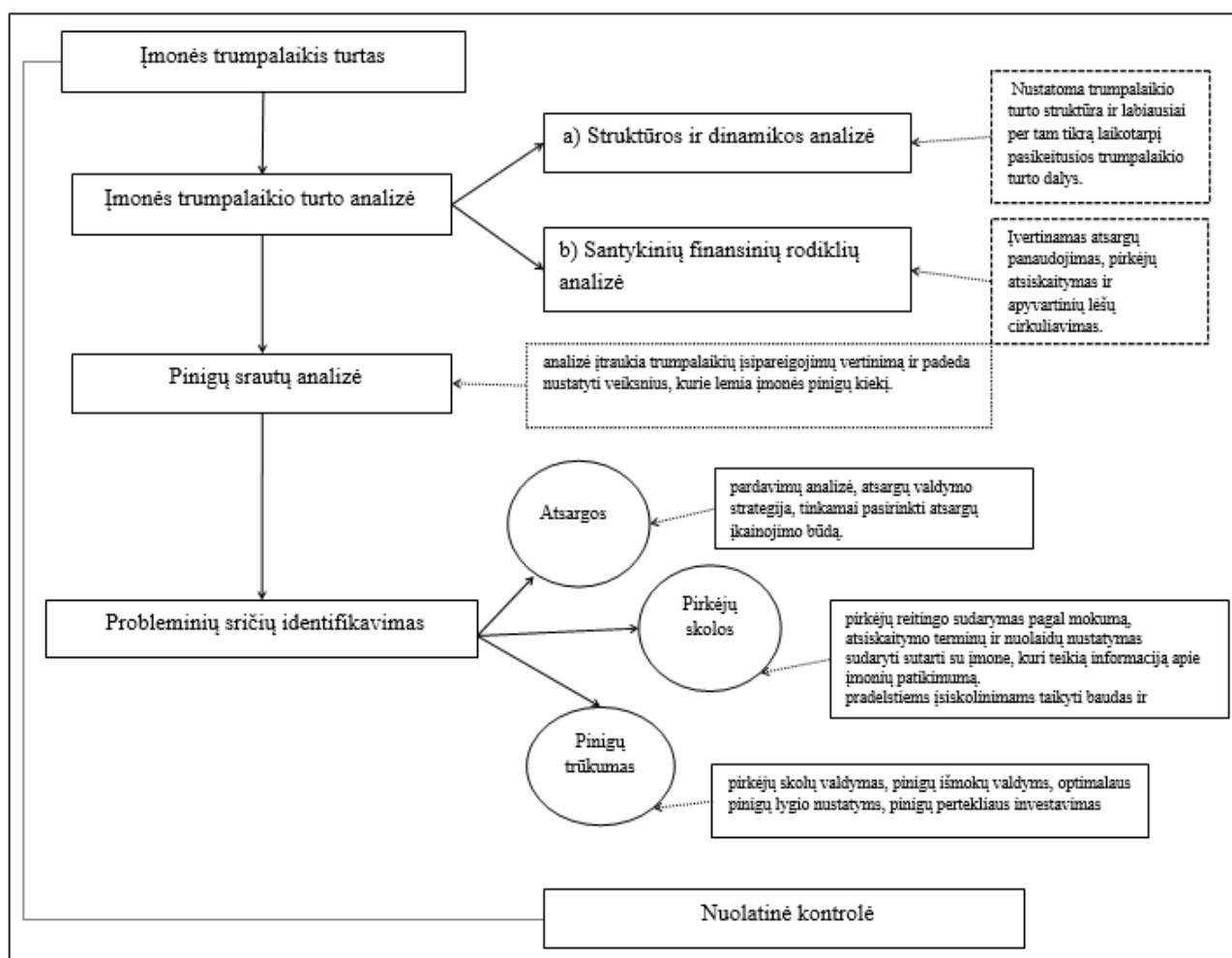
Išanalizavus trumpalaikio turto teorinius aspektus galima daryti išvadą, kad efektyvus trumpalaikio turto valdymas yra labai svarbus įmonės veiklai vykdyti, nes geri valdymo rezultatai didina įmonės likvidumą, mokumą ir pelningumą.

2. TRUMPALAIKIO TURTO ANALIZĖS IR VALDYMO TYRIMŲ METODIKA

Antroje darbo dalyje apibrėžiami tyrimo metodai, kuriais remiantis bus analizuojamas įmonių trumpalaikio turto valdymas. Tyrimas bus atliekamas, siekiant išanalizuoti, ar pasirinktų atliekų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymą sieja apyvartinių lėšų trūkumo problema. Pirmoje tyrimo dalyje bus tiriama UAB „Y“ 2011-2015 metų trumpalaikio turto valdymo analizė, santykinų finansinių rodiklių analizė, atsargų, gautinų ir mokėtinų sumų bei pinigų valdymo analizė. Kitoje tyrimo dalyje bus atlikta trijų įmonių: AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“, trumpalaikio turto valdymo analizė, o tyrimo pabaigoje bus pateiktos atliktų analizių išvados ir rekomendacijos efektyvesniam įmonių trumpalaikio turto valdymui.

2.1. Tyrimo organizavimas ir eiga

Siekiant rasti problemas, kurios sieja analizuojamų įmonių trumpalaikio turto valdymą, sudaromas trumpalaikio turto valdymo modelis (žr. 8 pav.). Atliekant tyrimą bus naudojamos įmonių finansinės ataskaitos, Lietuvos Statistikos Departamento duomenys bei kiti vidiniai įmonių dokumentai. Pirmame etape buvo atlikta mokslinės literatūros studija, kuri parodė, kad įmonės trumpalaikio turto valdymas apima trumpalaikį turtą ir finansavimą tam turtui įsigyti (žr. 2 pr.). Trumpalaikio turto sudėtis, struktūra ir naudojimas daro įtaką visai įmonės finansinei būklei bei veiklos rezultatams, todėl šiai sričiai turi būti skiriamas didelis dėmesys. Pagrindiniai įmonės trumpalaikio turto valdymo objektai yra atsargos, gautinos sumos bei pinigų srautai. Kitas trumpalaikio turto valdymo etapas apima tyrimo metodiką, kuri leis įvertinti pasirinktų atliekų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo ypatumus.

Šaltinis: parengta autoriaus

8 pav. Trumpalaikio turto valdymo modelis

Trumpalaikio turto valdymo modelis apima atliekų perdirbimo sektoriaus įmonių finansinių duomenų analizę, rezultatų palyginimą bei valdymo gerinimo galimybes, todėl ypatumams įvertinti bus naudojamos įmonių finansinės analizės. Finansinės analizės rezultatai padeda spręsti apie finansinį stabilumą bei išteklių naudojimo efektyvumą, leidžia išsiaiškinti pagrindines įmonės veiklos problemas bei numatyti, kokių sprendimų reikia geresnei veiklai vykdyti. Dažniausiai literatūroje yra minimos trys finansinės analizės rūšys: horizontalioji, vertikalioji ir santykinų rodiklių analizės. Kiekviena analizės rūšis padeda nustatyti apskaitos duomenų pasikeitimą: horizontalioji analizė apskaičiuoja dinamikos pokyčius, vertikalioji- struktūros pokyčius, o santykinė analizė leidžia įvertinti finansinių rodiklių pasikeitimus.

Horizontalioji analizė- tai vienas finansinės analizės metodų, kuris palygina dviejų ar daugiau metų finansinių ataskaitų duomenis (Arbidane ir Zelgalve, 2012). Šios analizės atlikimas dažniausiai yra skiriamas balanso ir pelno (nuostolio) straipsnių pokyčiams įvertinti. Horizontaliosios analizės rezultatai parodo teigiamus ar neigiamus finansinių ataskaitų pasikeitimus, tačiau Buškevičiūtės ir

Mačerinskienės (2007) teigimu, ji neišskiria priežasčių, dėl kurių vieni ar kiti rodikliai pakito, todėl išsamiam įmonės trumpalaikio turto valdymo vertinimui bus atliekama ir vertikalioji analizė. Įmonės finansinės būklės vertinimui yra naudojama vertikalioji analizė. Anglų mokslininkai (Britton ir Jorissen, 2009) aiškina, kad vertikalioji analizė padeda nustatyti, kokią dalį tam tikras finansinės ataskaitos straipsnis užima kitame- baziniame straipsnyje, pavyzdžiui, kiekvienas trumpalaikio turto straipsnis yra lyginamas su visu trumpalaikiu turtu ir gautas dydis yra išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Atliekant vertikaliąją analizę galima įvertinti kaip keitėsi balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai (Mackevičius ir kt.,2011), ar optimaliai ir racionaliai įmonė naudoja savo turtą, ar įmonės veikla yra finansuojama nuosavomis ar skolintomis lėšomis bei kaip keitėsi įmonės finansinė būklė. Kiekviena analizė turi savų trūkumų ir privalų (žr. 1 lent.), todėl įmonės vadovams abiejų analizių atlikimas reiškia išsamesnę finansinę informaciją.

1 lentelė. Trumpalaikio turto horizontaliosios ir vertikaliosios analizės privalumai ir trūkumai

	Privalumai	Trūkumai
Horizontalioji analizė	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Parodo trumpalaikio turto straipsnių dinamiką per kelis laikotarpius; ✓ Padeda stebėti vadovavimo politiką, jei pokyčiai yra neigiami; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Neparodo priežasčių, dėl kurių įvyko pasikeitimai trumpalaikiame turte; ✓ Kaip bazinių rodiklių negalima naudoti neigiamų arba lygių nuliui reikšmių.
Vertikalioji analizė	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suteikia galimybę stebėti atskirų elementų tarpusavio ryšį ir jų įtaką bendram rezultatui; ✓ Padeda nustatyti trumpalaikio turto struktūrą ir jo kitimo priežastis; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Neparodo finansinių rodiklių dinamikos per kelis laikotarpius.

Taigi, horizontalioji ir vertikalioji analizės kartu padeda įvertinti įmonės veiklos trūkumus ir privalumus: atlikus analizes galima pamatyti, kurie trumpalaikio turto balanso straipsniai kito labiausiai, kuri trumpalaikio turto rūšis įmonės veikloje turi didžiausios įtakos veiklos rezultatams.

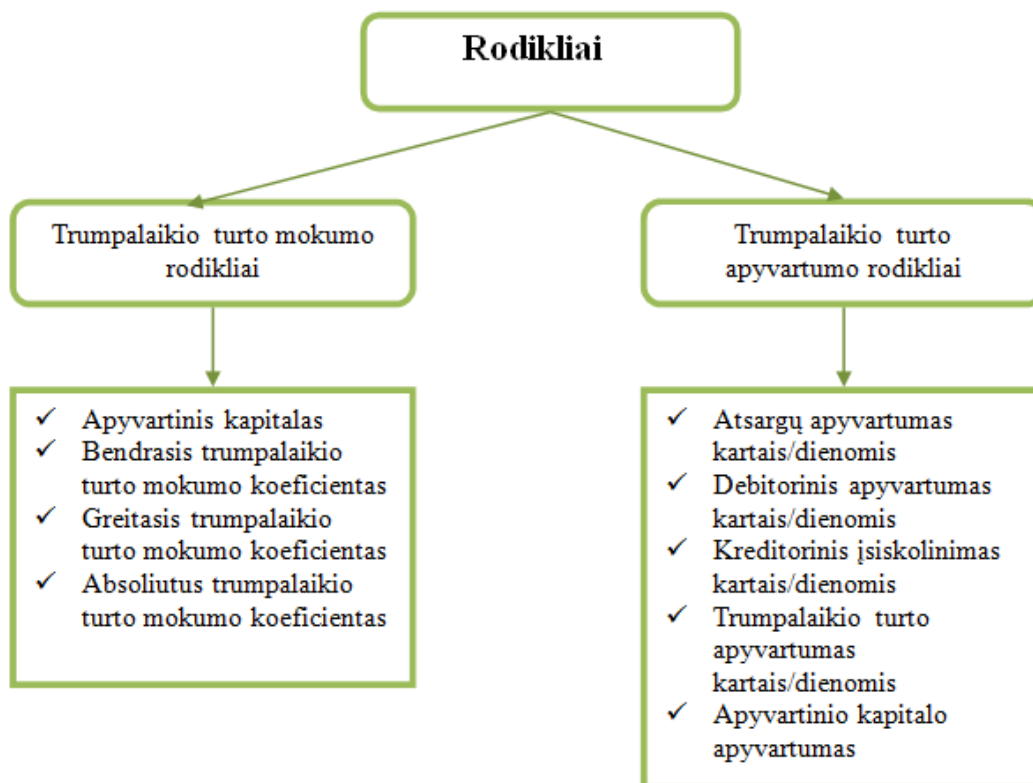
Trečioji įmonių trumpalaikio turto valdymo analizė - santykinų finansinių rodiklių analizė. Tai analizė, kuri leidžia palyginti skirtingų laikotarpių įmonės finansinius rezultatus bei nustatyti jų kitimo tendencijas. Rodiklių analizei atlikti dažniausiai yra apskaičiuojami 3-5 metų laikotarpio veiklos rezultatai, nes trumpesnis analizės laikotarpis neparodytų rodiklių kitimų tendencijos. Apskaičiuoti

santykiniai finansiniai rodikliai leidžia palyginti ne tik tos įmonės veiklos rezultatus, bet ir kitų įmonių rodiklius, nepriklausomai nuo jų dydžio. Galima teigti, kad be santykinės finansinių rodiklių analizės būtų sunku įvertinti bendrą įmonės ekonominę būklę. Darbo tyrimo dalyje bus skaičiuojami, vertinami ir analizuojami tik tie santykiniai finansiniai rodikliai, kurie yra susiję su įmonės trumpalaikio turto valdymu (žr. 3 pr.).

Pirmajai trumpalaikio turto valdymo santykinių rodiklių grupei (žr. 9 pav.) priklauso trumpalaikis įmonės mokumas. Kancerevyčius (2006) teigia, kad norint apmokėti sąskaitas, įmonė turi turėti pakankamai pinigų, todėl nuolat reikia vertinti trumpalaikio turto ir įsipareigojimų santykį. Įmonės mokumas dažnai yra tapatinamas su likvidumu, todėl Aleknevičienė (2009) pabrėžia, kad mokumas yra siejamas su įmonės gebėjimu laiku vykdyti įsipareigojimus, o likvidumas- gebėjimu paversti turimą turtą pinigais. Jeigu įmonė sunkiai vykdo savo įsipareigojimus, ji praranda konkurencingumą, dėl šios priežasties įmonės susiduria su finansiniais nuostoliais. Trumpalaikio turto mokumui apskaičiuoti ir vertinti yra išskiriami trys pagrindiniai rodikliai. Dažniausiai naudojamas ir analizuojamas yra bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas. Tai rodiklis, kuris parodo įmonės galimybę įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus, panaudojus trumpalaikį turtą. T. y. jis nurodo kiek kartų trumpalaikis turtas yra didesnis už trumpalaikius įsipareigojimus. Praktika rodo, kad norint išlaikyti finansinį stabilumą įmonėje šis rodiklis turėtų svyruoti nuo 1,2 iki 2. Žema rodiklio reikšmė reiškia, kad įmonėje blogėja viso trumpalaikio turto valdymas (trūksta turto), todėl įmonė savo veiklai vykdyti turi naudoti finansavimo šaltinius. Pagrindinis mokumo rodiklio trūkumas- skaičiuojant jį nėra atsižvelgiama į trumpalaikio turto sudėtį. Įmonėje ne visas trumpalaikis turtas yra vienodai likvidus (prireikus skubiai apmokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus, nes visas turtas gali būti greitai paverstas pinigais), todėl norint objektyviau įvertinti įmonės mokumą yra skaičiuojamas greitis trumpalaikio mokumo koeficientas. Rodiklis parodo, ar įmonė sugebėtų greitai apmokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus. Į šio rodiklio skaičiavimą nėra įtraukiamos įmonės atsargos, nes yra daroma prielaida, kad jos negali būti greitai paverstos pinigais per trumpą laiką. Statistikos departamento rodiklių vertinimo metodikoje yra pateikiama, kad gero rodiklio reikšmė svyruoja nuo 0,5 iki 1. Kartais yra skaičiuojamas ir absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas, kuris parodo, kokią dalį trumpalaikių įsipareigojimų įmonė galėtų padengti turimais pinigais, tačiau praktikoje šis rodiklis yra retai naudojamas.

Trumpalaikio turto mokumo rodiklių grupei yra priskiriamas ir apyvartinio kapitalo rodiklis. Šis rodiklis įmonėje parodo, kokia suma trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus bei kokia suma trumpalaikio turto dalis yra finansuojama iš ilgalaikių finansavimo šaltinių. Apyvartinis kapitalas yra laikomas svarbesniu rodikliu nei gryniesi pinigai, nes jie yra tik jo sudedamoji dalis. Didesnis apyvartinio kapitalo kiekis reiškia didesnę tikimybę, kad įmonės veikla bus sėkmingai vykdoma, esant kintančiam pinigų srautui. Apyvartinis kapitalas palaiko gamybos ir pardavimų lygį, nes lėšos, likusios

po trumpalaikių įsipareigojimų apmokėjimų, gali būti skirtos gamybos proceso gerinimui, kuris užtikrina stabilesnę įmonės finansinę būklę. Trumpalaikio turto mokumo rodikliai yra svarbūs įmonės veiklos strategijai planuoti. Rodiklių analizė parodo įmonės įsipareigojimus, jų dydį ir galimybes juos padengti. Žemi trumpalaikio mokumo koeficientai reiškia prastėjančią įmonės finansinę būklę, todėl jų rezultatai turėtų būti svarbūs įmonės vadovams, siekiantiems identifikuoti įmonės veiklos problemas.

9 pav. Trumpalaikio turto pagrindiniai valdymo rodikliai

Įmonės trumpalaikio turto vertinimui atlikti yra priskiriami veiklos efektyvumo rodikliai, kurie padeda įvertinti ar efektyviai valdomi tam tikri turto ir įsipareigojimų straipsniai. Efektyvumas yra suprantamas kaip racionalus lėšų cirkuliavimas gamybos procese, kurio metu yra sukuriama pelnas bei pinigų srautai, reikalingi gamybos proceso tęstinumui išlaikyti. Bendriausias įmonės trumpalaikio efektyvumo rodiklis- trumpalaikio turto apyvartumas. Šis rodiklis parodo, kiek pajamų tenka vienam trumpalaikio turto piniginiam vienetui. Pagal šio rodiklio reikšmę galima spręsti apie įmonės trumpalaikio turto apytakos ciklą. Didesnė rodiklio reikšmė reiškia, kad trumpalaikis turtas įmonėje yra naudojamas veiksmingai. Vienas svarbiausių įmonės trumpalaikio turto apyvartumo rodiklių- atsargų apyvartumas kartais ir dienomis. Rodiklis parodo, kiek kartų per metus atsargos yra atnaujinamos (parduotos). Greitas atsargų atnaujinimas yra geras įmonės atsargų valdymo požymis, kuris parodo, kad įmonė sugeba realizuoti, planuoti ir parduoti prekes. Esant greitam apyvartumui mažėja investicijų poreikis, didėja kontrolė ir mažinamos sandėliavimo išlaidos. Rodikliui didėjant

tikėtina, kad įmonėje sumažėjo paklausa arba susiduriama su tiekimo problemomis, todėl atsargų valdymo politikai sudaryti įmonė turi skirti didelį dėmesį. Įmonė parduodama prekes dažniausiai suteikia pirkimų kreditą, kuris reiškia kad pirkėjas turi terminą, per kurį gali atsiskaityti už prekes ar paslaugas. Jei įmonė neanalizuoja ir neįvertina savo pirkėjų apmokėjimų galimybių, jai gali kilti nemokumo problema, todėl nuolatinei kontrolei vykdyti įmonė turi apskaičiuoti pirkėjų įsiskolinimų būklę. Pirkėjų įsiskolinimų būklei vertinti galima skaičiuoti du rodiklius:

1. Debitorinį apyvartumą kartais.
2. Debitorinį apyvartumą dienomis.

Debitorinis apyvartumas kartais parodo, kiek kartų per metus pirkėjai atsiskaito su įmone, o rodiklis dienomis, nurodo, laikotarpį, per kurį skolininkai atsiskaito su įmone. Normali pirkėjų įsiskolinimų riba laikoma nuo vieno iki dviejų mėnesių, o jei atsiskaitymų laikotarpis viršija šiuos terminus, įmonei atsiranda rizika laiku neatgauti savo pinigų. Statistikos departamentas savo metodikoje išskiria, kad debitorinio apyvartumo rodiklis yra labai geras, jei pirkėjai atsiskaito greičiau nei per 30 dienų, geras, jei mažiau nei 45 dienos ir patenkinamas, jei mažiau negu 60 dienų. Pirkėjams greičiau atsiskaitant už prekes ar paslaugas, apyvartumas didėja, o tai reiškia, kad įmonėje pardavimai vyksta sparčiai, atsargos realizuojamos greitai ir pinigai gali būti toliau investuojami. Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklius yra tikslinga palyginti su kreditorinio įsiskolinimo rodikliais (dienomis ir kartais). Kreditorinio apyvartumo rodiklis parodo kaip greitai įmonė sugeba atsiskaityti su savo tiekėjais. Kaip ir pirkėjų atsiskaitymams taip ir atsiskaitymams su tiekėjais yra nustatyti 30, 60 ir 90 dienų apmokėjimo terminai. Jei įmonės kreditorinis apyvartumas didėja, galima daryti prielaidą, kad arba tai yra įmonės ir tiekėjų susitarimas, arba, kad būtent tokiu būdu įmonė finansuoja savo apyvartinį kapitalą. Didelis skirtumas tarp įsiskolinimų tiekėjams ir pirkėjų įsiskolinimo apyvartumo akcentuoja, kad įmonė naudoja tiekėjų lėšas savo veiklai finansuoti. Visi trumpalaikio turto apyvartumo grupės rodikliai parodo kaip greitai yra kuriamas pinigų srautas, reikalingas atlyginimams mokėti, atsargoms kaupti, skoloms grąžinti bei kitoms išlaidoms finansuoti. Šių rodiklių rezultatai taip pat leidžia įvertinti ar įmonė sugeba efektyviai panaudoti savo turta pelnui uždirbti.

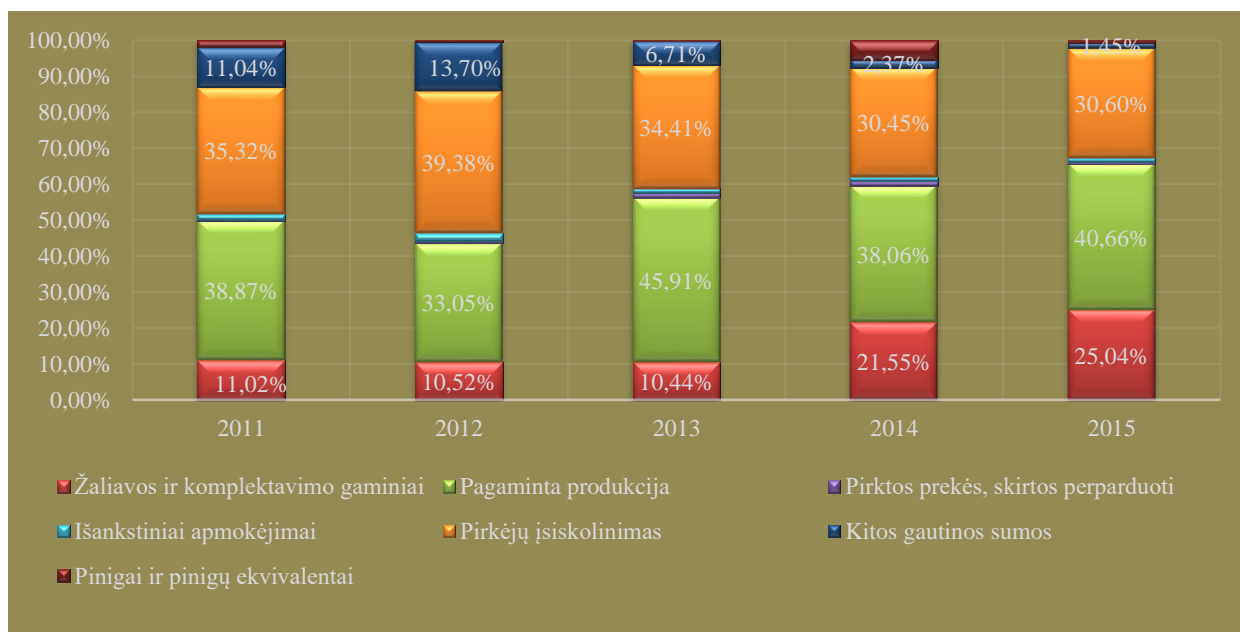
Trečiajame etape bus apibendrinami analizių rezultatai, vertinamos atliekų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo problemos ir pateikiamos rekomendacijos, kuriomis remiantis įmonės galėtų sumažinti savo trumpalaikio turto valdymo rizikas.

3. TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMO TYRIMO REZULTATAI

3.1.UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymas

UAB „Y“ (dėl konfidencialumo tikrasis įmonės pavadinimas, kaip ir visų kitų tiriamų įmonių, nenurodomas)– 1988 metais įsteigta įmonė, kuri savo veiklą pradėjo nuo prekybos polietileno žaliavomis, o šiandien yra viena iš didžiausių antrinių žaliavų perdirbėjų bei produkcijos iš antrinio polietileno gamintojų Baltijos šalyse. Pagal savo veiklos specifiką įmonė yra priskiriama pramonės sektoriui, o pagal ekonominės veiklos rūšis- atliekų surinkimo, tvarkymo, šalinimo, medžiagų atgavimo veiklai. Įmonės pagrindinė veikla- pirminių plastikų gamyba, polietileno plėvelės ir kitų polietileno gaminių gamyba, ir didmeninė bei mažmeninė prekyba Lietuvos Respublikoje bei užsienio valstybėse.

Horizontaliajai ir vertikalajai analizei atlikti buvo pasirinktos įmonės 2011-2015 metų laikotarpio balanso ataskaitos. Remiantis įmonės finansiniais duomenimis pastebima, kad analizuojamu laikotarpiu įmonės trumpalaikio turto struktūroje didžiausias dalis užima pagaminta produkcija ir pirkėjų įsiskolinimai(žr. 10 pav.).

10 pav. UAB „Y“ trumpalaikio turto struktūra 2011-2015 metais

Pagaminta produkcija 2015 metais sudarė 40,66% viso trumpalaikio turto, o pirkėjų įsiskolinimai – 30,60%. Tokia įmonės struktūra akcentuoja, kad trumpalaikio turto valdymo rezultatai priklauso nuo atsargų ir pirkėjų. Labai svarbu, kad įmonė sugebėtų tinkamai kontroliuoti savo atsargas ir pirkėjų skolas, nes nuo jų valdymo priklauso įmonės turimos apyvartinės lėšos. Didelis kiekis pagamintos produkcijos reiškia, kad įmonėje yra sulėtėjęs atsargų realizavimas, kuriam įtakos turėjo ir pasikeitusi

pirkėjų elgsena. Atlikta horizontali analizė (žr. 11 pav.) parodė, kad pagaminta produkcija mažėjo (12,43%), tačiau 2014-2015 padidėjęs žaliavų kiekis liudija, kad įmonė gavo papildomą finansavimą gamybai plėsti. Įmonės žaliavos ir komplektavimo gaminiai, pagaminta produkcija bei prekės, skirtos perparduoti, priskiriamos atsargoms, todėl reikia atkreipti dėmesį, kad analizuojamu laikotarpiu įmonė turėjo sunkumų su greitesniu jų realizavimu.

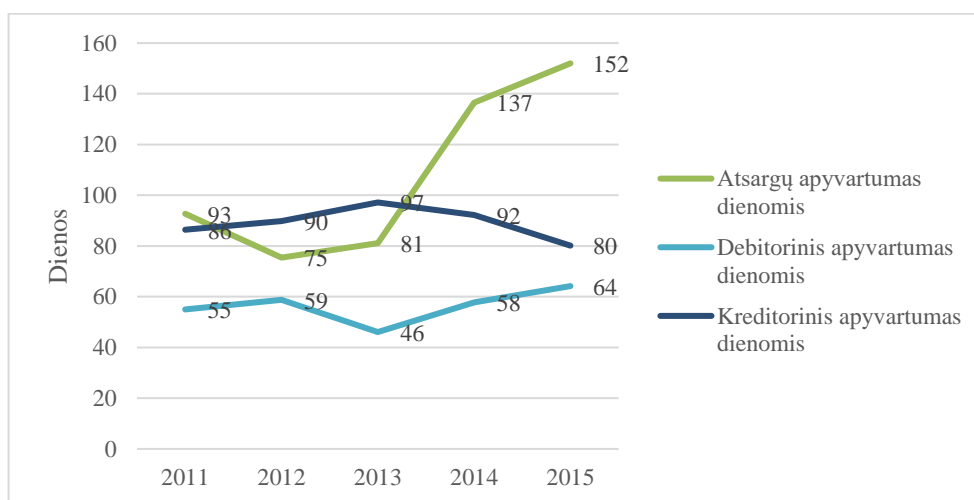
11 pav. UAB „Y“ trumpalaikio turto dinamika 2011-2015 metais.

Iš horizontaliosios analizės rezultatų matoma, kad mažėjo pirkėjų skolos (27,46%). Šį pasikeitimą lėmė tinkamas pirkėjų skolų valdymas: įmonė ėmėsi griežtesnių atsiskaitymo terminų arba buvo pakeistos sutarčių sąlygos. Verta paminėti, kad nors ir buvo imtasi pirkėjų skolų valdymo, įmonė 2013 metais susidūrė su pinigų trūkumu. 2013 metais, dėl atsiskaitymų su kreditoriais, įmonė turėjo tik 1568 eurų, tačiau jau 2014 metais pinigų įmonėje padaugėjo 4162,93 procentais. Tokį staigų padidėjimą lėmė vėl išaugusios finansinės skolos 2014-2015 metais. Analizuojant UAB „Y“ trumpalaikį turtą, matoma, kad pastoviai įmonės veiklai palaikyti neužtenka turimo turto, todėl dalis trumpalaikio turto valdymo yra susijęs ir su įmonės išipareigojimais. Pažvelgus į 2015 metų balanso duomenis (žr. 6 pr.), galima daryti išvadą, kad įmonės vykdoma veikla nėra efektyvi, nes visu analizuojamu laikotarpiu ji susiduria su nuosavo kapitalo trūkumu, skolintų lėšų didėjimu ir apyvartinių lėšų trūkumu.

Taigi iš atliktos analizės rezultatų matoma, kad įmonės trumpalaikio turto pasikeitimas 2011-2015 metais įvyko visuose balanso straipsniuose: didžiausią įtaką tam turėjo žaliavų ir komplektavimo gaminių padidėjimas 90%, išankstinių apmokėjimų sumažėjimas 44%, kitų gautinų sumų pasikeitimas 88,99% ir pinigų ekvivalentų sumažėjimas 70,33%. Tik iš horizontaliosios ir vertikaliosios analizės rezultatų sunku vertinti, ar įmonės trumpalaikis turtas yra valdomas efektyviai, todėl išsamesniam tyrimui bus skaičiuojami įmonės mokumo ir apyvartumo rodikliai.

Įmonės veiklos efektyvumas yra apibūdinamas kaip ribotų išteklių valdymas, siekiant gauti kuo daugiau naudos, t. y. jei įmonė tinkamai panaudoja savo turimus gamybos išteklius, ji gali užsitikrinti maksimalius veiklos rezultatus. Įmonės veiklos efektyvumo analizei atlikti buvo apskaičiuoti pagrindiniai trumpalaikio turto efektyvumo rodikliai (žr. 5 pr.).

Pirmiausia buvo apskaičiuotas įmonės trumpalaikio turto apyvartumas kartais ir dienomis, kuris parodo pardavimų ir trumpalaikio turto vertės santykį. Visus penkis analizuojamus metus įmonėje rodiklis svyravo. Nuo 2011 iki 2013 metų trumpalaikis turtas buvo atnaujinamas daugiau nei 2 kartus per metus, o nuo 2014 trumpalaikio turto cirkuliacija sulėtėjo, todėl galima teigti, kad turtas nebuvo efektyviai naudojamas. Įmonės atsargų apyvartumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu mažėjo nuo 3,94 iki 2,40 karto. Lėtesnis atsargų realizavimas reiškia, kad arba įmonės paklausa sumažėjo, arba įmonė nebesugeba tinkamai valdyti savo atsargų. Pirkėjų skolų apyvartumo rodiklis (žr. 12 pav.) apibūdina, kaip dažnai pirkėjai atsiskaito su įmone už suteiktas prekes ir paslaugas bei nusako įmonės gaunamų lėšų dažnumą. 2011-2015 metais pastebimas nepastovus atsikaitymas su įmone: pirkėjų atsiskaitymas svyravo nuo 46 iki 64 dienų per metus. Vertinant pirkėjų įsiskolinimų apyvartumą dienomis matoma, kad įmonė sugebėjo suvaldyti savo pirkėjų skolas ir jos buvo gražinamos laiku.

12 pav. UAB „Y“ ir veiklos efektyvumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

Kitas svarbus veiklos efektyvumo rodiklis- įsiskolinimų tiekėjams apyvartumas. Nuo 2011 iki 2015 metų įmonė neskubėjo atsiskaityti su savo tiekėjais ir tiekėjų apyvartumo rodiklis svyravo tolygiai (nuo 80 iki 97 dienų). Atsiskaitymo laikotarpiui ilgėjant atsiranda tikimybė, kad tiekėjai atsisakys tiekti žaliavas ir medžiagas, tačiau būtent mokėjimų delsimas tiekėjams yra minimas kaip lengviausias ir pigiausias būdas finansuoti savo trumpalaikį turtą. Šis rodiklis nurodo, kad įmonė prisiima riziką dėl tiekėjų praradimo ir apmokėjimams skirtas lėšas panaudoja kitiems atsiskaitymams.

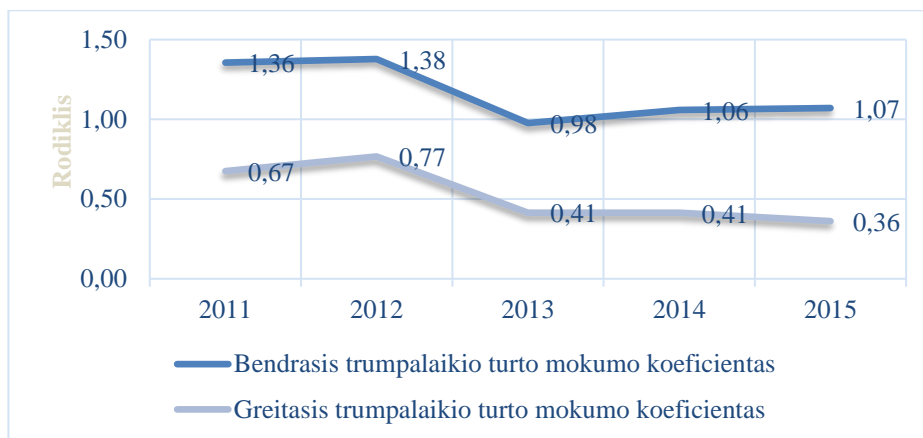
Veiklos efektyvumo rodikliai parodė, kad įmonė sugebėjo valdyti trumpalaikį turtą, tačiau vien šių rodiklių skaičiavimas neleidžia spręsti apie visą įmonės finansinę būklę. Siekiant geriau įvertinti įmonės finansinę būklę yra skaičiuojami įmonės trumpalaikio turto rodikliai, kurie padeda spręsti apie įmonės pajėgumą apmokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus suėjus jų mokėjimo terminui. UAB „Y“ trumpalaikių skolų apmokėjimo galimybes vaizduoja 2 lentelės rezultatai. (žr. 2 lent.)

2 lentelė. UAB „Y“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

Trumpalaikio mokumo rodikliai	2011	2012	2013	2014	2015
Apyvartinis kapitalas	1367532	1401561	-93857	240798	83044
Bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	1,355	1,378	0,977	1,058	1,070
Greitasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	0,675	0,767	0,415	0,414	0,361

Pirmasis trumpalaikio mokumo rodiklis- apyvartinis įmonės kapitalas. Visu analizuojamu laikotarpiu įmonės apyvartinis kapitalas buvo teigiamas, tik 2013 šio rodiklio reikšmė buvo neigiama, nes visas laisvas lėšas įmonė skyrė atsiskaitymams su kreditoriais. Šis rodiklis įrodo, kad įmonė tinkamai valdo savo trumpalaikį turtą, tik finansinių skolų padengimui turėtų būti ieškoma kitų finansavimo šaltinių. Kitas svarbus rodiklis analizuojamai įmonei- bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas. Pirmus du analizuojamus metus įmonės bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas buvo labai geras ir viršijo 1,3 (įmonė laikoma mokia, jei jos rodiklis svyruoja nuo 1,2 iki 2), tačiau 2013 metais dėl sumažėjusio trumpalaikio turto, įmonės galimybės apmokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus suprastėjo. Nuo 2014 metų mokumo koeficientas vėl pradėjo gerėti ir tam labiausiai įtakos turėjo pinigų srautų padidėjimas. Įmonės turimas trumpalaikis turtas ne visada gali būti greitai paverstas pinigais, todėl yra skaičiuojamas mokumo rodiklis, kuris parodo trumpalaikių įsipareigojimų padengimą likvidžiu turtu, t. y. iš trumpalaikio turto yra eliminuojamos atsargos, kurias paversti pinigais per labai trumpą laiką yra sudėtinga. Lyginant 2011 ir 2015 metų greitojo trumpalaikio turto mokumo rodiklius, matoma, kad jis nuo pat 2011 metų mažėjo ir tai reiškia, kad įmonėje trūksta pinigų ir pinigų ekvivalentų, todėl veikla yra vykdoma neturint tam reikalingų finansinių išteklių.

Apskaičiavus tiek bendrąjį, tiek greitąjį trumpalaikį mokumą, verta juos palyginti tarpusavyje (žr. 13 pav.)

13 pav. UAB „Y“ bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo palyginamoji analizė 2011-2015 metais

Analizuojamu laikotarpiu skirtumas tarp bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo padidėjo nuo 0,69 (2011 metais) iki 0,71 (2015 metais), todėl galima teigti, jog įmonėje blogėjo atsargų valdymo situacija, nes atsargų kiekis trumpalaikio turto struktūroje didėjo. Apibendrinant UAB „Y“ veiklos efektyvumo rodiklių analizę galima teigti, kad įmonė suvaldė pirkėjų skolų mokėjimus bei atidėjo atsiskaitymus su tiekėjais kiek įmanoma ilgiau. Blogėjantis greitojo mokumo koeficientas 2014-2015 metais leido identifikuoti dvi pagrindines trumpalaikio turto valdymo problemas: atsargų valdymą ir pinigų srautų valdymą. Geresni efektyvumo rodikliai turėtų padidinti įmonės pinigų srautus, bet dėl didelių įsiskolinimo išlaidų apyvartinės lėšos yra investuojamos ne į gamybos gerinimą, o į atsiskaitymus su kredito įstaigomis.

Išanalizavus trumpalaikio turto valdymo santykinų rodiklių rezultatus, tikslinga panagrinėti ir UAB „Y“ valdomą trumpalaikį turtą. Visos veikiančios įmonės siekia, kad jų finansinė būklė būtų stabili ir ji galėtų maksimizuoti pelną. Nepalankiai pakitusi verslo aplinka, nenumatyti ir nepageidaujami įvykiai, rizikingi įmonių vadovų sprendimai trumpesniam ar ilgesniam laikotarpiui gali sudaryti nemokios įmonės būklę bei sukelti bankroto grėsmę, todėl tokiai įmonei yra svarbu tinkamai valdyti savo turimą turtą. Trumpalaikio turto santykis finansinėje atskaitomybėje yra labai svarbus, taigi efektyvus jo valdymas tampa vienu reikšmingiausių įmonės uždavinių.

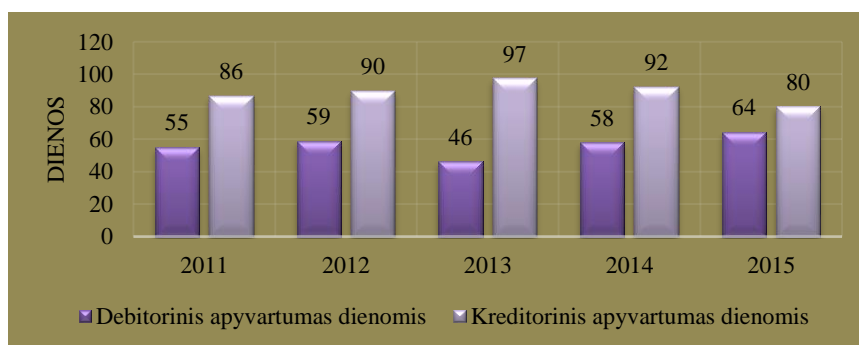
Atsargos įmonėje užima bene didžiausią trumpalaikio turto dalį, todėl aktualu išnagrinėti atsargų atsinaujinimą įmonėje. Iš apskaičiuotų rodiklių galima pastebėti, kad atsargų apyvartumas įmonėje svyravo apie 6-8 dienas 2013 metais ir siekė 81 dieną, dėl to šis apyvartumas yra vertinamas kaip geras, nes perdirbimas ir gamyba reikalauja daugiau laiko nei prekybinės įmonės atsargų perpardavimas. 2014-2015 metais atsargų apyvartumas sulėtėjo ir tai turėjo neigiamą įtaką visam trumpalaikio turto valdymui. Atsargų realizavimo sulėtėjimą lėmė pasikeitusi paklausa, kuri sumažino įmonės pardavimus.

Rezultatų gerinimui įmonė turėtų pasirinkti kryptingą atsargų valdymo politiką, kuri padėtų įmonės vadovams planuoti ir kontroliuoti atsargų valdymą. Tinkamas valdymo modelis (ABC modelis, Q modelis, „JIT“ modelis ir ekonomišką užsakymo dydžio nustatymo modelis) leistų sudarinėti ilgalaikius planus, kuriais būtų siekiama sumažinti investicijas bei išlaidas į atsargas, o pagrindiniu tikslu taptų optimalaus atsargų lygio siekimas. Tinkamam atsargų modelio nustatymui įmonei svarbu :

- tiksliai suplanuoti pagamintos produkcijos ir žaliavų poreikį;
- palaikyti skirtingus gaminamų produktų lygius;
- analizuoti sandėliavimo, atsargų valdymo, laikymo išlaidas;
- sutelkti dėmesį į pardavimų skyrių, kuris turėtų skirti daugiau dėmesio kliento poreikiams analizuoti.

Taigi gerai valdomų atsargų rodiklis yra greitas atsargų realizavimas, kuris užtikriną mažesnius atsargų kiekius ir investicijas įmonėje. Dėl duomenų trūkumo sunku nuspręsti, kuris valdymo modelis būtų veiksmingiausias, tačiau tinkamas modelio parinkimas turėtų sumažinti atsargų laikymo, sandėliavimo ir kitas su jų turėjimu susijusias išlaidas.

Kitos dvi svarbios trumpalaikio turto valdymo dalys- pirkėjų įsiskolinimai ir skolos tiekėjams bei kredito įstaigoms. Šios dvi dalys yra svarbios tuo, kad nuo jų valdymo priklauso įmonės turimos piniginės lėšos. Pardavusi prekes įmonė sumažina atsargų kiekį, tačiau tuo pat metu padidina ir pirkėjų įsiskolinimą, kuris sąlygoja pinigų srauto mažėjimą. Negaudama pinigų už parduotas prekes įmonė negali atsiskaityti ir su savo tiekėjais, todėl debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo rodikliai leidžia spręsti apie įmonės gebėjimą laiku atgauti pinigus. Skaičiuojant veiklos efektyvumo rodiklius buvo gauti rezultatai, kad įmonė greitino savo pirkėjų skolų susigrąžinimą ir lėtino mokėjimus kreditoriams (žr. 14 pav.)

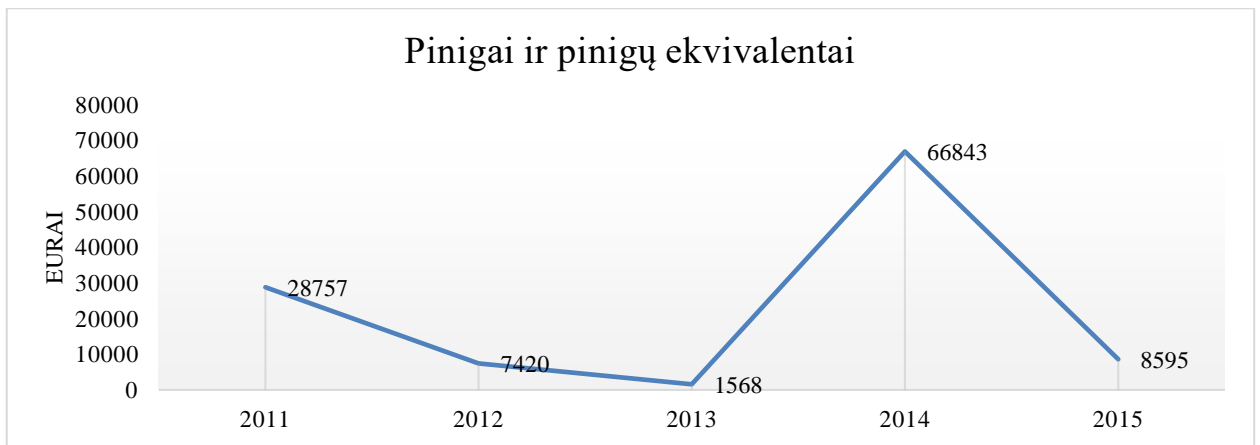
14 pav. Debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis 2011-2015 metais

Remiantis Lietuvos statistikos departamento nustatytais reikšmėmis, įmonės debitorinio įsiskolinimo valdymą galima apibūdinti kaip patenkinamą visu analizuojamu laikotarpiu. 2013 metais rodiklio reikšmė pagerėjo, dėl to galima daryti išvadą, kad įmonė ėmėsi tinkamos pirkėjų skolų valdymo politikos. Pirkėjų skolų apmokėjimus paspartino griežtesnės atsiskaitymo sąlygos ir

suteikiamos mokėjimų nuolaidos, kurios dažnai tampa pirkėjų motyvacija atsiskaityti greičiau. Įmonės trumpalaikio turto valdymas yra susijęs ir su kreditoriniais įsipareigojimais, kurie turi didelės įtakos kasdieniniams pinigų srautams. Veiklos efektyvumo rodiklių rezultatai parodė, kad UAB „Y“ kreditorinių įsiskolinimų valdymo politika buvo siejama su maksimaliais terminų atidėjimais, siekiant gautus pinigus iš pirkėjų panaudoti kitiems procesams. Vertinant įmonės atsiskaitymą su tiekėjais yra tikimybė, kad ateityje įmonė praras pasitikėjimą iš savo tiekėjų ar kredito įstaigų (2013 metais buvo atsiskaitinėjama tik kas 97 dienas, nors dažniausiai maksimalus atidėjimo laikotarpis būna 90 dienų). Reti atsiskaitymai didina įmonės pinigų srautus, tačiau tuo pačiu padidėja ir nemokumo rizika, kuri sumažina kreditingumo reitingą tiekėjų ir kredito įstaigų atžvilgiu. Žinoma, toks rezultatas gali ir nepakeisti bendradarbiavimo santykių tarp kreditorių, jei jie su įmone sutarė dėl tokių mokėjimų terminų.

Siekiant geriausių UAB „Y“ veiklos rezultatų, gautinoms sumoms valdyti pirmiausia siūlau įmonei apibrėžti pirkėjų skolų valdymo politiką ir procesą, į kurį būtų įtraukti pirkėjo kreditavimo ir skolų išieškojimo klausimai. Taip pat įmonė turėtų pradėti analizuoti pirkėjus pagal skolos trukmę: reikėtų susidaryti skolų senėjimo grafikus, kurie teiktų informaciją apie delsiančius apmokėti pirkėjus. Debitorinio įsiskolinimo valdymo gerinimui įmonė galėtų pasinaudoti ir faktoringo ar kredito draudimu, kurie padėtų laiku atgauti nesumokėtas skolas. Palyginus pirkėjų įsiskolinimo ir įsiskolinimų tiekėjams apyvartumą dienomis, galima daryti išvadą, kad dėl laiku susigrąžinamų skolų ir atidedamų mokėjimų, įmonei nereikia ieškoti skubaus finansavimo šaltinio. Tik apyvartinių lėšų trūkumas kasdieninei įmonės veiklai vykdyti kelia abejonių apie efektyvią įmonės pinigų valdymo politiką.

Atliktos horizontalioji ir vertikalioji analizės parodė, kad įmonė susiduria su didele finansine rizika, nes savo turimą turtą finansuoja iš skolintų lėšų. Naujų įrengimų atnaujinimui, veiklos procesų tobulinimui įmonė gali naudotis banko suteikiamomis ilgalaikėmis paskolomis, tačiau didesne įmonės problema tampa pinigų trūkumas, kuris yra reikalingas kasdieninei įmonės veiklai vykdyti. Iš atliktų analizių rezultatų bei finansinių duomenų paaiškėjo, kad žymiai pasikeitė įmonės pinigų ir pinigų ekvivalentų straipsniai (žr. 15 pav.).

15 pav. UAB „Y“ pinigų ir pinigų ekvivalentų pokytis 2011-2015 metais

Staugus pinigų ir pinigų ekvivalentų pokytis prasidėjo 2012 metų pradžioje ir tęsėsi iki pat 2013 metų. Per visus šiuos metus pinigai sumažėjo nuo 25620 iki 1568 eurų. Per 2014 metus staiga įmonės pinigai išaugo iki 66843 eurų, o jau 2015 metais jie vėl sumažėjo iki 8595 eurų. Iki 2014 metų pinigų srautų analizė parodė tokius rezultatus:

- Per tris analizuojamus metus iš pagrindinės veiklos pinigų srautų labiausiai pasikeitė grynasis įmonės pelnas. 2011 metais įmonės veikla buvo pelninga ir siekė 18795 eurus, tačiau per kitus du metus buvo fiksuojamas 391474 eurų grynasis nuostolis. Grynojo įmonės nuostolio atsiradimą lėmė didelės finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos bei išaugusios bendros ir administracinės sąnaudos. Grynojo pelno pasikeitimas labiausiai turėjo įtakos įmonės pinigų ir pinigų ekvivalentų gavimui, nes jis užima didžiausią (150%) pagrindinės veiklos pinigų srautų dalį.
- Pirkėjų skolų valdymas įmonės pagrindinės veiklos pinigų srautus 2013 metais padidino 193473 eurais.
- 2013 metais įmonė dėl apyvartinių lėšų trūkumo maksimaliai atidėjo mokėjimus tiekėjams.
- Finansinės veiklos pinigų srautai liudija apie tai, kad įmonė savo veiklai vykdyti naudoja skolintą kapitalą. Taip pat savo veiklai finansuoti 2011 metais ji buvo pasinaudojusi savininko skirtomis lėšomis, kurios pinigų srautą padidino 434430 eurų. 2012 ir 2013 metais įmonė naudojo tik kitais finansavimo šaltiniais, kurie yra susiję su ilgalaikėmis ir trumpalaikėmis banko paskolomis. Kiekvienais metais didžiausias mokėjimų dalis sudarė paskolų grąžinimai, sumokėtos palūkanos bei kiti įmonės įsipareigojimai. Bendra įmonės prisiimtų įsipareigojimų suma 2013 metais siekė daugiau nei 2 milijonus eurų, todėl jie ir turėjo didžiausios įtakos finansinės veiklos pinigų srautų neigiamam rezultatui bei lėšų trūkumui.

Vertinant įmonės 2014-2015 metų pinigų srautų pasikeitimą, įmonė nebepateikė pinigų srautų ataskaitų, todėl šio laikotarpio apžvalga bus paremta balanso duomenų nagrinėjimu. 2014 metais

padidėjusius pinigų ir pinigų ekvivalentų kiekius lėmė išaugęs įmonės grynasis pelnas iki 71000 Eur, pasiimta ilgalaikė 162766 Eur paskola bei prisiimtas naujas trumpalaikis 359418 Eur įsipareigojimas. Visi šie veiksniai turėjo įtakos pinigų srautų padidėjimui iki 66843 Eur 2014 metais. 2015 metais pinigai sumažėjo 87,14 procentais. Šiam pasikeitimui didžiausios įtakos turėjo pasikeitusios pardavimų apimtys, kurios lėmė grynojo nuostolio atsiradimą (171985 Eur).

Vienas iš valdymo gerinimo būdų turėtų būti aiškus ir tikslingas ilgalaikis pinigų valdymo politikos apibrėžimas. Įmonė galėtų suburti darbo grupę, kuri paruoštų ilgalaikį sprendimų planą, siekiant suvaldyti pirkėjų skolas ir skolas tiekėjams bei kitus mokėjimus. Trumpalaikiai pinigų valdymo sprendimai gali pagerinti rezultatus tik tam tikram laikotarpiui, o kryptinga valdymo politika leistų įmonės vadovams planuoti ir prognozuoti pinigų srautus ilgesniam laikui. Pinigų srautų ataskaitos analizė parodė, kad 2013 metais pirkėjų skolas ir skolas tiekėjams įmonė pradėjo tinkamai valdyti: įsiskolinimus susigražina anksčiau nei atlieka mokėjimus tiekėjams, tačiau šios srities valdymas turi trūkumą- finansinius įmonės įsipareigojimus bankams bei kitoms kredito įstaigoms. Įmonės trumpalaikio turto valdymui reikia stebėti grynųjų pinigų apyvartos ciklą, tačiau, įmonės turėtų įtraukti ir savo įsipareigojimų valdymą. Prieš imant paskolą, įmonė turėtų skirti laiko paskolos įmokų ir palūkanų gražinimo apskaičiavimams ir jų įtraukimams į būsimas pinigų srautų ataskaitas.

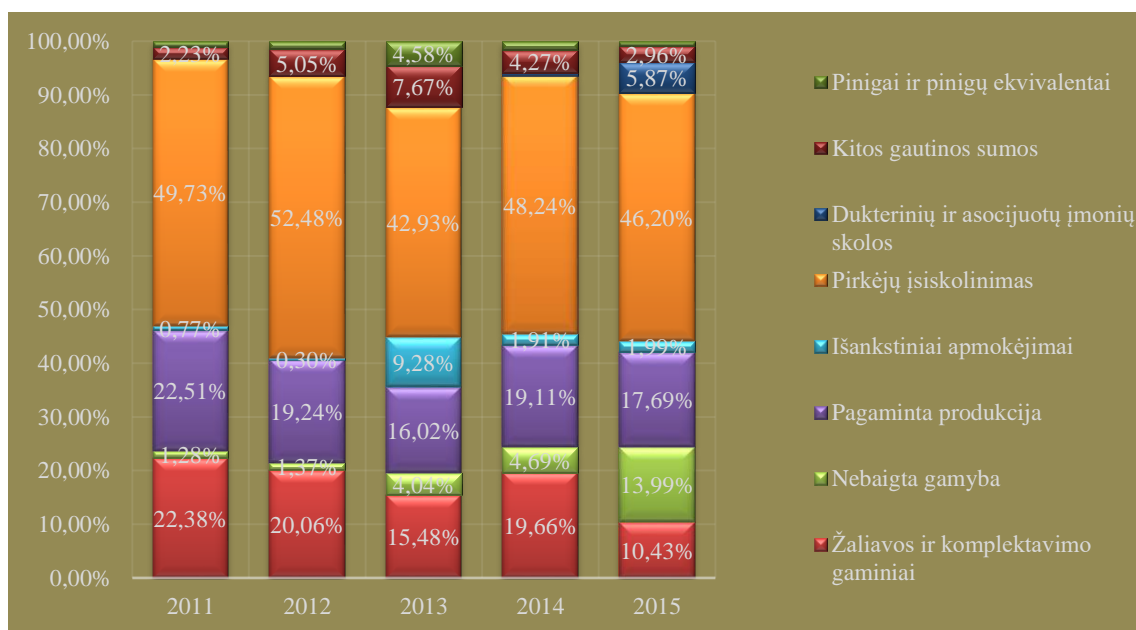
Trumpa pinigų valdymo analizė parodė, kad įmonė ėmėsi veiksmų siekiant padidinti pinigų kiekį: susigražinamos pirkėjų skolas, didinamos skolas tiekėjams bei gautini išankstiniai apmokėjimai, tačiau valdant šią trumpalaikio turto dalį nebuvo atsižvelgiama į turimus įmonės įsipareigojimus bei pardavimų apimtis, kurie ir mažino apyvartines įmonės lėšas. Įmonė nesugeba efektyviai valdyti savo pinigų srautų, nes vien pinigų gavimų paspartinimas negarantuoja didesnių apyvartinių lėšų. Kaip pagrindinius pinigų srautų valdymo gerinimo būdus galima išskirti mokėjimų terminų atidėjimus, pirkėjams suteikiamas nuolaidas ir tinkamus prisiimamų finansinių įsipareigojimų įvertinimus.

Apibendrinant UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymo tyrimą, pastebima, kad 2011-2015 metų laikotarpiu įmonės trumpalaikis turtas keitėsi. Labiausiai pasikeitė atsargos, gautinos sumos bei pinigai ir jų ekvivalentai. Horizontalioji ir vertikalioji analizės parodė, kad įmonė susiduria su pardavimų problema, kuri sąlygoja lėtesnį atsargų realizavimą ir apyvartinių lėšų trūkumą. Atlikta santykinė rodiklių analizė pabrėžė atsargų valdymo problemą ir apyvartinių lėšų trūkumo problemą, kuri įrodė, kad įmonė nesugeba efektyviai valdyti savo trumpalaikio turto. Siekiant suvaldyti UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymo problemas įmonei pasiūlyta didelį dėmesį kreipti į visą pinigų apyvartos ciklo valdymą, kurį sudaro atsargos, pirkėjų įsiskolinimai ir mokėtinos sumos tiekėjams. Visų ciklo stadijų kontrolei įmonė turi pasirinkti kryptingas valdymo politikas, kurios optimizuotų laikomus atsargų kiekius, leistų lengviau stebėti pirkėjų skolas pagal jų terminus bei padėtų įmonės vadovams planuoti ir prognozuoti pinigų srautus ilgesniam laikui.

3.2. AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“ įmonių trumpalaikio turto analizė

Įmonių veiklos analizė—tai įvairios ekonominės informacijos rinkimas apie įmonės veiklą, objektyvus jos tyrimas ir vertinimas siekiant padėti įmonės vadovams turėti kuo geresnius rezultatus. Gerai atlikta analizė padeda nustatyti, kokie veiklos rezultatai buvo pasiekti praėjusiais metais, kokios priežastys lėmė geresnius ar prastesnius rezultatus bei kurios įmonės veiklos sritys reikalauja griežtesnės kontrolės. Norint įvertinti, ar tyrimui pasirinktas įmones sieja ta pati trumpalaikio turto valdymo problema, buvo atliktos trijų įmonių: AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“ veiklos analizės.

AB „A“ – viena didžiausių Europoje polietileno atliekų perdirbimo ir plastiko produkcijos gamybos įmonė. Didžiąją trumpalaikio turto dalį šioje įmonėje užima pirkėjų įsiskolinimai (nuo 42,93% iki 52,48%, žr. 16 pav.), tai liudija, kad AB „A“ trumpalaikio turto valdymas didžiąja dalimi priklauso nuo klientų atsiskaitymų.

16 pav. AB „A“ trumpalaikio turto struktūros dinamika 2011-2015 metais

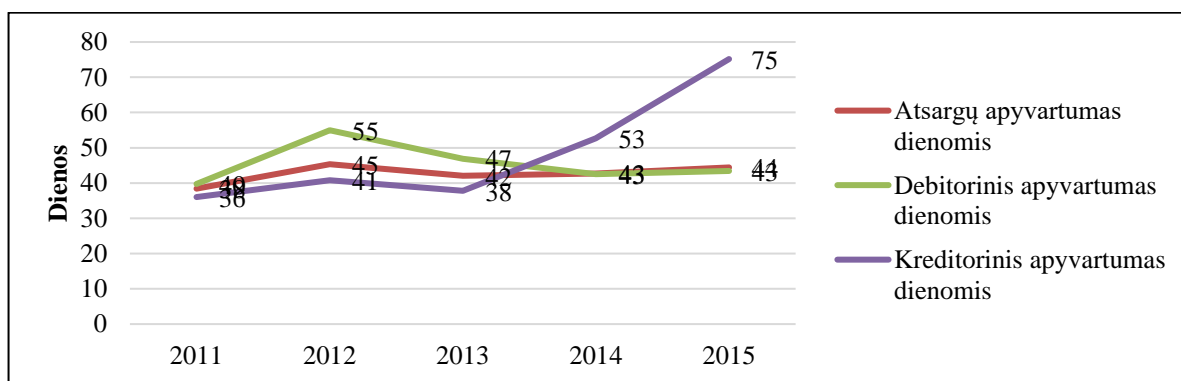
Nuo 2011 iki 2015 metų pirkėjų įsiskolinimai padidėjo 22,09% (žr. 8 pr.). Šį padidėjimą lėmė išaugusios pardavimų pajamos analizuojamu laikotarpiu. Padidėję įsiskolinimai ir didėjančios pardavimo pajamos reiškia, kad įmonė turi paklausą ir jos veikla vykdoma tinkamai. Atliktos AB „A“ horizontali ir vertikali analizės parodė, kad įmonė disponuoja nedideliais pinigų kiekiais. Per visą analizuojamą laikotarpį jie sudarė ne daugiau nei 4,58% įmonės trumpalaikio turto. Nors per visą analizuojamą laikotarpį turimi pinigai didėjo 4,21%, jų padidėjimo suma buvo nereikšminga viso

trumpalaikio turto valdymui. Analizuojant įmonės mokumo galimybes (žr. 3 lent.) buvo išsiaiškinta, kad įmonė nuo pat 2011 susiduria su nemokumo rizika. 2012-2013 metais įmonės trumpalaikis turtas buvo didesnis už trumpalaikius įsipareigojimus, tačiau jau 2014 metais jis vėl sumažėjo 17,19%. Neefektyvų trumpalaikio turto valdymą vaizduoja neigiamas apyvartinis kapitalas 2014-2015 metais. Neigiama šio rodiklio reikšmė liudija, kad trumpalaikiu turtu yra finansuojamos ilgalaikės investicijos. 2014-2015 metais pastebimas ilgalaikio turto didėjimas, kuriam didžiausios įtakos turėjo mašinų ir įrenginių atnaujinimas bei patentų ir licencijų atsiradimas.

3 lentelė. AB „A“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

Trumpalaikio mokumo rodikliai	2011	2012	2013	2014	2015
Apyvartinis kapitalas	-5255376	1200356	4408236	-4168245	-11851349
Bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	0,76	1,05	1,22	0,83	0,65
Greitasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	0,41	0,63	0,78	0,47	0,38

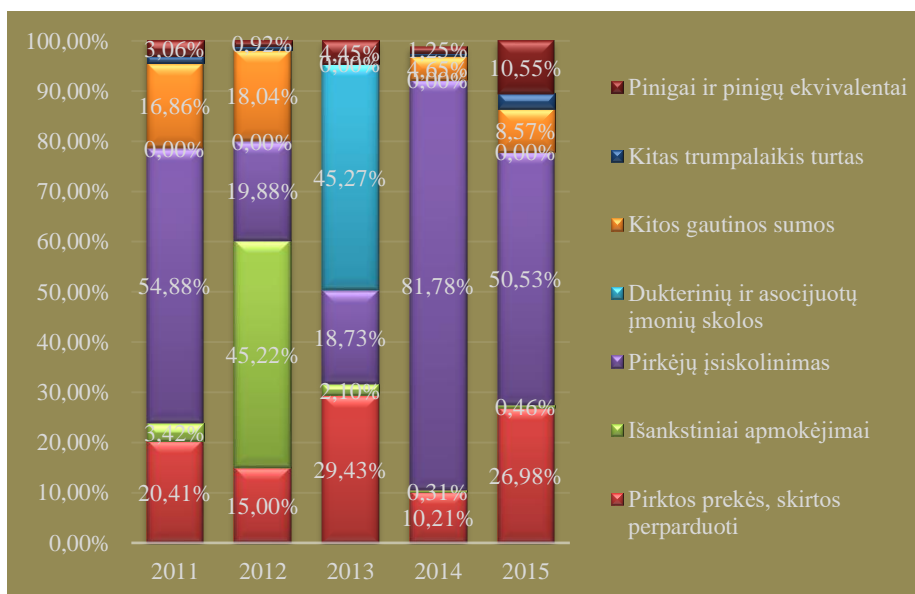
Apyvartinio kapitalo trūkumą įmonė, pirmiausia pabandė suvaldyti atidėdama savo mokėjimus tiekėjams. Tokią išvadą leidžia daryti apskaičiuoti įmonės trumpalaikio apyvartumo rodikliai. Visu analizuojamu laikotarpiu AB „A“ su savo tiekėjais atsiskaitydavo apytiksliai kas 40 dienų, tačiau pradėjus trūkti apyvartinių lėšų ji mokėjimus atidėjo iki 53 ir 75 dienų (žr. 17 pav.). Kiti apyvartumo rodikliai 2011-2015 metais kito nežymiai. Pirkėjai su įmone atsiskaitinėdavo greitai ir atsargos buvo realizuojamos bent 8 kartus per metus.

17 pav. AB „A“ trumpalaikio apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

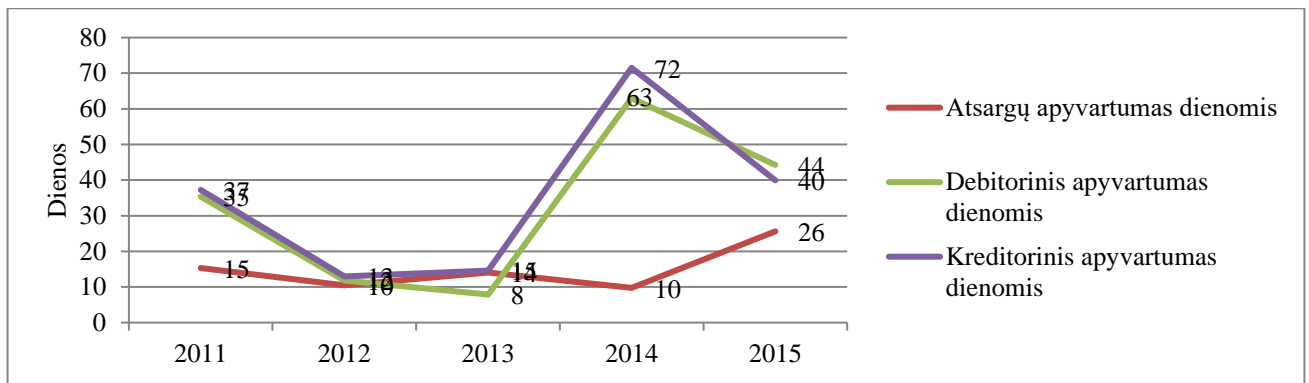
Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad AB „A“ didžiausią trumpalaikio turto dalį sudaro pirkėjų įsiskolinimai ir atsargos. Įmonė šias turto grupes valdo veiksmingai, nes atsargos yra realizuojamos ir nuolat atnaujinamos, o ir pirkėjai su įmone atsiskaito pastoviai. Pagrindinės įmonės problemos yra siejamos su pinigų trūkumu ir vis didėjančia nemokumo rizika.

UAB „B“ - įmonė, kuri užsiima polietileno plėvelių, pramoninių polietileno maišų gamyba, ir plastikinių atliekų perdirbimu. Įmonė apie 90 procentų savo produkcijos eksportuoja į Vakarų Europą. Ši įmonė, kitaip nei visos tyrime analizuotos įmonės, neišlaiko pastovios trumpalaikio turto struktūros. 2011 metais didžiąją trumpalaikio turto dalį sudarė pirkėjų įsiskolinimai (54,88%) ir tik 2015 metais jie vėl užėmė 50,53% turto (žr. 18 pav.). 2012 metais trumpalaikio turto struktūrą pakeitė žymiai išaugę (3354%) išankstiniai apmokėjimai tiekėjams (žr. 9 pr.), o 2013 metais atsiradusios dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos. Atlikta trumpalaikio turto struktūros ir dinamikos analizė parodė, kad, nors įmonė daugelį savo produktų eksportuoja, atsargų kiekis įmonėje yra pakankamai pastovus. Visu analizuojamu laikotarpiu atsargos sudaro apie 20-30% trumpalaikio turto. Savo aprašyme įmonė teigia, kad jos pagrindinė veikla yra gamyba, tačiau atlikus trumpalaikio turto struktūros analizę, buvo pastebėta, kad įmonė tik perpardavinėja jau įsigytas prekes. Tokią atsargų planavimo politiką galėjo lemti didelės žaliavų ir įrengimų kainos, todėl įmonei buvo naudingiau perpardavinėti prekes siekiant geresnių veiklos rezultatų. 2014 metais 8 kartus išaugę pirkėjų įsiskolinimai sudarė beveik visą įmonės trumpalaikį turtą. Staiga padidėjusias pirkėjų skolas lėmė sumažėjusios atsargos ir išaugusios pardavimų pajamos.

18 pav. UAB „B“ trumpalaikio turto struktūros dinamika 2011-2015 metais

Nepaisant to, kad įmonės trumpalaikio turto struktūra yra nepastovi, atlikus trumpalaikio turto apyvartumo ir mokumo rodiklių analizę, nustatyta, kad turtas yra valdomas efektyviai. (žr. 19 pav.).

19 pav. UAB „B“ trumpalaikio apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

Analizuojamu laikotarpiu labiausiai kito pirkėjų įsiskolinimai. Pirkėjai su įmone 2011 metais atsiskaitė kas 35 dienas, 2012 metais kas 12 dienų, 2013 metais kas 8 dienas, o 2014 metais tik kas 63 dienas. Pirkėjų nepastovų atsiskaitymą galėjo lemti išoriniai aplinkos veiksniai (rinkos situacija, mokesčių pasikeitimai) arba vidiniai veiksniai (sugriežtinos įmonės atsiskaitymo sąlygos, išaugusios pardavimų pajamos). Pirkėjų skolų grąžinimas turėjo įtakos ir įmonės atsiskaitymams su tiekėjais, nes apmokėjimai vykdavo tik po pirkėjų apmokėjimų (ilgiausiai buvo uždelsta iki 72 dienų). Nors pirkėjų įsiskolinimo rodikliai ir svyravo, įmonė sugebėjo tinkamai valdyti savo trumpalaikį turą. Verta paminėti, kad 2015 metais įmonės trumpalaikio turto rodikliai šiek tiek suprastėjo, nes pardavimo pajamos sumažėjo beveik du kartus, o tai reiškia lėtesnį atsargų apyvartumą.

Trumpalaikio turto valdymo rezultatus taip pat nurodo ir apskaičiuoti įmonės trumpalaikio turto mokumo rodikliai (žr. 4 lent.).

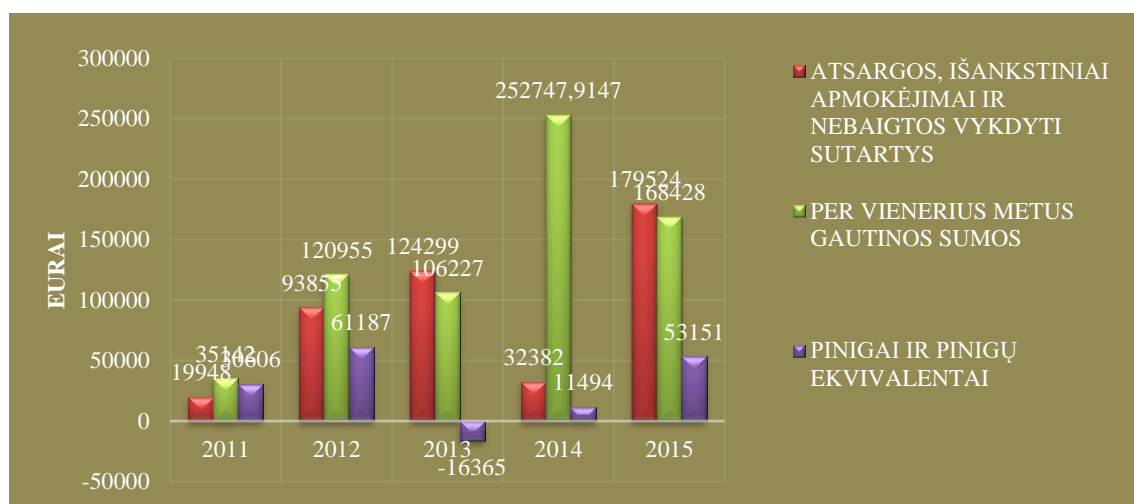
4 lentelė. UAB „B“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

Trumpalaikio mokumo rodikliai	2011	2012	2013	2014	2015
Apyvartinis kapitalas	518493	501794	798620	92558	1267796
Bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	1,52	1,15	2,09	1,11	2,11
Greitasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	1,21	0,97	1,48	0,98	1,54

Visu analizuojamu laikotarpiu įmonė padengė savo trumpalaikius įsipareigojimus. Bendrasis įmonės mokumo koeficientas svyravo nuo 1,52 iki 2,11. Aukšta rodiklio reikšmė pažymi, kad įmonei yra saugu dėl įsipareigojimų apmokėjimo. Įmonės mokumą pagrindžia ir greitojo trumpalaikio turto mokumo koeficientas, kuris patvirtina, kad norint apmokėti savo skolas įmonei nereikėtų greitai realizuoti savo atsargų. Gerėjantį trumpalaikio turto valdymą parodo ir apyvartinis kapitalas. 2011-2015 metais apyvartinis kapitalas buvo teigiamas, vadinasi bendrovė turi papildomų lėšų savo veiklai vykdyti ir jai nereikės ieškoti finansavimo.

Taigi atlikta UAB „B“ trumpalaikio turto analizė rodo, kad įmonė pasižymi kintančia trumpalaikio turto struktūra: didėja pirkėjų įsiskolinimai, mažėja atsargos, 2012 metais atsirado išankstiniai apmokėjimai, o 2013 metais- dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos. Atlikti analizių rezultatai leidžia daryti išvadą kad įmonės trumpalaikis turtas yra valdomas efektyviai, tačiau norint dar labiau pagerinti šio turto valdymą įmonė turėtų stebėti savo pirkėjų skolų valdymą ir atsargų pardavimą.

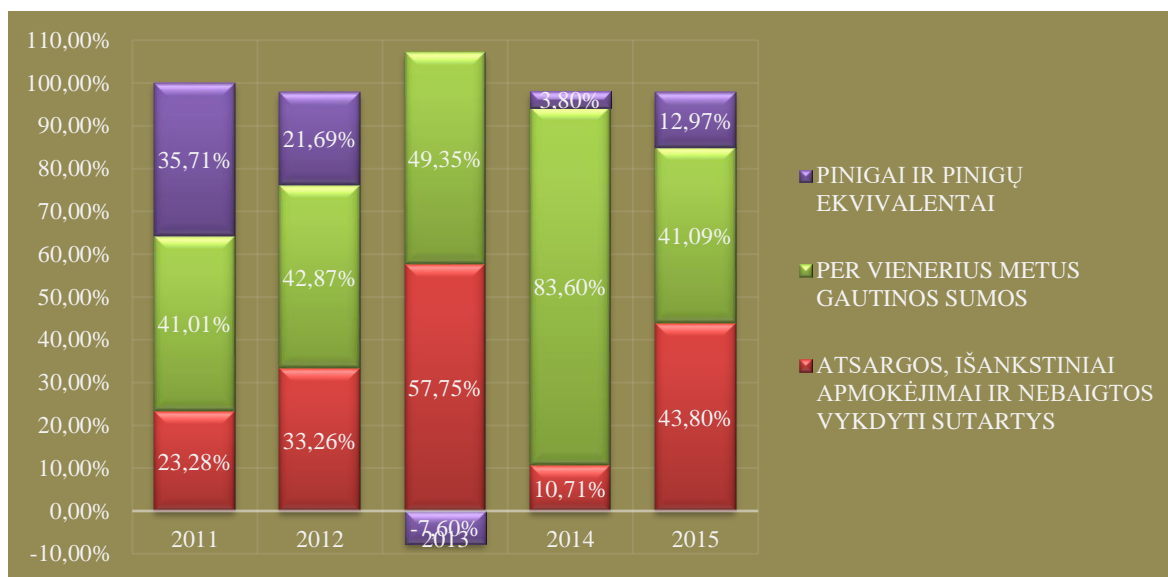
UAB „D“- 2010 metais įkurta gamybos įmonė, kurios pagrindinė veikla siejama su putų polistirolo ir polistireno perdirbimu. Įmonės trumpalaikio turto pokyčiams pavaizduoti buvo atlikta 2011-2015 metų horizontalioji analizė (žr. 20 pav.). Didžiausią trumpalaikio turto dalį sudaro per vienerius metus gautinos sumos: iki 2015 metų jie išaugo 379,28 procentais. Šiam straipsniui įmonėje priklauso pirkėjų įsiskolinimai ir kitos gautinos sumos. Kadangi įmonės veikla yra augimo stadijoje, jos trumpalaikis turtas visu analizuojamu laikotarpiu svyravo. Nuo 2011 iki 2015 metų įmonės trumpalaikis turtas padidėjo beveik 4 kartus, todėl įmonės veikla gerėjo. Įmonės veiklos gerėjimą parodo ir padidėję atsargų kiekiai 8 kartus bei išaugusios pardavimo pajamos 76%. Staigus trumpalaikio turto pokytis atsirado 2013 metais, kai įmonės pinigų kiekis pasiekė neigiamą ribą. Tokį pasikeitimą galėjo lemti atsiskaitymai su tiekėjais, nes skola buvo sumažinta beveik per pusę.

20 pav. UAB „D“ trumpalaikio turto pokyčiai 2011-2015 metais

Remiantis įmonės atlikta trumpalaikio turto struktūros analize (žr. 21 pav.) galima patvirtinti, jog didžiąją šio turto dalį sudaro pirkėjų įsiskolinimai ir kitos gautinos sumos. 2011-2015 metais jie sudarė nuo 41,01 iki 83,6 procentų viso įmonės trumpalaikio turto. Įmonės veiklos plėtimasis lėmė didesnę trumpalaikio turto struktūros kaitą: 2012 metais mažėjo pinigų kiekis (iki 21,69%) ir didėjo atsargos (33,26%), o 2013 metais, dėl gamybos apimčių padidėjimo (atsargos didėjo iki 57,75%), įmonė susidūrė su pinigų trūkumo problema. Tik 2015 metais įmonės trumpalaikio turto struktūra rodė

stabilėsnę finansinę būklę: atsargos sudarė 43,8%, per vienerius metus gautinos sumos- 41,9% ir pinigai ir pinigų ekvivalentai sudarė 12,97% trumpalaikio turto.

21 pav. UAB „D“ trumpalaikio turto struktūros dinamika 2011-2015 metais

Vertinant UAB „D“ įmonės trumpalaikio turto valdymą reikia išanalizuoti ir įmonės trumpalaikio turto mokumo ir apyvartumo rodiklius. Lentelės rezultatai parodo (žr. 5 lent.), kad 2011 metais vienam trumpalaikių įsipareigojimų piniginiam vienetui teko 1,43 euro trumpalaikio turto. Kitus tris metus (2012-2014) šis rodiklis svyravo netolygiai, o 2015 metais buvo didžiausias ir siekė 1,64 karto. Bendrasis įmonės mokumo koeficientas parodė, kad nors ir 2011-2015 metais įmonės trumpalaikis turtas keitėsi, visą laiką įmonė buvo moki ir nesusidūrė su nemokumo problemomis.

5 lentelė. UAB „D“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

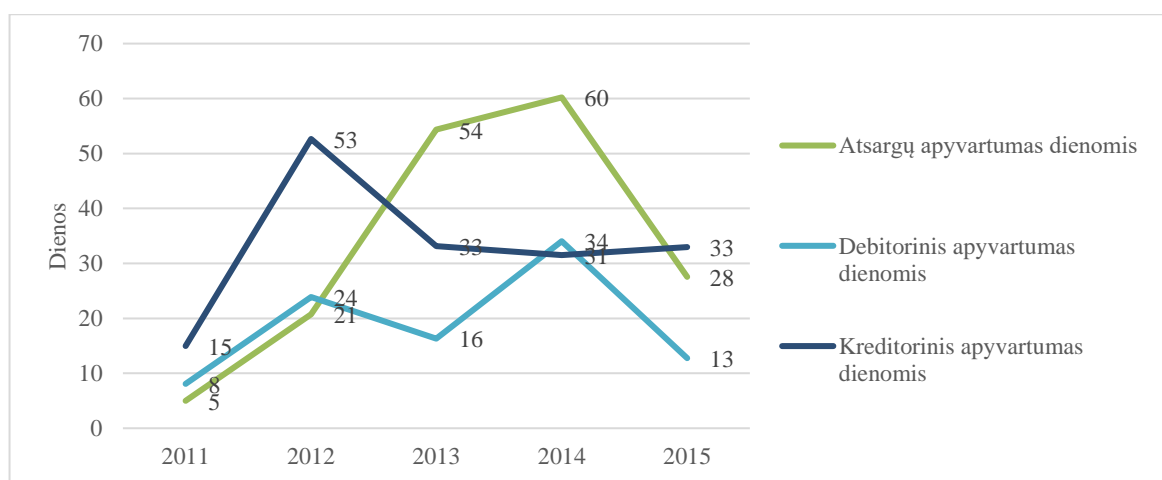
Trumpalaikio mokumo rodikliai	2011	2012	2013	2014	2015
Apyvartinis kapitalas	89510	150672	229599	194848	554154
Bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	1,43	1,18	1,45	1,23	1,64
Greitasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	1,10	0,79	-0,13	-0,62	1,03

Greito padengimo koeficientas parodo įmonės trumpalaikių įsipareigojimų padengimą likvidžiu turtu (atsargos nelaikomos likvidžiu turtu, nes daroma prielaida, kad jas yra sunkiau paversti pinigais greitai). Šis rodiklis įmonėje turėtų siekti 1, tačiau 2013 ir 2014 metais jis buvo neigiamas (-0,13 ir -0,62). Neigiamą rodiklio reikšmę lėmė didesni atsargų kiekiai. Du metus įmonės atsargos buvo didesnės už visą įmonės turimą turtą, todėl galima daryti prielaidą, kad įmonė didino savo gamybą, neatsižvelgdama į tuo metu buvusią paklausą rinkoje. Kitas svarbus kiekvienos įmonės rodiklis-

apyvartinis kapitalas. Nors 2011-2015 metais įmonė ir susidūrė su neigiamais pinigų srautais, grynojo apyvartinio kapitalo kiekis buvo aukštas ir svyravo nuo 25820 iki 160494 eurų. Įmonė vykdydama veiklą sugebėjo tinkamai valdyti savo trumpalaikį turtą ir apyvartinio kapitalo lėšas investuodavo į gamybos plėtrą.

Įmonės apyvartumo rodikliai parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja savo turimą turtą gamybos procesui, t. y. kokia pardavimų apimtis tenka vienam turto piniginiam vienetui. Įmonės trumpalaikio turto apyvartumas (žr. 10 pr.) 2011 metais (veiklos pradžioje) buvo šoktelėjęs iki 18,5 kartų per metus. Tais metais trumpalaikis turtas keitėsi kas 20 dienų. 2012-2015 metais įmonės trumpalaikio turto apyvartumas stabilizavosi ir siekė nuo 6,6 iki 8,9 karto per metus: įmonės vienas trumpalaikio turto euras uždirbdavo nuo 0,55 iki 0,75 eurų. Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis 2012-2015 metais keitėsi nuo 41 iki 56 dienų. Dažnas trumpalaikio turto apyvartumas reiškia, kad įmonė efektyviai naudoja savo trumpalaikį turtą.

Visų analizuojamų įmonių svarbiausi apyvartumo rodikliai yra trys: atsargų, debitorinio ir kreditorinio apyvartumo, išreikšto dienomis (žr. 22 pav.). UAB „D“ atsargų apyvartumas dienomis pažymi, kad atsargų pardavimas įmonėje nebuvo nuosekliai planuojamas: 2011 metais jis siekė 8 dienas, o 2014 metais net 60 dienų. Lėtas atsargų apyvartumas 2013-2014 metais reiškia, kad tais metais atsargos buvo atnaujinamos rečiau nei 2015 metais kai jų apyvartumas buvo 28 dienos. Sumažėjęs atsargų apyvartumas gali būti pasekmė pasikeitusios paklausos. 2015 metais pasikeitė rinkos situacija ir įmonė sugebėjo realizuoti savo atsargų kiekį, todėl pagerėjo ir atsargų apyvartumo rodiklis. Kad atsargos buvo realizuotos sprendžiama ir iš padidėjusių pardavimo apimčių, kurios didėjo net 25 procentais palyginus su 2014 metais. Taigi galima teigti, kad įmonėje atsargų valdymas pagerėjo tik 2015 metais.

22 pav. UAB „D“ trumpalaikio apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2015 metais

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rezultatai parodo, kad įmonė taiko gerą pirkėjų skolų valdymo politiką, nes ilgiausias pirkėjų atidėjimas buvo tik 34 dienos, o tokia rodiklio reikšmė praktikoje reiškia labai gerą atsiskaitymų valdymą. Atlikta apyvartumo rodiklių analizė leido įvertinti ir įmonės sugebėjimą atsiskaityti su savo kreditoriais. Visu analizuojamu laikotarpiu įmonė atsiskaitydavo vėliausiai po 53 dienų (2012 metais). 2013-2015 metais atsiskaitymai vykdavo reguliariai kas 31-33 dienas. Greitas atsiskaitymas su kreditoriais patvirtina, kad įmonė nesusidūrė su finansavimo problemomis ir, kad jai užtekdavo pinigų laiku grąžinti skolas. Palyginus trumpalaikio turto, atsargų ir debitorinio įsiskolinimo apyvartumą, galima daryti išvadą, kad įmonė pasirinko gerą pirkėjų valdymo politiką, trumpalaikio turto apyvartumas irgi buvo valdomas gerai, tik atsargų valdymui įmonė turėtų skirti daugiau dėmesio. Gerėjančią trumpalaikio turto valdymo situaciją pabrėžia 2015 metų apyvartumo rodiklių analizė, tačiau ilgalaikėms perspektyvoms įmonė turi atkreipti dėmesį į visus veiksnius, kurie darė įtaką 2013-2014 metų trumpalaikio turto valdymui.

Apibendrinant UAB „D“ įmonės trumpalaikio turto analizę galima teigti, kad įmonė sugebėjo efektyviai suvaldyti savo turimą turtą. Veiklos pradžioje ji turėjo sunkumų dėl nestabilios paklausos ir pinigų trūkumo, tačiau gerėjantys 2015 metų rodiklių rezultatai, parodė, kad įmonė pritaikė tinkamus valdymo sprendimus. Geresniems rezultatams palaikyti įmonė didesnę dėmesį turėtų sutelkti į atsargų poreikio nustatymą, stengiantis „išsaldyti“ kuo mažiau apyvartinių lėšų

3.3. Problemų identifikavimas ir rekomendacijos įmonių trumpalaikio turto valdymo gerinimui

Atliktos įmonių trumpalaikio turto analizės dažnai neatspindi realios situacijos, todėl svarbu gautus rezultatus palyginti su bendrais pramonės sektoriuje esančiais rodikliais. Kitaip tariant, jeigu įmonės santykiniai finansiniai rodikliai nuolatos gerėja, tai dar nereiškia, kad ji veikia efektyviau nei jos konkurentai arba, jeigu įmonės santykiniai finansiniai rodikliai yra prastesni nei rinkoje, yra tikėtina, kad įmonės pozicijos rinkoje yra silpnos ir problemos pasireiškia jos valdyme.

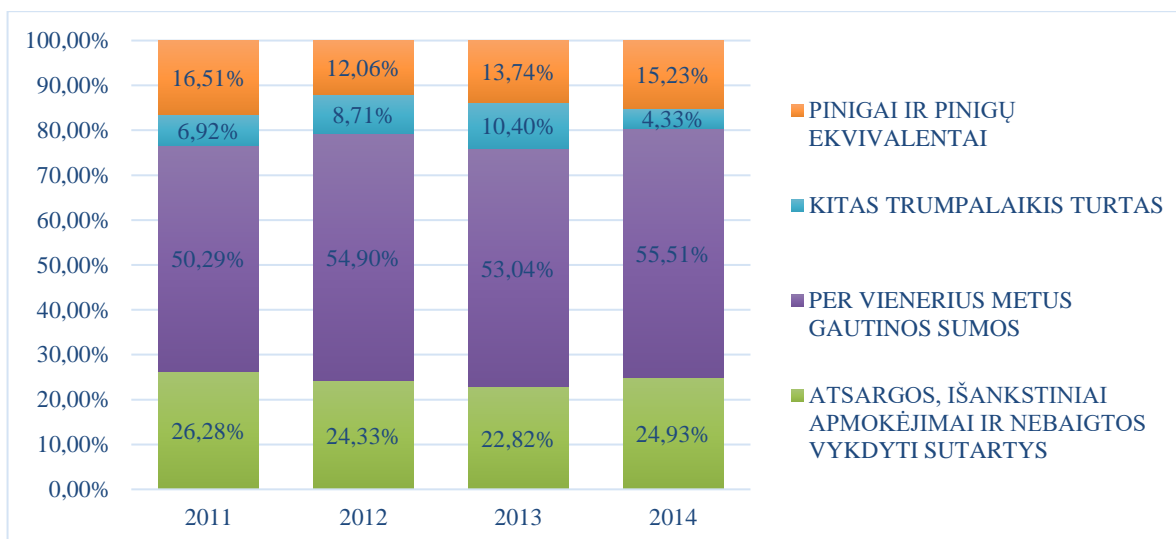
Antrinių žaliavų perdirbėjai bei produkcijos iš antrinio polietileno gamintojai pagal ekonominės veiklos rūšį, pateiktą Lietuvos Statistikos Departamente, priklauso atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo sektoriui. 2016 metų duomenis 2014 metais šalyje veikė 278 ūkio subjektai (žr. 23 pav.).

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

23 pav. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo; medžiagų atgavimo, sektoriaus įmonių skaičiaus dinamika 2011-2014 metais

Pagal pateiktą statistiką nuo 2011 metų iki 2014 antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus rinka kasmet didėjo (tik 2013 metais pastebimas nežymus sumažėjimas). Antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus didžiąją (50%) trumpalaikio turto dalį sudaro per vienerius metus gautinos sumos (žr. 24 pav.), iš kurių išskiriami pirkėjų įsiskolinimai (30%). Pirkėjų įsiskolinimai turi didelės įtakos trumpalaikio turto valdymui ir UAB „Y“, AB „A“, UAB „D“, todėl galima teigti, kad bendroji sektoriaus statistika pateikia realią informaciją apie įmonių trumpalaikio turto struktūrą.

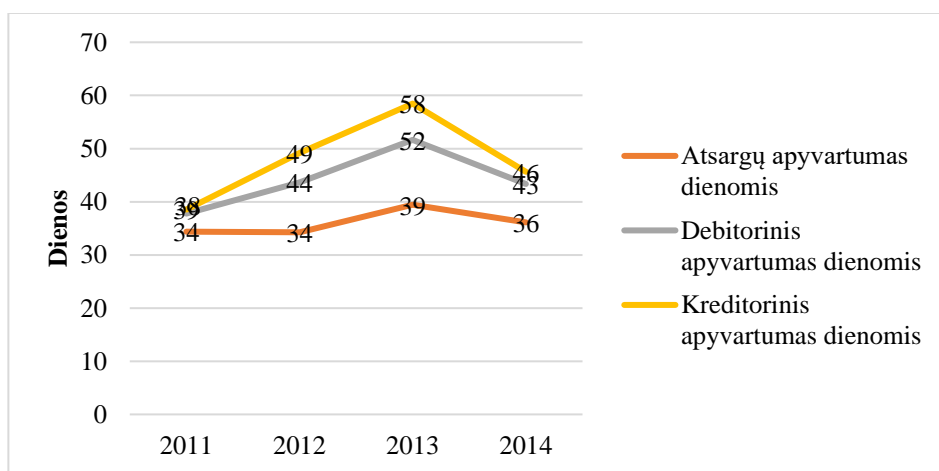

24 pav. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo; medžiagų atgavimo, sektoriaus įmonių trumpalaikio turto struktūros analizės dinamika 2011-2014 metais

2011-2014 metų laikotarpiu atsargos įmonėse sudarė tik apie 25%, tai reiškia, kad atliekų perdirbimo įmonės sugebėdavo greitai realizuoti savo atsargas, nes tuo pat metu didėjo ir pirkėjų įsiskolinimai. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, trijų įmonių iš keturių atsargos taip pat užima didelę dalį trumpalaikio turto. Didėjantis pirkėjų įsiskolinimas dažniausiai sąlygoja pinigų trūkumą įmonėje,

tačiau verta pabrėžti, kad atliekų perdirbimo sektoriuje įmonės su šia problema nesusidūrė. Sektoriaus įmonėse pinigai užėmė nuo 12 iki 16 procentų trumpalaikio turto. Pinigų būvimas reiškia, kad skubiai pareikalavus ar esant nenumatytoms aplinkybėms įmonės sugebėtų atsiskaityti su savo kreditoriais, neieškant papildomų išorinių ar vidinių finansavimo šaltinių. Keturių įmonių trumpalaikio turto analizės, parodė, kad visos įmonės susiduria su pinigų srautų valdymo problemomis.

Gerus sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo rezultatus žymi trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai (žr. 25 pav.). Atlikus skaičiavimus matoma, kad atsargos atsinaujindavo kas 34-39 dienas, nors pirkėjai ir lėtino savo atsiskaitymus (nuo 38 iki 53 dienų). Apibendrinant pagrindinius trumpalaikio turto apyvartumo rodiklius, galima daryti išvadą, kad sektoriaus įmonės tinkamai kontroliavo savo pinigų srautus. Analizuotų įmonių trumpalaikio turto apyvartumo rodiklių rezultatai skiriasi nuo bendrųjų sektoriaus rezultatų. Atsargos įmonėse buvo valdomos skirtingai : UAB „Y“ 2014 metais susidūrė su atsargų valdymo problemomis, AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“ sugebėdavo greitai realizuoti savo atsargų kiekius. Pirkėjų išiskolinimų grąžinimą geriau valdė UAB „Y“, AB „A“, UAB „D, o UAB „B“ 2014 metais turėjo septynis kartus lėtesnius atsiskaitymus nei 2013 metais. Rodiklių rezultatai taip pat parodė, kad beveik visos įmonės naudojosi atidėtais mokėjimais tiekėjams, siekiant suvaldyti apyvartinių lėšų trūkumą.

25 pav. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo; medžiagų atgavimo, sektoriaus įmonių trumpalaikio turto apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2014 metais

Antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus trumpalaikio turto valdymą akcentuoja ir trumpalaikio mokumo rodikliai. Vienas pagrindinių rodiklių- bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas, kuris analizuojamu laikotarpiu svyravo nuo 1,54 iki 1,71 karto (žr. 6 lent.). Pagal atliktą įmonių mokumo vertinimą vienintelė AB „A“ susidūrė su nemokumo rizika. Kitų įmonių trumpalaikio mokumo koeficientas svyravo visu analizuojamu laikotarpiu, tačiau nei viena iš jų neturėjo rizikos būti nemokia.

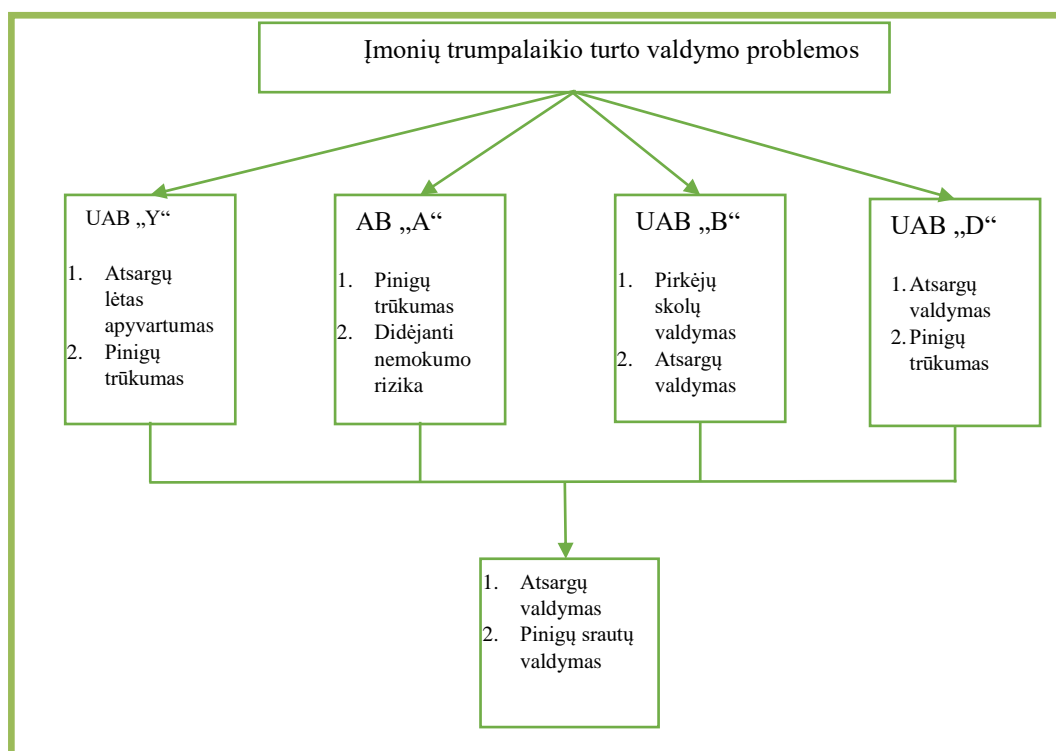
6 lentelė. Atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto apyvartumo rodiklių dinamika 2011-2014 metais

	2011	2012	2013	2014
Apyvartinis kapitalas	55306	53676	60306	53621
Bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	1,71	1,65	1,64	1,54

Kitas svarbus rodiklis, tiek vidiniams, tiek išoriniams, informacijos vartotojams- apyvartinis kapitalas. 2011-2014 metų laikotarpiu antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonės nesucidūrė su apyvartinio kapitalo trūkumu (grynasis apyvartinis kapitalas buvo virš 53621 eurų)- tai pažymi, kad įmonės savo verslui vystyti ir palaikyti turi reikalingų lėšų, tačiau įmonių atlikti analizių rezultatai nepateikia tokių optimistinių žinių apie apyvartinį kapitalą. Dvi įmonės (UAB „B“ ir UAB „D“) iš keturių per visą 2011-2015 metų laikotarpį nesucidūrė su apyvartinio kapitalo trūkumo problema. UAB „Y“ savo veiklai vykdyti naudojo išoriniais finansavimo šaltiniais, todėl neigiamą apyvartinio kapitalo kiekį ji pasiekė tik tada, kai visas laisvas lėšas skyrė atsiskaitymams su kreditoriais (2013 metais). AB „A“ nuo 2014 metų savo apyvartines lėšas pradėjo skirti ilgalaikėms investicijoms, t.y. atnaujino savo mašinas ir gamybos įrenginius, todėl ji susidūrė su apyvartinio kapitalo trūkumu.

Taigi atlikus antrinių žaliavų perdirbėjų bei produkcijos iš antrinio polietileno gamintojų rinkos trumpalaikio turto analizę galima daryti išvadą, kad trumpalaikis turtas yra valdomas efektyviai: sektoriaus įmonės realizuoja savo atsargas, pirkėjų atsiskaitymo terminai neilgėja, nėra pinigų trūkumo. Sektoriaus įmonės nesuciduria su mokumo problema ir savo veiklai vykdyti turi reikalingų lėšų.

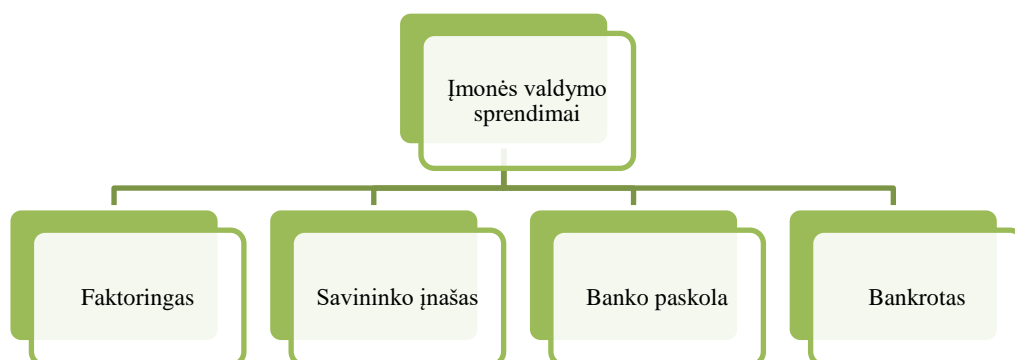
Statistikos departamento ir tyrime analizuotų įmonių duomenų palyginimas parodė, kad kiekviena įmonė veikia nepriklausomai nuo savo konkurentų ir veiklos rezultatai visų įmonių yra skirtingi. Tyrimo rezultatai taip pat leido įvertinti kiekvienos įmonės trumpalaikio turto valdymą turint ribotą informacijos kiekį (balanso duomenis). Žinoma, toks vertinimas nėra tikslus ir konkretus, tačiau apskaičiuoti pagrindiniai trumpalaikio turto valdymo rodikliai padėjo atrasti pirmines problemas, kurių pašalinimui įmonės turėtų sutelkti didesnę dėmesį. UAB „Y, AB“A“, UAB „B“ ir UAB „D“ trumpalaikio turto analizės ir apskaičiuoti pagrindiniai trumpalaikio turto santykiniai rodikliai parodė, kad įmonės susiduria su keturiais pagrindiniais trumpalaikio turto valdymo sunkumais: sulėtėjęs atsargų apyvartumas, apyvartinių lėšų trūkumas, kuris sunkina įmonės atsiskaitymą už savo įsipareigojimus ir pirkėjų mokėjimų nepastovumas (žr. 26 pav.).

26 pav. Įmonių trumpalaikio turto valdymo problemos

Identifikuotos trumpalaikio turto valdymo problemos leidžia daryti išvadą, kad visų, tyrime analizuotų, įmonių nesieja ta pati trumpalaikio turto valdymo problema. Daugiausiai įmonės susiduria su atsargų valdymo sunkumais ir neigiamais pinigų srautais, kurie sukelia mokumo riziką.

UAB „Y“ dėl nuosavo kapitalo trūkumo savo veiklą finansuoja skolintomis lėšomis, kurios kelia didelę finansinę riziką visai įmonei. Didelės skolos bankams sukelia apyvartinių lėšų trūkumą, nes pinigai yra panaudojami ne įmonės veiklos gerinimui, o atsiskaitymams su kreditoriais. Jei įmonė neskirs dėmesio savo veiklos valdymui, ateityje jos finansinė būklė gali tik dar labiau blogėti, todėl jau dabar jai reikia rasti efektyvių problemų sprendimo būdų. Išanalizavus įmonės finansinių analizių rezultatus bei pastebėjus pagrindinius valdymo sunkumus, įmonei yra siūlomi keturi trumpalaikio turto valdymo problemų sprendimo būdai (žr. 27 pav.)

pav. 27 UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymo sprendimai

Pirmasis įmonės efektyvus trumpalaikio turto valdymo sprendimo būdas- faktoringas be regreso teisės (įmonė neįsipareigoja padengti nuostolių, dėl susidariusių skolininkų nemokumo, nes mokumas šiuo atveju yra privalomai apdraudžiamas). Faktoringo paslaugų naudojimas įmonei leistų laiku gauti lėšas už prekes, nes visa pirkėjų skolų kontrolė atitektų bankui, kuris šią paslaugą ir teiktų. Ši paslauga, kaip ir visos bankų teikiamos paslaugos verslui yra mokamos, todėl įmonė pasirašiusi susitarimą su bankų įsipareigotų sumokėti faktoringo sutarties mokestį, sąskaitų komisini mokestį bei faktoringo palūkanas. Kadangi UAB „Y“ finansinė būklė yra prasta, tikėtina, kad jai būtų taikomi didesni nei minimalūs mokesčiai: faktoringo sutarties mokestis įmonei siektų nuo 0.10% iki 0.50% priklausomai nuo limito sumos, sąskaitų komisinis mokestis apie 0.50% nuo sąskaitos sumos, o palūkanos sudarytų nuo 3 iki 5 procentų nuo suteiktos avansinės sumos. Kitas trumpalaikio turto valdymo problemų sprendimo būdas galėtų būti savininko įnašas. Savininkas įnešti pinigus gali dviem būdais: išleisdamas papildomą akcijų kiekį arba suteikdamas paskolą įmonei. Pirmuoju atveju padidėtų įmonės nuosavas kapitalas, todėl trumpalaikio turto valdymo problemų šis būdas neišspręstų. Antrasis būdas įmonei yra naudingesnis, nes suteikus paskolą ji gautų apyvartinių lėšų, kuriomis galėtų disponuoti iš karto. Savininko įnašas į įmonės valdymo problemų sprendimus yra mažai tikėtinas, nes dažnai tokias paskolas suteikti yra vengiama, arba jos yra suteikiamos tik ilgam laikotarpiui. Banko paskola yra trečioji trumpalaikio turto valdymo gerinimo galimybė. Analizuojant įmonės galimybę gauti trumpalaikį finansavimą buvo paminėta, kad bankas gali suteikti kredito liniją, kredito limitą banko sąskaitoje (angl. *overdraft*) ar prekybos finansavimą. Norint įmonei gauti paskolą iš banko, įmonė turėtų paskolą užtikrinti įkeičiant žemę ir pastatus, kitą kilnojamąjį/nekilnojamąjį turtą, atsargas, finansines lėšas. Būtent ši pagrindinė paskolos sąlyga ir mažina įmonės galimybę gauti dar vieną paskolą. Balanso ataskaitos parodė, kad įmonė 2015 metais turėjo skolų, kurių vertė 3203194 eurų: iš jų įsipareigojimai kredito įstaigoms sudarė daugiau nei 2 milijonus eurų. Bankai išduodami paskolą remtųsi įmonės kreditų istoriją ir jos mokumo galimybėmis, todėl tikėtina, kad paskolos savo trumpalaikio turto valdymui gerinti įmonė negautų. Labiausiai tikėtinas ir realias įmonės situacijas apibūdinantis sprendimas- bankrotas. Atlikus UAB „Y“ finansinę veiklos rezultatų ir santykinių rodiklių analizę, paaiškėjo, kad nuo 2011m. įmonės pelnas mažėjo ir 2015m. jis siekė 171985 eurų nuostolį. Didėjanti įmonės nemokumo rizika bei kritinė nuosavo kapitalo riba sąlygoja įmonės bankroto grėsmę, todėl bankroto tikimybei apskaičiuoti buvo pasinaudota E. I. Altman sukurtas Z modelis (žr. 7 pr.). Atliktas bankroto grėsmės diagnostikos tyrimas parodė, kad jau 2011m. egzistavo UAB „Y“ bankroto tikimybė, kuri iki 2015m. tik dar labiau išaugo.

Dėl duomenų trūkumo AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“ konkrečių valdymo sprendimų būdų, kaip UAB „Y“, pateikti neįmanoma, tačiau kaip ir buvo minėta tyrimo eigoje kiekviena įmonė gali imtis priemonių, siekiant pagerinti savo trumpalaikio turto valdymą. UAB „B“ kaip ir UAB „Y“ gali

pasinaudoti faktoringo paslauga, kuri užtikrintų pinigų atgavimą už parduotas prekes. Faktoringo naudojimas padidintų įmonės apyvartines lėšas ir būtų sumažinta pirkėjų skolų negrąžinimo rizika. Atsargų valdymui UAB „B“ ir UAB „D“ turi atlikti išsamią atsargų turėjimo ir realizavimo analizę, siekiant apskaičiuoti optimalų atsargų lygį įmonėje. UAB „A“ ir UAB „D“ dėl pinigų trūkumo problemos, pirmiausia, reikia atlikti pinigų srautų analizes. Ši analizė parodys veiksnius, kurie labiausiai lemia pinigų sumažėjimą ar padidėjimą. Identifikavus pagrindinius pinigų mažėjimo veiksnius įmonės turi įvertinti, ar įmanoma juos suvaldyti, pakeisti, ar turi būti ieškomi nauji finansavimo šaltiniai.

Apibendrinant galima teigti, kad antrinių žaliavų perdirbimo įmonių nesieja vienintelė trumpalaikio turto valdymo problema- apyvartinių lėšų trūkumas. UAB „Y“, AB „A“, UAB „B“ ir UAB „D“ vyrauja keturios trumpalaikio turto valdymo problemos: lėtas atsargų apyvartumas, didėjanti nemokumo rizika, kurią lemia mažėjančios apyvartinės lėšos, ir nepastovūs pirkėjų atsiskaitymai. Kiekviena įmonė šiomis valdymo sritims turi rasti tinkamiausius valdymo sprendimo būdus. UAB „Y“ kaip geriausią ir optimaliausią sprendimą, jei įmonė vis dar neskelbia savo bankroto, autorė siūlo pasinaudoti banko teikiama faktoringo paslauga. Šio finansavimo šaltinio panaudojimas padidintų įmonės pinigų srautą, o jis užtikrintų geresnį įmonės mokumą.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Trumpalaikis turtas yra įmonės turtas, sunaudojamas pajamos uždirbti per vienerius metus arba vieną veiklos ciklą. Finansinėje atskaitomybėje trumpalaikis turtas yra skirstomas į keturias grupes: atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys, per vienerius metus gautinos sumos, investicijos ir terminuotieji indėliai bei gryniesi pinigai.
2. Įmonės trumpalaikio turto valdymas apima trumpalaikį turtą ir finansavimą, tam turtui įsigyti. Trumpalaikis turtas įmonėje gali būti valdomas pagal pinigų išleidimo - sugrįžimo ciklą, kurio valdymo etapus sudaro atsargų, mokėtinų ir gautinų sumų bei pinigų valdymas.
3. Finansuoti savo veiklą skolintu kapitalu trumpam laikotarpiui įmonės gali keletu būdų: trumpalaikėmis banko paskolomis, kurias sudaro kredito linijos, overdraftas, faktoringas ir prekybinis finansavimas, bei kitomis paskolomis, kurios apima skolas tiekėjams bei uždelstus kitus atsiskaitymus.
4. Atlikus UAB „Y“ 2011-2015 metų trumpalaikio turto analizę matyti, kad įmonės trumpalaikio turto struktūroje didžiausią dalį užima pagaminta produkcija (40,66%) ir pirkėjų įsiskolinimai (30,60%).
5. UAB „Y“ veiklos efektyvumo rodiklių analizės rezultatai parodė, kad įmonė suvaldė pirkėjų skolų mokėjimus bei atidėjo atsiskaitymus su tiekėjais kiek įmanoma ilgiau. Blogėjantis greitojo mokumo koeficientas 2014-2015 metais leido identifikuoti dvi pagrindines trumpalaikio turto valdymo problemas: atsargų valdymą ir pinigų srautų valdymą.
6. AB „A“ didžiausią trumpalaikio turto dalį sudaro pirkėjų įsiskolinimai ir atsargos. Įmonė šias turto grupes valdo veiksmingai, nes atsargos yra realizuojamos ir nuolat atnaujinamos, o ir pirkėjai su įmone atsiskaito pastoviai. Pagrindinės įmonės problemos yra siejamos su pinigų trūkumu ir vis didėjančia nemokumo rizika.
7. UAB „B“ trumpalaikio turto analizė parodė, kad įmonė pasižymi kintančia trumpalaikio turto struktūra: didėja pirkėjų įsiskolinimai, mažėja atsargos, 2012 metais išaugo išankstiniai apmokėjimai, o 2013 metais- dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos. Įmonės trumpalaikis turtas yra valdomas efektyviai, tačiau norint pagerinti šio turto valdymą įmonė turėtų stebėti savo pirkėjų skolų valdymą ir atsargų pardavimą.
8. UAB „D“ atlikus įmonės trumpalaikio turto analizę galima teigti, kad įmonė sugebėjo efektyviai suvaldyti savo turimą turtą. Geresniems rezultatams palaikyti įmonė didesni

dėmesį turėtų sutelkti į atsargų poreikio nustatymą, stengiantis padidinti savo apyvartines lėšas.

9. UAB „Y, AB“ A“, UAB „B“ ir UAB „D“ trumpalaikio turto analizės ir apskaičiuoti pagrindiniai trumpalaikio turto santykiniai rodikliai parodė, kad įmonės susiduria su keturiais pagrindiniais trumpalaikio turto valdymo sunkumais: sulėtėjęs atsargų apyvartumas, apyvartinių lėšų trūkumas, kuris sunkina įmonės atsiskaitymą už savo įsipareigojimus, ir pirkėjų mokėjimų nepastovumas.
10. Identifikuotos trumpalaikio turto valdymo problemos įrodė, kad įmonių nesieja ta pati trumpalaikio turto valdymo problema.
11. UAB „Y“ kaip geriausią ir optimaliausią sprendimą, jei įmonė vis dar neskelbia savo bankroto, autorė siūlo pasinaudoti banko teikiama faktoringo paslauga. Šio finansavimo šaltinio panaudojimas padidintų įmonės pinigų srautą, o jis užtikrintų geresnę įmonės mokumą.
12. Atsargoms valdyti įmonėms buvo pasiūlyta tiksliai suplanuoti pagamintos produkcijos ir žaliavų poreikį, palaikyti skirtingus gaminamų produktų lygius, analizuoti sandėliavimo, atsargų valdymo, laikymo išlaidas ir sutelkti dėmesį į pardavimų skyrių, kuris turėtų skirti daugiau dėmesio kliento poreikiams analizuoti.
13. Pinigų srautų valdymui įmonės turi paspartinti jų gavimą, kontroliuoti jų išleidimą, nustatyti ir prognozuoti jų poreikį bei sugebėti investuoti laisvas pinigines lėšas. Pinigų valdymas įmonėje turėtų apimti ilgalaikį sprendimų planą.

LITERATŪRA

1. **2-asis verslo apskaitos standartas „Balansas“.** Prieiga per internetą: <http://www.administratorius.com/wp-content/uploads/02vas.pdf> [žiūrėta 2014 09 16].
2. **5-asis Verslo apskaitos standartas „Pinigų srautų ataskaita“:** Metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: www.aat.lt/get.php?f.474 [žiūrėta 2014 09 16].
3. **Aleknevičienė, V. (2009).** *Įmonės finansų valdymas: vadovėlis.* Kaunas: Spalvų kraitė.
4. **Alexander, D., Britton, A. ir Jorisen, A. (2009)** *International financial reporting and analysis.* CengageLearning EMEA.
5. **Arbidane, I. Ir Zelgalve, E. (2012)** *Current assets structure and exploration of business in Latvia: European Integration studies.* Latvia. doi.org/10.5755/j01.eis.0.6.1518.
6. **Bagdonas, E. ir Railienė, G. (2013).** *Finansų valdymo sprendimai.* Kaunas: Technologija.
7. **Bagdžiūnienė V.** *Finansinės apskaitos pagrindai.* Vilnius: Rosma, 2004.
8. **Bierman, H. ir Smidt, S. (2012).** *The capital budgeting decision: economic analysis of investment projects.* New York: Routledge. Prieiga per internetą: http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781135656164_sample_533394.pdf
9. **Bikienė, J. Ir Pučkienė, D. (2012).** *Buhalterinė apskaita: teorija ir praktika: vadovėlis.* Vilnius.
10. **Brealey, R.A., Myers, S.C. ir Allen, F. (2006).** *Principles of corporate finance.* New York. Doi:10.1111/j.1745-6622.2008.00203.x.
11. **Bukevčius, J. Ir Žaptorius, J. (2009).** *Apskaitos pagrindai: mokomoji knyga.* Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universiteto leidykla „Technika“
12. **Buškevičiūtė, E. ir Mačerinskienė, I. (2007)** *Finansų analizė: vadovėlis.* Kaunas: Technologija.
13. **Cheatham, Leo R., Dunn, J. Paul ir Cheatham, Carole B. (1989).** *Working Capital Financing and Cash Flow in the Small Business. Journal of Business and Entrepreneurship.* Prieiga per internetą: <https://www.questia.com/read/1P3-1395980211/working-capital-financing-and-cash-flow-in-the-small>.
14. **Chowdhury, A. ir Amin, Md.M. (2007).** *Working capital management practiced in pharmaceutical companies listed in Dhaka stock Exchange.* BRAC University Journal, Vol. IV, No.2. Prieiga per internetą:

- <http://dspace.bracu.ac.bd:8080/xmlui/bitstream/handle/10361/403/Working%20capital%20management%20practiced%20in%20pharmaceutical%20companied.pdf;sequence=1>
[žiūrėta 2016 08 31].
15. **Černius, G.(2014).** *Įmonės finansų valdymo pagrindai: vadovėlis*. Vilnius. Prieiga per internetą:
<http://ebooks.mruni.eu/pdfreader/mons-finans-valdymo-pagrindai/21/%C4%AFmon%C4%97s+finansai>[žiūrėta 2015 04 07].
16. **Černius, G.(2012).***Klaidinančios terminologijos įtaka įmonės finansams*. Vilnius.
17. **Darškuvienė, V.(1997).***Įmonės finansų valdymas: mokomoji knyga*. Kaunas.
18. **Dorsman A. (2008).** *Controlling working capital in multinational enterprises : Journal of Corporate Treasury Management*. Amsterdamas: Nyenrode Business University.
19. **Drake, P.P. ir Fabozzi, F.J. (2010)** *The Basics of Finance: An Introduction of Financial Markets, Business Finance and Portfolio Management*. New Jersey: John Wiley&Sons.
Prieiga per internetą:
<https://books.google.lt/books?id=4zqgXdITQuAC&pg=PT4&lpg=PT4&dq=Drake,+P.P.+ir+Fabozzi,+F.J.+%282010%29+The+Basics+of+Finance:+An+Introduction+of+Financial+MARKets,+Business+Finance+and+Portfolio+Management.+NewJersey:+JohnWiley%26Sons.&source=bl&ots=je5ySBHgrn&sig=M1iGSF3eqqOHCKb-nizd8gpmoI&hl=lt&sa=X&ved=0ahUKEwjCx47Xy-vOAhUsJJoKHWoICpgQ6AEIOzAE#v=onepage&q&f=false>[žiūrėta 2016 06 08].
20. **Gaidienė, Z. (1998).** *Finansų valdymas*. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
21. **Garcia-Teruel, P.J. ir Martinez-Solano. P. (2010).** *Dynamic Approach to Accounts Receivable: a Study of Spanish SMEs*. European Financial Management, Vol 16, No.3., p. 400-421.Prieiga per internetą:
http://www.cegea.upv.es/congresos_y_jornadas/2007_Empresa_y_Sociedad/cd/70b.pdf[žiūrėta 2016 08 31]
22. **Giliauskienė, G. (2002)***Finansai ir mokesčiai: paskaitų konspektas*. Vilnius. Prieiga per internetą:
<http://84.240.30.143/knygos/Finansai%20ir%20Apskaita/Finansai%20ir%20Mokesciai%20%28Giliauskiene%29.pdf> [žiūrėta 2014 10 13].
23. **Giriūnas, L. ir Valkauskas, R. (2011)***Trumpalaikio turto sąnaudų analizės metodika: teorinis aspektas*. Vilnius. Prieiga per internetą:
http://leidykla.vgtu.lt/conferences/CIBME_2011/pdf/2011-giriunas_valkauskas.pdf
[žiūrėta 2015 09 12].

24. **Išoraitė, M. (2011).** *Žmogiškieji ištekliai-svarbiausias konkurencinio pranašumo šaltinis strategiškai valdant organizaciją*. Vilnius. Prieiga per internetą:
<https://www.mruni.eu/upload/iblock/904/Isoraite.pdf> [žiūrėta 2016 04 07].
25. **Kalčinskas, G. (2010).** *Buhalterinės apskaitos pagrindai*. Vilnius: Pačiolis.
26. **Kanapickienė, R., Rudžionienė, K. ir Jefimovas, B. (2006).** *Įmonių apskaita: Mokomoji knyga*. Kaunas. Prieiga per internetą:
http://www.khf.vu.lt/dokumentai/failai/katedru/finansu/Kanapickiene_Rudzioniene_Jefimovas_Imoni_u_apskaita.pdf [žiūrėta 2015 01 10].
27. **Kancerevičius, G. (2006).** *Finansai ir investicijos: II atnaujintas leidimas*. Kaunas: „Smaltijos“ leidykla.
28. **Kartenytė, M. (2012).** *Kapitalo valdymas: verslo finansavimo šaltiniai*. Prieiga per internetą: <http://www.verslas.in/verslo-finansavimo-saltiniai/> [žiūrėta 2015 02 28].
29. **Klimavičienė, I. (1998).** *Apyvartinio kapitalo struktūros ir poreikio modeliavimas: Inžinerinė ekonomika: Mokslo darbai*. Kaunas: Technologija.
30. **Mackevičius, J. (2007).** *Įmonių veiklos analizė: monografija*. Vilnius: TEV.
31. **Mackevičius, J. (2008).** *Įmonių veiklos analizė-informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo sistema*. Vilnius. Prieiga per internetą:
<http://www.zurnalai.vu.lt/files/journals/163/articles/3358/public/46-56.pdf> [žiūrėta 2014 09 26].
32. **Mackevičius, J. ir Valkauskas, R. (2010).** *Integruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika: Verslas: teorija ir praktika*. Vilnius.
33. **Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011)** *Finansinė analizė: Mokomoji knyga*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
34. **Mehar, A. (2003).** *Simultaneous determination of inventories and accounts receivable*. Pakistanas. Prieiga per internetą:
http://mpra.ub.uni-muenchen.de/361/1/MPRA_paper_361.pdf [žiūrėta 2015 04 05].
35. **Nazir, M. S., Afza, T. (2009).** *Working Capital Requirements and the Determining Factors in Pakistan. The Icfai Journal of Applied Finance*. Prieiga per internetą:
<http://www.ciitlahore.edu.pk/Papers/252-8589036809594000808.pdf>
36. **Nedvaraitytė E. (2015).** *Trumpalaikio turto efektyvumo didinimas/ Magistro baigiamasis darbas./Master's work in Public Sector Economics*. Vadovas prof. dr. Gintaras Černius. Vilnius: Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, Mykolo Romerio Universitetas.
37. **Palepu, K.G. ir Healy, P.M. (2010).** *Business analysis and valuation: Using financial statement: Text and Case*. Second edition Cengage Learning.

38. **Rimo, A., Panbunyeun, P. ir Nilsson, H.** (2010). *The effect of company characteristics on working capital management: A quantitative study of Swedish listed companies*. Švedija. Prieiga per internetą: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:346166/FULLTEXT01.pdf> [žiūrėta 2016 08 31]
39. **Rothberg, A.F.** (2012). *Understanding Your Cash Flow Cycle*. Prieiga per internetą: <http://www.cfoedge.com/resources/articles/cfo-edge-understanding-your-cash-flow-cycle.pdf> [žiūrėta 2014 10 02].
40. **Rugenytė, D., Menciūnienė V. ir Dagilienė L.** (2010). *Bankroto prognozavimo svarba ir metodai*. Kaunas. Prieiga per internetą: <http://www.btp.vgtu.lt/index.php/btp/article/viewFile/btp.2010.16/pdf> [žiūrėta 2015 03 25].
41. **Rutkauskas, A.V. ir Damašienė, V.** (2002). *Finansų valdymas: Vadovėlis*. Šiauliai.
42. **Sarbapriva, R.** (2011) *Financial Performance of Paper and Paper Product Companies in India Post-Liberalization Period: An Exploratory Study*. *Research Journal of Finance and Accounting*. Indija. Prieiga per internetą: <http://www.iiste.org/Journals/index.php/RJFA/article/view/666/559>.
43. **Senkus, K.** (2004). *Pinigų srautų valdymas*. Vilniaus universiteto doktorantas. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2004~1367179726697/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content> [žiūrėta 2015 11 11].
44. **Soekhoe S.G.** (2012). *The effects of working capital management on the profitability of Dutch listed firms*. Olandija: Universiteit Twente de ondememendei universiteit. Prieiga per internetą: http://essay.utwente.nl/61448/1/MSc_S_Soekhoe.pdf [žiūrėta 2016 05 20].
45. **Valkauskas, R.** (2014). *Įmonės trumpalaikio turto racionalios sudėties nustatymo metodika*. Prieiga per internetą: http://old.vkk.lt/uploads/Konferencijos_CD_2014/data/files/Valkauskas.pdf [žiūrėta 2014 08 25].
46. **Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX Vilnius** (2010). *Įmonių finansinė analizė: Rodiklių skaičiavimo metodika*. Prieiga per internetą: http://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf [žiūrėta 2014 08 06].
47. **Woodford, M.** (2010). *Financial Intermediation and Macroeconomic Analysis*. *The Journal of Economic Perspectives*, nr. 24 (4), p. 21-44. doi=10.1257/jep.24.4.21

Steponavičiūtė A. *Įmonės trumpalaikio turto valdymas*// Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovė dr. Dalia Daujotaitė – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2016-80p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe tiriamas UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymas ir jo gerinimo sprendimo būdai. Pirmoje baigiamojo darbo dalyje išanalizuota trumpalaikio turto samprata. Šiame skyriuje aptariamos įmonės trumpalaikio turto valdymo galimybės ir trumpalaikiam turtui išlaikyti naudojami finansavimo šaltiniai.

Antroje baigiamojo darbo dalyje sukuriama trumpalaikio turto valdymo modelis, kuriuo remiantis buvo atliktas UAB „Y“ trumpalaikio turto valdymo analizė.

Trečiajame darbo skyriuje atliktos 2011-2015 metų antrinių žaliavų perdirbimo įmonių (UAB „Y“, AB „A“, UAB „B“, UAB „D“) trumpalaikio turto analizės. Analizių rezultatai padėjo identifikuoti įmonių trumpalaikio turto valdymo problemas ir jas lemiančius veiksnius. Remiantis atliktų analizių rezultatais buvo pateikti įmonių trumpalaikio turto valdymo sprendimo būdai.

Pagrindiniai žodžiai: trumpalaikis turtas, atsargos, per vienerius metus gautinos sumos, pinigai ir pinigų ekvivalentai.

Steponavičiūtė A. Company's current asset management // Financial managements master thesis. Supervisor dr. D. Daujotaitė-Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2016-80p.

ANOTATION

Master's thesis is about company's short-term asset management and its improvement possibilities.

In the first part, the theoretical basis of the concept of current assets is analysed.

The second part presents a current asset management model, which will be used in analysing company "Y"'s short-term asset management.

The third part of the work consists of recycling companies' (UAB „Y, AB „A“, UAB „B“, UAB „D“) current asset analysis, using 2011-2015 financial data. The results of this analysis have helped to identify management problems for these companies. Based on the results of the analysis, detailed solutions to improve current asset management were provided for company "Y".

KeyWords: current asset, inventories, accounts receivables, cash and cash equivalents.

Steponavičiūtė A. *Įmonės trumpalaikio turto valdymas*// Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovėdr. Dalia Daujotaitė – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2016-80p.

SANTRAUKA

Temos naujumas ir aktualumas. Trumpalaikis turtas yra vienas svarbiausių įmonės išteklių, naudojamų prekėms gaminti bei paslaugoms teikti, todėl jis turi labai didelę reikšmę veiklos rezultatams. Apie trumpalaikio turto valdymo aspektus rašė Černius (2012), Damašienė ir Rutkauskas (2002), Bierman ir Smidt (2012), Sarbapriva (2011), L.R Cheatham, Dunno ir C.B. Cheatham, (1989), Giriūnas ir Valkauskas (2011), Arbidane ir Zelgalve (2012), Chowdhury ir Amin (2007), Drake ir Fabozzi (2010), Aleknevičienė (2009), Soekhoe (2012) ir kt. Kadangi kiekvienoje įmonėje trumpalaikio turto sudėtis ir struktūra priklauso nuo vykdomos veiklos pobūdžio, produkto apyvartos ciklo, atsargų realizacijos laiko ir visų mokėjimo terminų, tai ir valdymo dėmesys turėtų būti kreipiamas kiekvienai įmonei individualiai.

Tyrimo problema. Netikslingas įmonės valdymas gali sukelti trumpalaikio turto valdymo problemų, todėl svarbu laiku analizuoti trumpalaikį turtą ir jo valdymo galimybes.

Tyrimo objektas. Antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto analizė ir valdymas.

Tyrimo hipotezė. Antrinių žaliavų perdirbimo įmonės sieja viena pagrindinių trumpalaikio turto valdymo problemų- apyvartinių lėšų trūkumas

Tyrimo tikslas. Atlikti antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo analizę ir pateikti veiklos tobulinimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išnagrinėti trumpalaikio turto valdymo ir finansavimo teorinius aspektus.
2. Sukurti tyrimo metodiką ir įvertinti antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo aspektus.
3. Įvertinti Lietuvos antrinių žaliavų perdirbimo įmonių trumpalaikio turto struktūrą ir kitimo tendencijas.
4. Identifikuoti antrinių žaliavų perdirbimo sektoriaus įmonių trumpalaikio turto valdymo silpnąsias sritis.
5. Remiantis atlikta mokslinės literatūros apžvalga ir įmonių trumpalaikio turto analizėmis, pateikti trumpalaikio turto valdymo problemų sprendimo galimybes.

Darbo metodika. Darbe nagrinėjama mokslinės literatūros analizė, atliekamas duomenų sisteminimas ir grupavimas, sudaromas konceptualus modelis, siekiant įvardyti svarbiausius

trumpalaikio turto valdymo veiksniais. Taip pat darbe daroma lyginamoji įmonių trumpalaikio turto valdymo analizė, atliekamos horizontalioji, vertikalioji ir santykinų finansinių rodiklių analizės.

Baigiamojo darbo išvados:

1. UAB „Y, AB“ A“, UAB „B“ ir UAB „D“ trumpalaikio turto analizės ir apskaičiuoti pagrindiniai trumpalaikio turto santykiniai rodikliai parodė, kad įmonės susiduria su keturiais pagrindiniais trumpalaikio turto valdymo sunkumais: sulėtėjęs atsargų apyvartumas, apyvartinių lėšų trūkumas, kuris sunkina įmonės atsiskaitymą už savo įsipareigojimus ir pirkėjų mokėjimų nepastovumas.
2. Identifikuotos trumpalaikio turto valdymo problemos įrodė įmonių nesieja ta pati trumpalaikio turto valdymo problema.
3. UAB „Y“ kaip geriausią ir optimaliausią sprendimą, jei įmonė vis dar neskelbia savo bankroto, autorė siūlo pasinaudoti banko teikiama faktoringo paslauga. Šio finansavimo šaltinio panaudojimas padidintų įmonės pinigų srautą, o jis užtikrintų geresnį įmonės mokumą.
4. Atsargoms valdyti įmonėms buvo pasiūlyta tiksliai suplanuoti pagamintos produkcijos ir žaliavų poreikį; palaikyti skirtingus gaminamų produktų lygius, analizuoti sandėliavimo, laikymo išlaidas ir sutelkti dėmesį į pardavimų skyrių, kuris turėtų skirti daugiau dėmesio kliento poreikiams analizuoti.
5. Pinigų srautų valdymui įmonės turi paspartinti jų gavimą, kontroliuoti jų išleidimą, nustatyti ir prognozuoti jų poreikį bei sugebėti investuoti laisvas pinigines lėšas. Pinigų valdymas įmonėje turėtų apimti ilgalaikį sprendimų planą.

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmoje darbo dalyje yra pateikiamas skirtingų autorių interpretuotas trumpalaikio turto apibrėžimas. Šiame skyriuje taip pat aptariamas trumpalaikio turto klasifikavimas, jo valdymas ir finansavimas. Antrajame skyriuje yra pateikiama tyrimo metodologija, kuria remiantis atliekamas įmonių trumpalaikio turto valdymo vertinimas. Trečioje baigiamojo darbo dalyje atlikta trumpalaikio turto valdymo atliekų surinkimo, tvarkymo ir šalinimo sektoriaus įmonių analizė, kurios metu buvo identifikuotos trumpalaikio turto valdymo problemos. Vienai pagrindinių tyrimo įmonių UAB „Y“ buvo atlikta išsamesnė trumpalaikio turto valdymo analizė ir buvo pateikti valdymo problemų sprendimo būdai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos. Baigiamajame darbe panaudoti 47 bibliografiniai šaltiniai, 6 lentelės ir 27 paveikslai. Darbo apimtis 80 puslapiai.

Darbo rezultatai ir taikymo sritys. Tyrimo rezultatai parodė, kad trumpalaikio turto analizė gali būti naudojama ne tik antrinių žaliavų perdirbimo įmonėse. Kiekviena įmonė, siekianti geriau įvertinti savo trumpalaikio turto efektyvumą, gali pasinaudoti trumpalaikio turto valdymo schema.

Pateiktas trumpalaikio turto valdymo vertinimas įmonėms gali padėti išvengti finansinių sunkumų ir pasiekti geresnių veiklos rezultatų.

Steponavičiūtė A. Company's current asset management // Financial managements master thesis. Supervisor dr. D. Daujotaitė-Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2016-80p.

SUMMARY

Novelty and significance of the thesis. Current assets are one of the main resources which a company uses for goods production and service provision. Therefore it has urgent meaning for a company's operating results. Current assets are described by Černius (2012), Damašienė and Rutkauskas (2002), Bierman and Smidt (2012), Sarbapriya (2011), L.R Cheatham, Dunno and C.B. Cheatham (1989), Giriūnas and Valkauskas (2011), Arbidane and Zelgalve (2012), Chowdhury and Amin (2007), Drake and Fabozzi (2010), Aleknevičienė (2009), Soekhoe (2012). Every firm's current asset composition is unique to that firm's nature of activities, product turnover cycle, inventory turnover, and payment terms and deadlines; therefore, current asset management should be individualized as well.

The main problem of investigation. Inexpedient company management can lead to asset management problems, so it is important to analyse current assets and the associated management capabilities in a timely manner.

The object of investigation. The analysis and management of current assets in the recycling sector.

The hypothesis of research. Recycling companies are linked by one significant current asset management issue - a shortage of working capital.

The purpose of research. To analyse current asset management of recycling companies and to provide opportunities for improving their performance.

Research tasks.

1. To analyse the theoretical concepts of current asset management.
2. To create a methodology and to evaluate the recycling sector companies' management of current assets.
3. To rate Lithuanian recycling companies' current asset composition and trends.
4. To identify the main problems of recycling companies' current asset management.
5. Based on the review of scientific literature and on an analysis of companies' current asset management, to provide possible solutions for current asset management.

Methods of research. In the process of writing the final thesis, the following methods were used: scientific analysis of literature and publications; systematization and grouping of data; formation of a conceptual model in order to identify the most important current asset management factors;

comparative current asset management analysis; as well as horizontal, vertical and relative financial indicator analyses of recycling companies.

Conclusions:

1. Current asset analysis of UAB „Y, AB „A“, UAB „B“ and UAB „D“ showed that these companies are facing four major current asset management challenges: a slowdown in inventory turnover, lack of working capital, which has a negative impact on accounts payable, and the volatility of buyer payment .
2. The identified current asset management problems have proven that recycling companies do not exhibit the same current asset management problem, as hypothesized.
3. For UAB „Y“, the author suggests the use of factoring. This funding source would increase the company’s cash flow and thus also ensure better company solvency.
4. For inventory management, it is advisable for the companies to accurately plan and predict production demand, to maintain different levels of manufactured products, to analyse storage and inventory management costs, and to focus on the sales departments, which should devote more time to better analysing customer needs.
5. Regarding cash flow management, the companies should speed up the inflow of cash, control expenditures, identify and predict their needs, and be able to invest free cash flows effectively. Companies should have a long-term plan for cash flow management.

This master’s thesis consists of three parts. In the first part, the theoretical basis of the concept of current assets is analysed. The second part presents a current asset management model, which will be used in analysing company “Y”’s current asset management. The third part of the work consists of recycling companies’ (UAB „Y, AB „A“, UAB „B“, UAB „D“) current asset analysis, using 2011-2015 financial data. The results of this analysis have helped to identify management problems for these companies. Based on the results of the analysis, detailed solutions to improve current asset management were provided for company “Y”. Conclusions and recommendations are presented in the final part. This thesis encompasses 47 references, 6 tables, 27 figures. The thesis consists of 80 pages.

Results of the work. Results showed that current asset analysis can be used not only in the recycling sector. Any company trying to evaluate current asset management possibilities can make use of the current asset management scheme developed in this work. Using this scheme, a company can avoid financial difficulties and achieve better performance.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

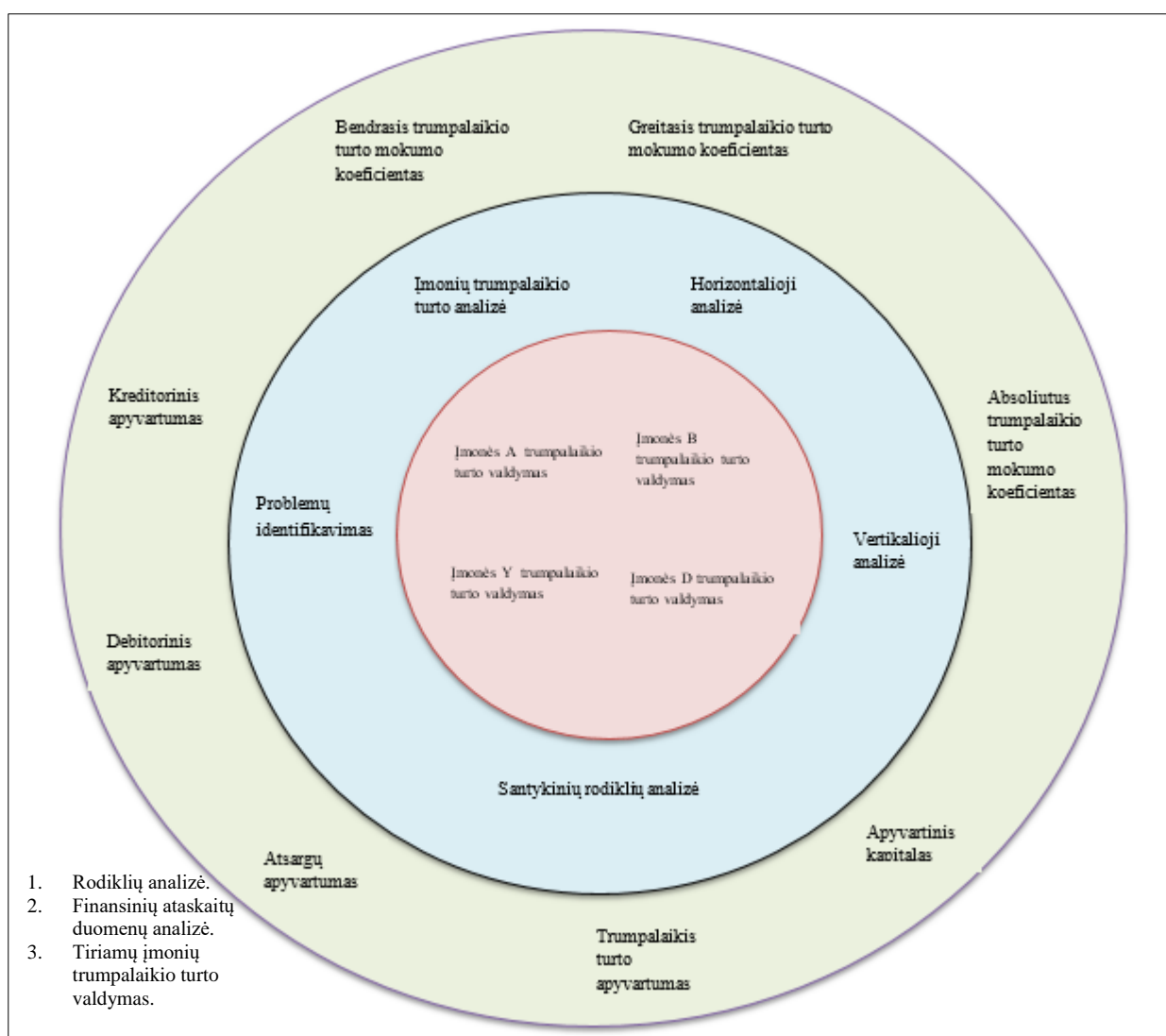
TRUMPALAIKIO TURTO APIBRĖŽIMAI

Brealey, R.A., Myers, S.C. ir Allen, F., 2006	Trumpalaikis turtas apima kapitalą, kuris susideda iš pinigų, trumpalaikių finansinių investicijų, atsargų, gautinų sumų ir kito trumpalaikio turto.
Alexander, D., Britton, A. ir Jorisen, A, 2009; Arbidane I., Zelgalve E., 2012	Per vieną ataskaitinį laikotarpį sunaudojamas turtas laikomas trumpalaikiu, neatsižvelgiant į šio turto kainą. Trumpalaikį turtą palyginti greitai galima paversti pinigais jį pardavus, dėl šios priežasties jis laikomas likvidesniu už ilgalaikį turtą.
Bukevičius, J. Ir Žaptorius, J., 2009	Trumpalaikis turtas (pvz., atsargos sandėlyje) fiziškai gali būti ir labai ilgą laiką, net keletą ar keliolika metų. Tačiau padėtas naudoti pajamoms uždirbti šis turtas bus sunaudotas visas iš karto, o ne pamažu jo vertė bus perkelta į naujai gaminamą produkciją.
Gaidienė, Z., 1998	Trumpalaikis turtas yra turtas, kuris valdomas pagal pinigų išleidimo-sugrįžimo ciklą. Šis ciklas reiškia, kad pinigai yra investuojami į trumpalaikį turtą, kuris tam tikro laikotarpio pabaigoje yra parduodamas ir gauti pinigai vėl pradeda naują procesą.
Kalčinskis, G., 2010	Trumpalaikiam turtui priskiriamas per vieną ataskaitinį laikotarpį(vienerius finansinius metus) pajamom uždirbti sunaudojamas turtas. Turtas trumpalaikiu(kaip ir turtas ilgalaikiu) laikomas ne kalendorine, bet ekonomine prasme. Turto priskyrimą trumpalaikiam ar ilgalaikiam lemia ne tiek šio turto pobūdis, kiek įmonės veiklos aplinkybės.
Kazlauskas, V., Liubickienė, L., 2010	Trumpalaikį turtą apibūdina kaip turtą, kurį įmonė sunaudoja ekonominei naudai gauti per vienerius finansinius metus arba per vieną veiklos ciklą, kuris yra laiko tarpas tarp prekių įsigijimo iki jų realizavimo už pinigus, ar lengvai pinigais paverčiamus daiktus, neatsižvelgiant į jo kainą.
Mackevičius, J., 2005, Kanapicieknė, R., Rudžionienė, K. ir Jefimovas, B., 2006	Trumpalaikis turtas- tai turtas, kurį įmonė sunaudoja ekonominei naudai gauti per vienerius metus arba per vieną įmonės veiklos ciklą.
Palepu, K.G., Hearly, P.M., 2010, Drake, P.P. ir Fabozzi, F.J. 2010	Turtą priskiriant ilgalaikiam ar trumpalaikiam svarbu yra įvertinti ne tik laiko veiksnį, bet ir to turto vertę, nes tik šiuos du veiksnius susiejus tarpusavyje galima įvertinti koks turtas finansinėje apskaitoje yra priskirtinas trumpalaikiam.

Rimo ir Panbunyuen, 2010	Trumpalaikis turtas gali būti apibrėžtas kaip turtas, naudojamas kasdieninėse operacijose, siekiant aprūpinti įmonę pinigais per vienerių metų laikotarpį. sąlyginai trumpą laiko tarpą.
Woodford, M. 2010	Trumpalaikiam turtui priskiriamas tas turtas, kuris sunaudojamas pajamos uždirbti per vieną laikotarpį (t. y. vienerius finansinius metus). Taip priskiriant trumpalaikį turtą neatsižvelgiama į jo kainą. Priskyrimą trumpalaikiam ar ilgalaikiam turtui paprastai lemia įmonės veiklos ypatumai.

2 PRIEDAS

TRUMPALAIKIO TURTO VALDYMO TYRIMO LOGINĖ SCHEMA

3 PRIEDAS

TRUMPALAIKIO TURTO FINANSINIAI RODIKLIAI

Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio suteikiama informacija
Apyvartinis kapitalas	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{– Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Rodo, kokia suma trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus.
Bendrasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Rodo įmonės galimybę įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus, panaudojus trumpalaikį turtą.
Greitasis trumpalaikio turto mokumo koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas – atsargos}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo įmonės sugebėjimą apmokėti trumpalaikius įsipareigojimus, nerealizuojant atsargų ir prekių. Maža rodiklio reikšmė rodo pinigų trūkumą.
Absoliutus trumpalaikio turto mokumo koeficientas	$\frac{\text{Grynieji pinigai}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$	Parodo, kokią dalį trumpalaikių įsipareigojimų įmonė gali padengti turimais pinigais.
Rodiklio pavadinimas	Formulė	Rodiklio suteikiama informacija
Atsargų apyvartumas kartais	$\frac{\text{Pardavimo savikaina}}{\text{Atsargos}}$	Rodo, kiek kartų per metus buvo atnaujinamos atsargos
Atsargų apyvartumas dienomis	$\frac{365}{\text{Atsargų apyvartumas kartais}}$	Rodo, kaip dažnai atsargos yra realizuojamos
Debitorinis apyvartumas kartais	$\frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Pirkėjų įsiskolinimas}}$	Rodo pirkėjų skolų surinkimo efektyvumą, t. y. kiek pirkėjų įsiskolinimas padaro apyvartų per metus.
Debitorinis apyvartumas dienomis	$\frac{365}{\text{Debitorinis apyvartumas.}}$	Rodo, kaip dažnai pirkėjai atsikaito už prekes.
Kreditorinis įsiskolinimas kartais	$\frac{\text{Pardavimo savikaina}}{\text{Skolos tiekėjams}}$	Rodo įmonės atsikaitymų su tiekėjais efektyvumą.
Kreditorinis įsiskolinimas dienomis	$\frac{365}{\text{Kreditorinis apyvartumas}}$	Rodo, kaip dažnai įmonės atsiskaito su tiekėjais.
Trumpalaikio turto apyvartumas kartais	$\frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Trumpalaikis turtas}}$	Rodo, ar įmonei netrūksta apyvartinių lėšų.
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	$\frac{365}{\text{trumpalaikio turto apyvartumas}}$	Rodo, kaip dažnai įmonės trumpalaikis turtas pereina visą apytakos ciklą.
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	$\frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Apyvartinis kapitalas}}$	Rodo, kiek pardavimo pajamų uždirba vienas į apyvartinį kapitalą investuotas euras.

4 PRIEDAS

**ATLIEKŲ SURINKIMO, TVARKYMO IR ŠALINIMO; MEDŽIAGŲ ATGAVIMO,
SEKTORIAUS ĮMONIŲ TRUMPALAIKIO TURTO BALANSAS IR TRUMPALAIKIO
MOKUMO RODIKLIAI 2011-2014 METAIS**

	2011	2012	2013	2014
TRUMPALAIKIS TURTAS (litas)	132952	136017	154028	152297
ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	34934	33092	35144	37968
Atsargos	27443	25568	28105	30421
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	11526	9767	14630	19973
Nebaigta gamyba	5122	4022	5033	2853
Pagaminta produkcija	4253	4072	3753	2013
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	6542	7707	4689	5582
Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti	447	450	265	250
Išankstiniai apmokėjimai	7045	7074	6774	7296
PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	66861	74678	81692	84533
Pirkėjų įsiskolinimas	37767	41825	47274	46665
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	12719	16752	9720	12365
Kitos gautinos sumos	16375	16101	24698	25503
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	21948	16399	21170	23201

Turto apyvartumo rodikliai		2011	2012	2013	2014
Atsargų apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/Atsargos	10,6	10,7	9,3	10,1
Atsargų apyvartumas dienomis	365/ Atsargų apyvartumas kartais	34	34	39	36
Debitorinis apyvartumas kartais	Pajamos/ Pirkėjų įsiskolinimas	9,7	8,4	7,1	8,4
Debitorinis apyvartumas dienomis	365/ Debitorinis apyvartumas kartais	38	44	52	43
Kreditorinis apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/ Skolos tiekėjams	9,5	7,4	6,2	8,0
Kreditorinis apyvartumas dienomis	365/ Kreditorinis apyvartumas kartais	39	49	58	46
Trumpalaikio turto apyvartumas	Pardavimo pajamos / Trumpalaikis turtas	2,7	2,6	2,2	2,6
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	365/ Trumpalaikio turto apyvartumas kartais	133	142	168	142

5 PRIEDAS

**UAB „Y“ TRUMPALAIKIO TURTO BALANSAS, TRUMPALAIKIO TURTO
APYVARTUMO RODIKLIAI IR TRUMPALAIKIO TURTO POKYČIŲ ANALIZĖ 2011-2015
METAIS**

Trumpalaikis turtas	2011	2012	2013	2014	2015	2015 eur
ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	2698442	2371874	2294448	2715319	2958746	856912
Atsargos	2618253	2265586	2247742	2671406	2912989	843660
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	574732	537406	407894	945171	1101277	318952
Pagaminta produkcija	2027338	1688817	1793094	1669122	1788174	517891
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	16183	39363	46754	57113	23538	6817
Išankstiniai apmokėjimai	80189	106288	46706	43913	45757	13252
Per vienerius metus gautinos sumos	2418112	2712114	1606227	1439157	1409892	408333
Pirkėjų įsiskolinimas	1842334	2012040	1344017	1335368	1346026	389836
Kitos gautinos sumos	575778	700074	262210	103789	63866	18497
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	99292	25620	5414	230795	29677	8595
Trumpalaikio turto iš viso:	5215846	5109608	3906089	4385271	4398315	1273840
Ilgalaikis turtas iš viso:	8124000	8752596	7783251	6933404	5856284	1696097
Turtas iš viso:	13339846	13862204	11689340	11318675	10254598	2969937

Turto apyvartumo rodikliai		2011	2012	2013	2014	2015
Atsargų apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/Atsargos	3,937	4,839	4,496	2,674	2,401
Atsargų apyvartumas dienomis	365/ Atsargų apyvartumas kartais	93	75	81	137	152
Debitorinis apyvartumas kartais	Pajamos/ Pirkėjų įsiskolinimas	6,634	6,206	7,922	6,318	5,686
Debitorinis apyvartumas dienomis	365/ Debitorinis apyvartumas kartais	55	59	46	58	64
Kreditorinis apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/ Skolos tiekėjams	4,226	4,066	3,756	3,960	4,554
Kreditorinis apyvartumas dienomis	365/ Kreditorinis apyvartumas kartais	86	90	97	92	80
Trumpalaikio turto apyvartumas	Pardavimo pajamos / Trumpalaikis turtas	2,343	2,444	2,726	1,924	1,740
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	365/ Trumpalaikio turto apyvartumas kartais	156	149	134	190	210

6 PRIEDAS

UAB „Y“ 2014 – 2015 METŲ BALANSO ATASKAITA (EURAIS)

		TURTAS		2 015	2 014
A.	ILGALAIKIS TURTAS			1696097	2008053
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			120906	139120
I.1.	Plėtros darbai				
I.2.	Prestižas			120868	138998
I.3.	Patentai, licencijos				
I.4.	Programinė įranga			38	121
I.5.	Kitas nematerialusis turtas				
II.	MATERIALUSIS TURTAS			1575191	1868933
II.1.	Žemė			221546	221545
II.2.	Pastatai ir statiniai			887507	976257
II.3.	Mašinos ir įrengimai			456804	641724
II.4.	Transporto priemonės			5340	16446
II.5.	Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai			1619	2112
II.6.	Nebaigta statyba				4563
II.7.	Kitas materialusis turtas			2376	6286
II.8.	Investicinis turtas			-	-
II.8.1.	Žemė				
II.8.2.	Pastatai				
III.	FINANSINIS TURTAS			-	-
III.1.	Investicijos į dukterines ir asocijuotas įmones				
III.2.	Paskolos asocijuotoms ir dukterinėms įmonėms				
III.3.	Po vienerių metų gautinos sumos				
III.4.	Kitas finansinis turtas				
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			-	-
IV.1.	Atidėtojo mokesčio turtas				
IV.2.	Kitas ilgalaikis turtas				
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS			1273840	1270062
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS			856912	786411
I.1.	Atsargos			843660	773693
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai			318952	273740
I.1.2.	Nebaigta gamyba				

I.1.3.	Pagaminta produkcija		517891	483412
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti		6817	16541
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai		13252	12718
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys			
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		0	0
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas		389836	386749
II.2.	Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos			
II.3.	Kitos gautinos sumos		18497	30059
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS		0	0
III.1.	Trumpalaikės investicijos			
III.2.	Terminuoti indėliai			
III.3.	Kitas trumpalaikis turtas			
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		8595	66843
	TURTO IŠ VISO:		2969937	3278115
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		2015	2014
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		(233257)	65394
I.	KAPITALAS		1132414	1132414
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)		1132414	1132414
I.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)			
I.3.	Akcijų priedai			
I.4.	Savos akcijos (-)			
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)		852911	979577
III.	REZERVAI		9341	5796
III.1.	Privalomasis		9341	5796
III.2.	Savoms akcijoms įsigyti			
III.3.	Kiti rezervai			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(2227923)	(2052393)
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)		(171985)	70895
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)		(2055938)	(2123288)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		3203194	3212721
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR			
	ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		2012398	2012398
I.1.	Finansinės skolos		2012398	2012398
I.1.1.	Lizingo (finansinės nuomos) ar panašūs įsipareigojimai			
I.1.2.	Kredito įstaigoms		1849631	1849632
I.1.3.	Kitos finansinės skolos		162767	162766
I.2.	Skolos tiekėjams			
I.3.	Gauti išankstiniai apmokėjimai			

I.4.	Atidėjiniai			-	-
I.4.1.	Įsipareigojimų ir reikalavimų padengimo				
I.4.2.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų				
I.4.3.	Kiti atidėjiniai				
I.5.	Atidėtojo mokesčio įsipareigojimas				
I.6.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai				
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI			1190796	1200323
II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis			208659	223279
II.2.	Finansinės skolos			475549	403700
II.2.1.	Kredito įstaigoms			128215	44281
II.2.2.	Kitos skolos			347335	359419
II.3.	Skolos tiekėjams			444843	522396
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai			1982	829
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai				3948
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai			50508	37275
II.7.	Atidėjiniai				
II.8.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai			9255	8896
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:			2969937	327815

7 PRIEDAS

ĮMONĖS BANKROTO TIKIMYBĖS SKAIČIAVIMAS PAGAL E. I. ALTMANO SUKURTĄ Z MODELĮ

$$Z = 0,717 \cdot X_1 + 0,847 \cdot X_2 + 3,107 \cdot X_3 + 0,420 \cdot X_4 + 0,995 \cdot X_5$$

Čia X_1 = Apyvartinis kapitalas / Turtas; X_2 = Pardavimų pajamos / Turtas; X_3 = Pelnas iki apmokestinimo / Turtas; X_4 = Nuosavas kapitalas / Įsipareigojimai; X_5 = Nepaskirstytas pelnas / Turtas

Žemiau esančioje lentelėje galima pamatyti apskaičiuotas kintamųjų bei bankroto prognozės reikšmes įmonės analizuojamu laikotarpiu.

	2011	2012	2013	2014	2015
X₁	0.103	0.101	-0.008	0,015	0,020
X₂	0.916	0.901	0.911	0,631	0,632
X₃	0.006	-0.014	-0.116	0,071	-0,180
X₄	0.182	0.212	0.037	0,009	-0,031
X₅	-0.140	-0.331	-0.627	-0,644	-0,689
Z	0.804	0.551	-0.202	0,082	-0,247

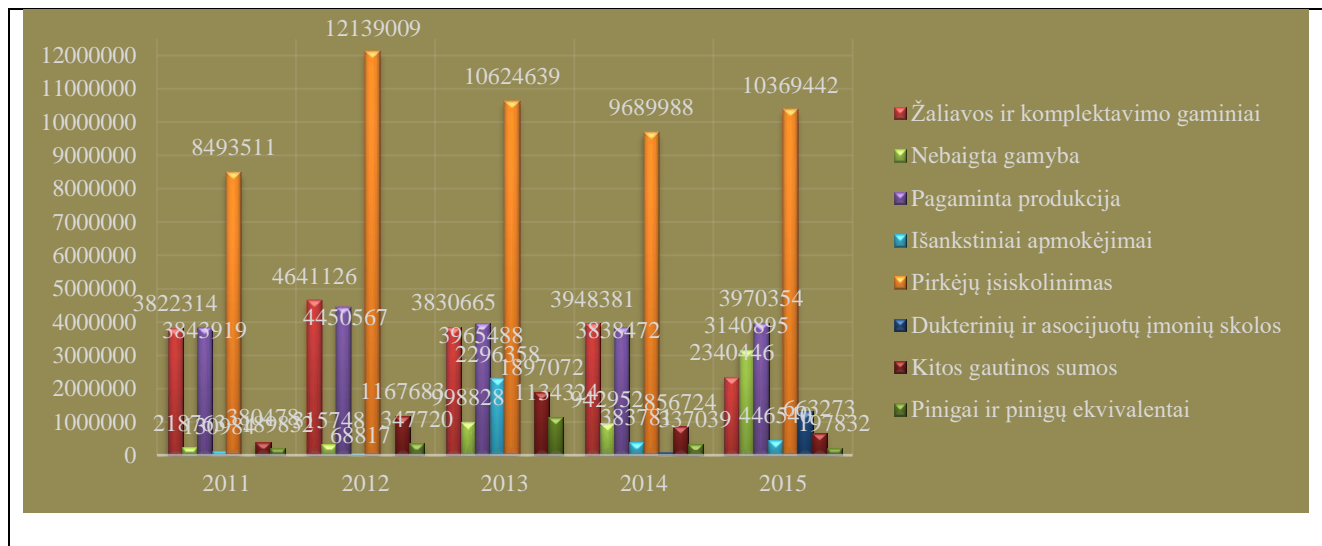
Jei Z reikšmė viršija 2,90, vadinasi įmonės bankroto tikimybė labai maža. Jei Z reikšmė svyruoja tarp 1,23 ir 2,90 ateityje įmonės bankrotas yra įmanomas, o jei reikšmė yra žemiau 1,23 įmonė susiduria su labai didele bankroto tikimybe (J. Mackevičius, 2005).

8 PRIEDAS

UAB „A“ TRUMPALAIKIO TURTO BALANSAS, TRUMPALAIKIO TURTO APYVARTUMO RODIKLIAI IR TRUMPALAIKIO TURTO POKYČIŲ ANALIZĖ 2011-2015 METAIS

	2011	2012	2013	2014	2015 eur	2015 LT
TRUMPALAIKIS TURTAS	17079801	23130670	24747375	20085497	6500616	22445327
ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	8015980	9476258	11091339	9113586	2866727	9898235
Atsargos	7884996	9407441	8794982	8729805	2737400	9451695
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	3822314	4641126	3830665	3948381	677840	2340446
Nebaigta gamyba	218763	315748	998828	942952	909666	3140895
Pagaminta produkcija	3843919	4450567	3965488	3838472	1149894	3970354
Išankstiniai apmokėjimai	130984	68817	2296358	383781	129327	446540
PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	8873989	13306692	12521711	10634872	3576593	12349260
Pirkėjų įsiskolinimas	8493511	12139009	10624639	9689988	3003198	10369442
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	0	0	0	88160	381298	1316546
Kitos gautinos sumos	380478	1167683	1897072	856724	192097	663273
PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	189832	347720	1134324	337039	57296	197832

Turto apyvartumo rodikliai		2011	2012	2013	2014	2015
Atsargų apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/Atsargos	9,5	8,0	8,7	8,5	8,2
Atsargų apyvartumas dienomis	365/ Atsargų apyvartumas kartais	38	45	42	43	44
Debitorinis apyvartumas kartais	Pajamos/ Pirkėjų įsiskolinimas	9,2	6,6	7,8	8,6	8,4
Debitorinis apyvartumas dienomis	365/ Debitorinis apyvartumas kartais	40	55	47	43	43
Kreditorinis apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/ Skolos tiekėjams	10,1	8,9	9,7	6,9	4,9
Kreditorinis apyvartumas dienomis	365/ Kreditorinis apyvartumas kartais	36	41	38	53	75
Trumpalaikio turto apyvartumas	Pardavimo pajamos / Trumpalaikis turtas	4,6	3,5	3,3	4,1	3,9
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	365/ Trumpalaikio turto apyvartumas kartais	79,9	104,8	109,3	88,2	94,0

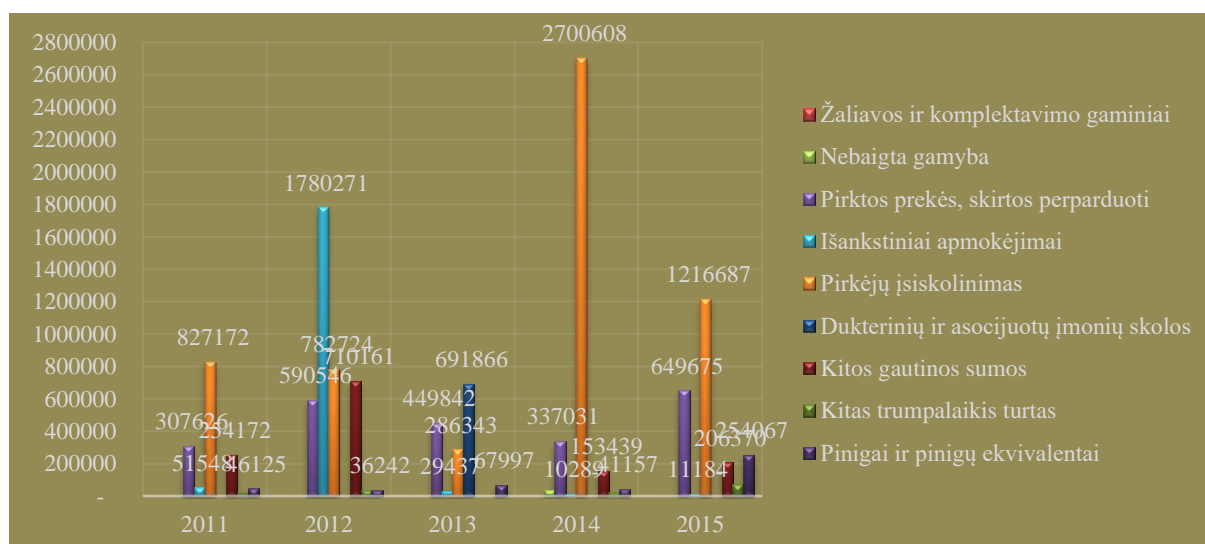

9 PRIEDAS

UAB „B“ TRUMPALAIKIO TURTO BALANSAS, TRUMPALAIKIO TURTO APYVARTUMO RODIKLIAI IR TRUMPALAIKIO TURTO POKYČIŲ ANALIZĖ 2011-2015 METAIS

	2011 Lt	2012 Lt	2013 Lt	2014 Lt	2015 LT
TRUMPALAIKIS TURTAS	1507336	3937029	1528421	3302210	2407627
ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	359224	2371239	479486	383344	660997
Atsargos	307675	590968	450049	373054	649814
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	50	422	207	7	138
Nebaigta gamyba	0	0	0	36016	0
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	307626	590546	449842	337031	649675
Išankstiniai apmokėjimai	51548	1780271	29437	10289	11184
Nebaigtos vykdyti sutartys	0	0	0	0	0
PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	1081344	1492885	978209	2854046	1423058
Pirkėjų įsiskolinimas	827172	782724	286343	2700608	1216687
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	0	0	691866	0	0
Kitos gautinos sumos	254172	710161	0	153439	206370
KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	20643	36663	0	23662	69505
Kitas trumpalaikis turtas	20643	36663	0	23662	69505
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	46125	36242	67997	41157	254067
TURTO IŠ VISO:	1955036	4459820	1989834	5728333	4558632

Turto apyvartumo rodikliai		2011	2012	2013	2014	2015
Atsargų apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/Atsargos	23,9	34,8	26,0	37,5	14,3
Atsargų apyvartumas dienomis	365/ Atsargų apyvartumas kartais	15	10	14	10	26
Debitorinis apyvartumas kartais	Pajamos/ Pirkėjų įsiskolinimas	10,3	31,0	46,4	5,8	8,2
Debitorinis apyvartumas dienomis	365/ Debitorinis apyvartumas kartais	35	12	8	63	44
Kreditorinis apyvartumas kartais	Pardavimo savikaina/ Skolos tiekėjams	9,8	28,2	24,9	5,1	9,1
Kreditorinis apyvartumas dienomis	365/ Kreditorinis apyvartumas kartais	37	13	15	72	40
Trumpalaikio turto apyvartumas	Pardavimo pajamos / Trumpalaikis turtas	5,7	6,2	8,7	4,7	4,2
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	365/ Trumpalaikio turto apyvartumas kartais	64,4	59,3	42,0	77,0	87,6

10 PRIEDAS

UAB „D“ TRUMPALAIKIO TURTO BALANSAS, TRUMPALAIKIO TURTO APYVARTUMO RODIKLIAI IR TRUMPALAIKIO TURTO POKYČIŲ ANALIZĖ 2011-2015 METAIS

	2011	2012	2013	2014	2015
TRUMPALAIKIS TURTAS	295893	974229	743205	1043923	1415247
ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	68877	324062	429179	111807	619860
Atsargos	0	0	380509	70305	526141
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	0	0	8856	17700	0
Nebaigta gamyba	0	0	0	0	0
Pagaminta produkcija	0	0	0	0	0

Pirktos prekės, skirtos perparduoti	0	0	371653	52605	526141
Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti	0	0	0	0	0
Išankstiniai apmokėjimai	0	0	48670	41502	93719
Nebaigtos vykdyti sutartys	0	0	0	0	0
PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	121338	417633	366780	872688	581548
Pirkėjų įsiskolinimas	0	0	296290	720120	336897
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	0	0	0	0	0
Kitos gautinos sumos	0	0	70490	152568	244652
KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	0	21267	3750	19742	30319
Trumpalaikės investicijos	0	0	0	0	0
Terminuoti indėliai	0	0	0	0	0
Kitas trumpalaikis turtas	0	0	3750	19742	30319

Turto apyvartumo rodikliai	2011	2012	2013	2014	2015
Atsargų apyvartumas kartais	73,1	17,6	6,7	6,1	13,3
Atsargų apyvartumas dienomis	5	21	54	60	28
Debitorinis apyvartumas kartais	45,2	15,3	22,3	10,7	28,6
Debitorinis apyvartumas dienomis	8	24	16	34	13
Kreditorinis apyvartumas kartais	24,4	6,9	11,0	11,6	11,1
Kreditorinis apyvartumas dienomis	15	53	33	31	33
Trumpalaikio turto apyvartumas	18,5	6,6	8,9	7,4	6,8
Trumpalaikio turto apyvartumas dienomis	20	56	41	49	54